

**Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje**

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Sociální geografie a regionální rozvoj

Jakub Tesař

**TRANSFORMACE REKREAČNÍHO ZÁZEMÍ
PRAHY**

TRANSFORMATION OF RECREATIONAL FACILITIES IN
PRAGUE

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Praha 2012

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval především vedoucí mé práce RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za její cenné rady, ochotu, trpělivost a čas, který mi během zpracování diplomové práce věnovala. Dále také děkuji všem dotazovaným za spolupráci a poskytnuté informace.

Zvláštní dík patří také rodině a všem blízkým za jejich psychickou podporu během celého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně, pod vedením školitelky RNDr. Dany Fialové Ph.D., a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne.....

.....

Jakub Tesař

ABSTRAKT

Diplomová práce se věnuje transformaci rekreačního zázemí Prahy. Zaměřuje se na modelové území obcí Ohrobec a Dolní Břežany, které je dlouhodobě sledováno katedrou sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy v Praze. Oblast je významnou rekreační oblastí, od počátku devadesátých let však dosahuje velkých změn. V území dochází k transformaci druhého bydlení a suburbánní činnosti, která mění dosavadní tvář krajiny. Ve zkoumané lokalitě tak dochází ke změně sociální skladby uživatelů území. Práce si klade za cíl zjistit, jak tito lidé využívají daný prostor, jak se identifikují s prostorem, kde žijí či se rekreují a jaké mají vzájemné vztahy. Vzhledem k charakteru tématu je zvoleno několik metod z řad kvalitativního výzkumu, hlavním zdrojem informací je dotazníkové šetření mezi obyvateli a rekreanty území.

Klíčová slova: druhé bydlení, suburbanizace, zázemí Prahy, regionální identita

ABSTRACT

The present thesis studies the transformation of recreational facilities of Prague. It is focused on a model area of villages, Ohrobec and Dolní Břežany, which have been long – term observed by the department of social geography and regional development of Charles University in Prague. Although this area is a significant recreational zone, since 1990's it passes through a considerable number of changes. In this area the transformation of second home and subrbal activity occurs and changes the present landscape character. In an observed locality it has occurred the tranformation of the structure of area users. The aim of the thesis is to find out how these people use this area, how do they identify themselves with the place where they live or relax and, what kind of mutual relationships they have. Due to the character of my topic, I have chosen several methods from qualitative research, the main source of information is questionnaire survey between the inhabitants and vacationers.

Key words: second home, suburbanization, facilities in Prague, regional identity

OBSAH

Přehled použitých zkratk	6
Seznam tabulek	6
Seznam obrázků	6
Seznam grafů	7
Seznam příloh	7
1. Úvod	8
2. Teoretické zarámování	12
3. Metodika	28
4. Charakteristika zkoumané lokality	31
4. 1 Lokalizace zkoumané lokality	31
4. 2 Geografická charakteristika lokality	34
4. 3 Obecná charakteristika lokality.....	35
4. 4 Vývoj zkoumané lokality.....	37
5. Analýza zájmového území	43
5.1 Výsledky dotazníkového šetření	43
5.2 Srovnání výsledků dotazníkového šetření s jinými oblastmi Česka	55
5.3 Postoj zúčastněných obcí.....	59
6. Závěr	61
Seznam literatury a zdrojů	67
Přílohy	75

Přehled použitých zkratk

ČOV	čistička odpadních vod
ČSAD	Československá státní automobilová doprava
ČSN	Česká státní norma
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
KSGRR	Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
k. ú.	katastrální území
ODB	objekt druhého bydlení
PID	Pražská integrovaná doprava
VNOO	Výzkum názorů občanů Ohrobce na jednotlivé oblasti života obce a možnosti jejího dalšího rozvoje

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Správní členění zkoumaného lokality k 1. 1. 2012.....	31
Tab. č. 2: Vývoj počtu obyvatel ve zkoumané lokalitě v letech 1950 až 2011	38
Tab. č. 3: Vývoj počtu trvale obydlených domů ve zkoumané lokalitě v letech 1950 až 2011	38
Tab. č. 4: Autobusové spoje mezi Prahou a Ohrobcí v letech 1990 až 2012	41
Tab. č. 5: Citový vztah uživatelů k prostoru, který obývají či využívají k rekreaci	47
Tab. č. 6: Představa uživatelů území o zátěži pro obec ze strany chatařů a suburbanitů	51
Tab. č. 7: Vztahy mezi jednotlivými uživateli ve zkoumané lokalitě	52

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Butlerův životní cyklus turistické destinace.....	25
Obr. č. 2: Poloha zkoumaného území (obce Dolní Břežany a Ohrobec).....	32
Obr. č. 3: Vymezení zúčastněných obcí k 1. 1. 2012	33
Obr. č. 4: Vymezení rozdílných oblastí zkoumané lokality	36

Seznam grafů

Graf č. 1: Trávení volného času uživateli území ve zkoumané lokalitě v roce 2011.....	43
Graf č. 2: Nejvíce postrádaná zařízení ve zkoumané lokalitě v roce 2011.....	45
Graf č. 3: Věkové složení respondentů ve zkoumané lokalitě v roce 2011.....	49
Graf č. 4: Představa uživatelů území o místě bydliště/rekreace v roce 2011	49
Graf č. 5: Znalost sousedů ve zkoumané lokalitě v roce 2011	50
Graf č. 6: Vztah uživatelů k prostoru, který obývají či využívají k rekreaci v roce 2011...51	
Graf č. 7: Existence kulturního/společenského života ve zkoumané lokalitě v roce 2011 .53	
Graf č. 8: Aktéři kulturního/společenského dění ve zkoumané lokalitě v roce 2011	54
Graf č. 9: Spokojenost se životem/rekreací ve zkoumané lokalitě v roce 2011	54
Graf č. 10: Citový vztah místních a rekreatů zkoumané lokality v roce 2011.....	56
Graf č. 11: Citový vztah rezidentů a rekreatů v dalších oblastech Česka.....	56
Graf č. 12: Vztahy mezi rekreaty ve zkoumané lokalitě a v dalších oblastech v Česku ...57	
Graf č. 13: Vztah (zájem, angažovanost) obyvatel a rekreatů k území	57
Graf č. 14: Existence kulturního dění ve zkoumané lokalitě a v Česku.....	58
Graf č. 15: Spokojenost se životem/rekreací ve zkoumané lokalitě a v Česku	59

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Dotazník pro uživatele území zkoumané lokality
- Příloha č. 2: Vymezení obcí Dolní Břežany a Ohrobec
- Příloha č. 3: Fotodokumentace zkoumané lokality v letech 1992 až 2012
- Příloha č. 4: Části obce Dolní Břežany (Zálepy a Jarov)

1. ÚVOD:

Práce se zabývá tématem transformace druhého bydlení a zároveň procesy, které ji doprovází v zázemí Prahy. Pro většinu zázemí krajských měst Česka je zvolené téma velmi aktuálním a významným prvkem přeměny krajiny. Na proces transformace se snaží pohlédnout zejména z hlediska rozdílného trávení volného času jednotlivých skupin, jejich různého ztotožnění se s územím, které obývají a také jejich různých potřeb a vzájemných vztahů. Zjištěné výsledky jsou pak porovnávány s jinými oblastmi, kde se podobný výzkum již realizoval.

K transformaci druhého bydlení v zázemí měst je ve většině případů potřeba dvou základních podnětů, samotná existence objektů druhého bydlení (dále již jen ODB) a procesu suburbanizace, který může napomoci změnit funkci některých objektů z původně rekreační na funkci obytnou. V některých případech může hrát roli i tzv. amenitní migrace, jenž je definována jako migrace stimulovaná příjemným a hodnotným prostředím (Pásková a Zelenka 2002). V oblasti zázemí Prahy však nemá příliš velký význam, proto ji v této práci nevěnuji větší pozornost.

Možností, jak definovat druhé bydlení, je více. Názory autorů na šíři významu se částečně liší. V českých podmínkách můžeme druhé bydlení definovat v současnosti asi takto: „Druhé bydlení chápeme jako komplex jevů a procesů, spojených s objektem (či částí objektu), který je přechodným místem pobytu vlastníka(ů) či uživatele(ů), využívajícího(ch) tento objekt převážně k rekreačním účelům“ (cit. Vágner, Fialová a kol. 2004, s. 20).

Pojem druhé bydlení nabývá v Česku velkého významu, jenž jen dán specifickými podmínkami panujícími na našem území. Pro mnohé obyvatele se stal součástí životního stylu a lze mluvit o fenoménu v rámci českých zemí. Samotná hodnota hustoty druhého bydlení Česka patří k největším v Evropě, mezi další země lze zařadit Švýcarsko, Francie, příp. Španělsko (Vágner, Fialová 2011a). Z hlediska obytných staveb představují ODB přibližně 20 %, přičemž asi polovina byla postavena přímo za účelem rekreace, druhá pak přeměnou funkce obytné na funkci rekreační (Vágner, Fialová 2011a).

Ke studiu druhého bydlení lze přistupovat několika různými směry pohledů. Prvně můžeme říci, že druhé bydlení tvoří součást systému osídlení. Existují lokality, kde druhé bydlení tvoří velmi významnou část sídla, případně jeho části. Jedná se o oblasti, kde koncentrace druhého bydlení je velmi vysoká a rekreační funkce je zde významná. Je třeba říci, že právě takto

brané pojetí druhého bydlení bude stěžejní pro moji diplomovou práci. Druhým přístupem je pojetí druhého bydlení jakožto součásti cestovního ruchu. V takovémto případě bývá označován jako tzv. venkovský (rurální) cestovní ruch. Posledním přístupem ke studiu je pojetí druhého bydlení jako součásti obecnějšího společenského jevu, na který lze nahlížet jako pohyb za rekreací spojený s pobytem v přírodě (Fialová, Vágner 2009).

Český prostor prochází v posledních dvou dekáдах podstatnými změnami. Zásadní vliv měl na naše území pád komunismu a následná ekonomická, politická i sociální transformace v kombinaci s globálními procesy. Změny mají povahu jak fyzického, tak i sociálního charakteru. V českých, moravských i slezských městech dochází k procesům, které mění jejich funkční a prostorovou strukturu. V Praze, hlavním městě České republiky, se tyto změny projevují nejvýrazněji. Procesy, které se nejvíce spolupodílejí na současné prostorové struktuře Prahy, jsou komercionalizace centra, revitalizace některých částí vnitřního centra a suburbanizace v zázemí kompaktního města (Sýkora 2001).

Proces suburbanizace je u nás vzhledem k západní Evropě ve zpoždění. Klasická fáze u nás započala již v období první republiky, byla však zastavena druhou světovou válkou a poté na více jak čtyřicet let pozastavena komunistickým režimem, který u nás panoval (Gondová 2004). Mezi hlavní faktory, které zpomalily přirozené suburbanizační tendence, patřilo zavedení střediskové soustavy obcí, ochrana zemědělského půdního fondu a nedostatek finančních prostředků ke koupi či výstavbě rodinného domu (Ptáček 1996). V souvislosti s výše uvedeným tedy nepřekvapí, že právě zázemí Prahy (okres Praha – západ a okres Praha – východ), oblast, která byla za komunismu jednou z nejméně rozvíjených oblastí, se stala centrem suburbánního rozvoje (Perlín 2002).

Proces transformace druhého bydlení u nás započal počátkem devadesátých let v souvislosti se společenskými změnami, a to několika různými směry. První směrem je využití ODB ke komerčnímu využití, resp. pronájem chat či chalup domácím či zahraničním klientele. Výše popsané komerční využití je velmi populární např. u holandské klientely v oblasti Podkrkonoší, Broumova či Jižních Čech (Nožičková 2007). Druhým směrem je transformace druhého bydlení na trvalé, jenž může mít několik různých podob. Na konkrétní parcele může být původní ODB zcela zbourán a vystavěn objekt nový, či naopak transformace může proběhnout bez jakéhokoliv technického zásahu a jedná se o akt ryze formální (Fialová 2000).

S procesem transformace druhého bydlení je spjata celá řada sociálních a technických problémů, která je popsána v řadě odborných článků, např. od D. Fialová a V. Kadlecové z roku 2007. Jedná se především o špatné koncepční urbanistické řešení, dochází k velkému zastavění nových parcel s nedostatečným zajištěním infrastruktury. Dle Urbánkové a Ouředníčka (2006) největší hrozbu v souvislosti s rozvojem suburbánního bydlení představuje nárůst automobilové dopravy. Urbánková (2005) se věnuje vlivu suburbanizace na dopravní infrastrukturu v zázemí Prahy. Prokazuje vliv suburbánní výstavby na zvýšenou dopravu na území Pražského metropolitního areálu. Dále upozorňuje na velmi dynamický rozvoj rezidenční suburbanizace v jižním zázemí Prahy, do něhož spadá i modelové území, kde bylo prováděno dotazníkové šetření. Populace se zde v některých obcích od roku 1991 více než zdvojnásobila.

Intenzita bytové výstavby, kterou lze považovat za jeden z indikátorů dynamiky socioekonomického rozvoje a zároveň za ukazatel atraktivity jednotlivých lokalit (Ouředníček a kol. 2008), na území Hl. m. Prahy a Středočeského kraje výrazně převyšuje republikový průměr. Průměrná hodnota počtu dokončených bytů na tisíc obyvatel činila v roce 2008 zhruba 4 byty, u výše zmíněných krajů dosahovala tato hodnota téměř dvojnásobku (Temelová, Ouředníček 2011).

Velký význam pro tuto práci představuje regionální identita obyvatel zázemí Prahy. Cílem bude zjištění, jak moc se ztotožňují s územím, které obývají a jaký mají vztah k lokalitě, ve které žijí. Dalším důležitým pojmem je sociální kapitál, jenž vypovídá o velikosti integrity a spolupráce mezi obyvateli. Sociální kapitál je pojmem velmi širokým a množství způsobů definic je více. Blíže popsán je v následující kapitole. Dále je větší pozornost věnována i rozdílnému trávení času rekreatantů, starousedlíků či nově příchozích. Tyto diferentní sociální skupiny mají odlišné návyky a nároky na území. Je třeba si uvědomit, že se často jedná o naprosto odlišné skupiny obyvatel z hlediska demografického, ekonomického, případně i politického.

Ve své práci si kladu jako hlavní cíl zjistit, jak je využíván prostor různými skupinami obyvatel a zároveň jak velkou měrou se tyto obyvatelé identifikují s územím, které užívají. Dále se pokusím popsat vzájemné vztahy obyvatel zázemí Prahy a ověřit, zda dochází k segmentaci těchto odlišných skupin. Dále se budu zajímat o největší problémy a nedostatky, které se v dané lokalitě modelového území nacházejí. V závěru práce se pokusím částečně

porovnat názory, vzájemné vztahy a vazby mezi uživateli území (rekreantů a residentů) v zázemí Prahy i s jinými oblastmi Česka, kde se podobný výzkum již realizoval.

V modelovém území jsou rozlišovány 4 skupiny obyvatel: 1) starousedlíci, 2) rekreanti, 3) suburbanité a 4) obyvatelé, kteří se zde dříve rekreovali a dnes již zde bydlí (pro zjednodušení označeni jako noví rezidenti)

K dosažení hlavního cíle práce dopomůžou následující otázky:

1. Jak využívají prostor různé skupiny obyvatel?
2. Jak se obyvatelé zázemí Prahy identifikují s územím, ve kterém žijí (se rekreují)?

Pracovní otázky navazují na vysvětlení skupin obyvatel.

2. TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ

Téma diplomové práce je poměrně specifické, na řešený problém je třeba pohlížet komplexně a využít interdisciplinárních přístupů. Samotná teorie, která by řešila problém identifikace obyvatel s územím a využívání prostoru v oblasti zázemí velkých měst, pravděpodobně neexistuje. V následující kapitole je popsána literatura a teorie, která s danou s problematikou souvisí a více či méně ji ovlivňuje. Práce se zaměřuje na rozdílné trávení času a identifikaci obyvatel s územím v oblasti jižního zázemí Prahy. Oblast, kde bylo prováděno dotazníkové šetření, je známa pro svou turisticky významnou minulost. V poslední době zde však velkou roli hraje suburbánní výstavba, která mění dosavadní tvář zkoumané lokality.

K teoretickému zarámování se budu snažit přistupovat od nejobecnějšího ke konkrétnímu (deduktivní přístup), proto nejprve zmiňuji problematiku a diskuzi teorii **osídlení**. Van den Berg a kol. (1982) v rámci teorie stádií vývoje měst rozlišuje čtyři fáze územního procesu, kterým prochází města a sídelní systémy. Patrně nejdůležitější fází z hlediska diplomové práce je suburbanizace, která je spojena s kvantitativními změnami především v oblasti bydlení a dopravy a je druhou částí vývoje, přičemž ji předchází urbanizace a následuje deurbanizace a reurbanizace.

Postupem času se ukázaly některé slabiny Van den Bergova modelu, na které upozorňují ve svém kritickém článku Sýkora a Posová (2011). Zásadní nedostatek modelu stádií vývoje měst vidí autoři v jeho nevhodné konstrukci, kterou dokládají na analýze změn rozmístění obyvatelstva a bytů v městských zónách Prahy a Vídně v letech 1980 až 2001. Za problém považují Van den Bergovu konstrukci modelu na základě použití absolutních údajů a následného vyhodnocování s použitím údajů o relativním růstu či poklesu obyvatel. Dle Sýkory a Posové při použití absolutních a relativních údajů nejsou výsledky vždy správné, takovým příkladem je např. Praha v rozmezí let 1991 až 2001 z pohledu změn počtu obyvatel. K hlavním potížím s klasifikací Van den Bergova modelu dochází v případech, „kdy se podíl jádra a zázemí na městském regionu značně liší a kdy se zároveň výrazněji liší pořadí obou částí městských regionů z hlediska výše nebo tempa růstu zachyceného absolutními a relativními údaji“ (Sýkora, Posová 2011, str. 19). Samotní autoři považují pro klasifikaci forem urbanizace důležité především dva procesy. Prvním je růst/pokles celého regionu a druhým je centralizace/decentralizace uvnitř městského regionu, jejich vzájemná kombinace pak umožňuje zařazení městského regionu do konkrétního urbanizačního procesu.

Jak je již zmíněno výše, nejdůležitější pro téma diplomové práce je z urbanizačních procesů **suburbanizace**. Migrace obyvatel měst do jeho zázemí je v současnosti asi nejvýznamnějším migračním proudem i v rámci celého Česka. Dalšími silnými migračními proudy současnosti v Česku jsou urbanizace (pohyb obyvatel z venkova do měst) a kontraurbanizace (z města na venkov) (Ouředníček 2011). Definic suburbanizace je v literatuře možno nalézt více. Hlavním poznávacím znakem je pravděpodobně prostorové rozpínání města do okolní venkovské krajiny, které je rozvolněné a rozptýlené, čímž se odlišuje od pokračující urbanizace. Dalším znakem je příchod lidských aktivit, např. bydlení, obchod, skladování do oblasti mimo městskou zástavbu (Sýkora 2003).

Nejčastější dělení suburbanizace dle klíčových aktérů je na komerční (pracovní a obslužná) a rezidenční (obytná). Pro komerční je dle Sýkory (2003) typická pásová lokalizace hypermarketů, logistických center, skladů a výrobních hal podél významných komunikací. Obytnou lze charakterizovat především výstavbou nového bydlení v zázemí měst a odlivem lidí z jádrového města do nových domků v přilehlých obcích.

S procesem suburbanizace je však spjata i „kvalitativní stránka věci“. Příchod nových lidí do venkovských oblastí znamená měnící se fyzickou, sociální i funkční tvář lokality, suburbanité přináší nový životní styl lišící se od starousedlíků (Ouředníček 2003). Dle Ouředníčka tedy „proces suburbanizace můžeme chápat jako kontinuální změnu sociálního a fyzického prostředí z venkovského na (před)městské, (sub)urbánní“ (Ouředníček 2002, s. 41).

Z hlediska demografických ukazatelů jsou migranti a rezidenti v suburbánních obcích často velmi odlišní. Migranti jsou zpravidla výrazně mladšími, preferují zdravé životní prostředí a bývají jimi úplné rodiny či páry chystající se založit rodinu. Často mívají střední a vyšší vzdělání, náleží do vyšší příjmové kategorie, zjednodušeně lze říci, že mluvíme o lidech s vysokým sociálním statusem (Ouředníček 2002). Starousedlíci jsou často osoby s nižším sociálním statusem, jsou jim vlastní jiné hodnoty. Vzájemná interakce těchto dvou skupin může někdy činit problémy. Příchod migrantů může však obci přinést i pozitiva. Podmínkou je zapojení nově příchozích do veřejného života, kde využijí své přednosti pro rozvoj obce (Ouředníček 2002)

V extrémních případech, kdy dochází k segregaci obyvatel uvnitř suburbia, může dojít ke vzniku tzv. **gated communities**, neboli k odtržení a uzavření části obce migranty pro nerezidenty (Ouředníček 2002, Brabec 2009). Většina autorů, věnující se dané problematice, definují gated communities obdobně, důraz je především kladen na omezený přístup

nerezidentů. Jedna z nejvíce používaných definic zní: „residenční oblasti s omezeným přístupem, které mění oblast veřejnou na oblast soukromou. Vstup je regulován pomocí fyzických bariér, zdi či plotu, vchod je uzavřen a kontrolován“ (Blakely, Snyder 1998, cit. v Brabec 2009, s. 14).

Lidé se však z města nestěhují pouze do jeho zázemí, ale někdy i do venkovských oblastí a může se jednat o tzv. amenitní migraci. Amenitní migrant je motivován snahou žít v celkově hodnotnějším socio-kulturním prostředí. Z pravidla se rozlišují dvě její základní formy – migrace za lepším životním prostředím a migrace za kulturními zvláštnostmi území (Bartoš a kol. 2011). Odpověď na otázku, „jací lidé se stěhují z měst do venkovského prostoru?“, není jednoznačná. Vesměs se jedná o různé skupiny obyvatel, kteří se nacházejí v různých fázích svého života a mají i různé důvody ke stěhování. Určitou typologii amenitních migrantů uvádí ve svém článku Šimon (2011). První skupinou jsou tzv. „navrátilci a odpočinkáři“, za které považuje starší obyvatele vracující se do svého rodného regionu, kde mají kořeny a také obyvatele, kteří jdou na venkov, aby se tam mohli věnovat svým koníčkům a být v přírodě. Další skupinou jsou „empty nesters“ neboli prázdná hnízda. Jedná se o rodiče ve středním věku, jejichž děti již dospěly a umožnily rodičům odpoutat se od města a přestěhovat se na venkov. Třetím typem migrantů jsou „přírodomilci a ekologové“, pro které je typická snaha být blíž k přírodě, preferují šetrný životní styl a snaží se dodržovat tradiční venkovské zvyky a hodnoty. Čtvrtou skupinou jsou „mladí a zodpovědní“, kteří chtějí, aby jejich děti vyrůstaly v prostředí venkova, které považují za zdravější a bezpečnější. Poslední skupinou jsou „nedobrovolní vesničané“, kterým nezbyvá nic jiného vzhledem k vyšším finančním nákladům na život ve městě.

Jednou z forem suburbanizace je transformace druhého bydlení na bydlení trvalé (Sýkora 2001). Značná část rekreačních objektů, především chat, je situována v místech, kde by při neexistenci socialistické legislativy vznikala přirozeně suburbia (Fialová, Kadlecová 2007). P. Ptáček (1996) ve své diplomové práci potvrzuje vztah suburbanizace a druhého bydlení a považuje rozvoj druhého bydlení za jistou formu náhrady suburbanizace prvního bydlení a domnívá se, že větší pravděpodobnost přeměny druhého bydlení je u větších center a s napojením na základní infrastrukturu. Podobného názoru je i Kučera (2001), který tvrdí, že změn funkce objektů individuální rekreace na obytnou bude přibývat, podmínkou je „celoroční obyvatelnost, dopravní dostupnost (i bez auta), úroveň zásobování a také dostupnost lékaře“ (Kučera 2001, s. 15).

Druhé bydlení i suburbanizace mají určité shodné rysy. Především je to přítomnost lidí v přírodě mimo hluk a shon velkoměsta. Rekreat se však do celkově atraktivnějšího prostředí dostává pouze víkendově či v letních měsících, kdežto u suburbanita se jedná o bydlení trvalé (Bartolomová 2009). Z časového hlediska se obě tyto dvě formy začaly formovat již před druhou světovou válkou. Po druhé světové válce se však jejich vývoj značně liší z důvodu socialistického plánování. Suburbanizační tendence byly potlačeny ochranou zemědělského půdního fondu a podporou střediskové soustavy osídlení. Druhé bydlení se naopak začalo masově rozšiřovat. Hlavními důvody rozmachu domácí rekreace na chatách či chalupách byla socialistická industrializace a s tím spojené hromadné stěhování obyvatel do měst. Druhým významným bodem byl poválečný odsun Němců z pohraničí a s tím spojený potenciál neosídlených domů, který dal vzniknout českému chalupaření (Bičík a kol. 2001).

V českých podmínkách lze vidět výrazné suburbální tendence až s nástupem devadesátých let. Nezbytná byla změna majetkových poměrů, v závislosti na politických, společenských a ekonomických změnách (restituce, soukromé podnikání, tržní prostředí). Mohli se začít realizovat jak developerské projekty, tak i individuální výstavba soukromými staviteli (Ouředníček, Posová 2006). Umístění české suburbální výstavby je odlišné od západní. V sídelní struktuře Česka většinou nedochází k nové výstavbě předměstí na zelené louce, jak je tomu ve většině západních zemí. V Česku je suburbanizace charakterizována spíše obrůstáním již stávajících sídel (např. Sýkora 1996 či Ouředníček a kol. 2008). Právě zmíněnou diferentní lokalizaci suburbanizace vidí Puldová (2006) jako jeden z hlavních rozdílů mezi českými a americkými suburbii. V Česku „namísto snižování heterogenity v rámci obcí dochází k jejímu zvyšování, jednotlivé oblasti výstavby se pak relativní homogenitou vyznačují“ (Puldová 2006, s. 22)

Suburbanizace je dnes v západním světě masově rozšířeným jevem. V letech 1990 až 2000 bylo v Evropě zastavěno území o rozloze třikrát větší, než je Lucembursko (Rogers 2004). Je třeba si však uvědomit, že suburbanizace je velmi nákladným způsobem výstavby. Novostavby platí „všichni dohromady“ a ne jen vlastníci. Britský architekt R. Rogers (2004) tvrdí, že každý dům vystavěný mimo rámec města stojí daňového poplatníka 40 000 Kč (drahé jsou především výdaje na vybudování infrastruktury – dopravní a vodovodní sítě). V současnosti se názor expertů na budoucí vývoj suburbanizace liší. Někteří tvrdí, že poptávka je už nasycena a jiní, že po překonání krize může dojít k dalšímu růstu (Rogers 2004). Já osobně bych se přikláněl spíše k prvnímu názoru, že vrchol suburbální výstavby ve vyspělém světě už pominul.

Mezi hlavní knižní díla vydaná v Česku pojednávající o zmíněné problematice, bych zmínil knihu *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky* (Sýkora a kol. 2002). Jedná se o sborník složený z příspěvků přednesených v rámci seminářů „Udržitelný rozvoj městských aglomerací“, který postupně proběhl v rozmezí let 2001 až 2002. Pravděpodobně největším přínosem je pluralita názorů odborníků z řad sociální geografie, ekologie, architektury a územního plánování. Kniha je členěna do tří částí. V první se dočteme o problematice suburbanizace z teoretického pohledu, druhá část je věnována zahraničním příkladům subúrbánního vývoje a třetí výhradně situaci v České republice.

Další knihou je *Sídlní kaše* od P. Hniličky (2005). V současnosti se jedná o pravděpodobně nejvýraznější dílo věnující se tématice suburbanizace na pomezí mezi odbornou a popularizační tvorbou. Největší zásluhou je asi medializace a dostání celé problematiky do širšího povědomí lidí. Kniha je členěna do tří hlavních kapitol a je doplněna několika fotografiemi a plány měst. Díky obrazové části dostává čtenář „laik“ lepší představu o popisované problematice. Termín sídlní kaše se začal používat jako ekvivalent k anglickému termínu *urban sprawl*.

Z novějších bych chtěl zmínit ještě knihu *Suburbanizace.cz*, která vznikla na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje (KSGRR) Univerzity Karlovy v Praze (Ouředníček a kol. 2008). Jedná se o publikaci, která je určena především těm, kteří budou rozhodovat o budoucím rozvoji sídel a krajiny v zázemí českých měst. Kniha je členěna do několika kapitol, z nichž nejzajímavější pro potřeby diplomové práce je kapitola „suburbanizace a její sociální prostředí“. Ve zmíněné kapitole autoři popisují demografické charakteristiky nově přichozích, sociální infrastrukturu a prostředí subúrbánních lokalit.

Ze zahraničních děl jmenuji *Bourgeois Utopias: the Rise and fall of Suburbia* (Fishman 1987). Autor ve své knize popisuje zrod prvních suburbií kolem Londýna v průběhu 18. století. Londýn byl v té době největší světovou metropolí a jako první překonal bariéry středověkého města. Hlavními aktéry subúrbánního rozvoje byly příslušníci vyšší střední třídy obchodníků. Tato kniha slouží pouze jako zajímavé srovnání vzniku prvních zahraničních suburbií s českými.

Dalším prvkem, který hraje významnou roli v této práci, je problematika a vliv **sociálního kapitálu** ve zkoumaném území. Zjednodušeně lze říci, že sociální kapitál vypovídá o velikosti integrity a intenzitě spolupráce, význam je však daleko širší a komplikovanější a je třeba si ho blíže přiblížit.

V poslední době zaznamenala intenzita výzkumu sociálního kapitálu velkého vzestupu. Jedná se o druh určitého kapitálu reprezentující vlastnost sociálního systému. Pojem je to velmi široký a aplikovatelný v mnoha kontextech, z čehož vyplývá i mnoho způsobů jeho definice (Pileček 2010). V odborné literatuře panuje shoda, že společnými znaky jsou následující aspekty – sociální sítě, normy, hodnoty a důvěra (Pileček 2010). Dle těchto aspektů má nejbližší k definici práce R. Putnama (Pileček, Jančák 2010), který sociální kapitál definuje jako: „rasy sociální organizace jako důvěra, normy a sítě, které mohou zlepšit efektivitu fungování společnosti usnadňováním koordinovaných akcí“ (Putnam 1993, cit. v Pileček, Jančák 2010, s. 81).

Dle Putnama (1995) dochází zhruba v posledních třiceti letech k úpadku sociálního kapitálu. Za hlavní faktory degradace autor považuje úroveň vzdělání, efekt peněz a času, mj. však také díky vlivu nižšího zapojování obyvatel suburbii do kulturního života obce, tedy efektu suburbanizace. Putnam prováděl výzkum v americkém prostředí, kde je efekt suburbanizace podstatně vyšší. Susová (2007) ve své bakalářské práci předpokládá, že v českých podmínkách upadá sociální kapitál také.

Nepříliš jasná definice umožňuje velké množství způsobů měření sociálního kapitálu. V odborné literatuře se můžeme setkat s velmi pestrou škálou různorodých oblastí, s níž je spojován, např.: ekonomický růst (Blažek, Macešková, Csank 2006), inovace, lidský kapitál, komunitní studie a sousedské vztahy (Susová 2007) a pro většinu geografů asi nejvíce zajímavá souvislost sociálního kapitálu s územním rozvojem (Pileček 2010).

Bernard (2012) uvažuje o sociálním (lidském) kapitálu jako o jednom z vnitřních rozvojových potenciálů rozvinutosti obce. Ve své práci se snažil popsat prostorové vzorce rozvinutosti venkovských oblastí Česka a do značné míry se musel opírat o koncepci rozvoje lokálních komunit (*community development*), která chápe lokální komunitu jako potenciálního kolektivního aktéra (Wilkinson 1991, cit. v Bernard 2012). Ve své již starší, avšak dosud aktuální práci G. F. Summers odlišuje pojmy „*development in community*“, do něhož patří ekonomický rozvoj spojený s rozvojem služeb a demografickým rozvojem a „*development of community*“, kam zahrnuje rozvoj komunikace a schopnosti kooperace uvnitř lokální komunity (obce) za účelem sledování společných zájmů (Summers 1986, cit. v Bernard 2012).

Spolu se sociálním kapitálem je v poslední době kladen důraz i na roli lidského kapitálu, např. v teorii kreativní třídy spojené se jménem Richarda Floridy (Ouředníček, Špačková, Feřtová

2011). Základní myšlenka jeho teorie je spojená s významem aktivity a kreativity lokální populace, přičemž důležitými parametry lokálního prostředí, resp. lidského kapitálu je určitý druh talentu a tolerance. Talent není v tomto případě nutně spojen se vzděláním, jde spíše o obecnou schopnost a ochotu pracovat pro obec a lokální společenství. Tolerance či otevřenost místní společnosti je nutná pro příliv a integraci nových obyvatel, aktivit a ideí z venčí obce (Florida 2002, cit. v Ouředníček, Špačková, Feřtrová 2011).

Mezi hlavní faktory ovlivňující kvalitu života na lokální úrovni považují Ouředníček, Špačková a Feřtrová (2011) přítomnost schopných osobností ochotných zastávat funkce a činnosti nezbytné pro místní (venkovskou) komunitu. Dle autorů dochází k postupnému odlivu důležitých aktérů lokálního veřejného života z marginalizovaných území, dochází k mizení kamenných i měkkých institucí a při sledování těchto jevů lze využít některých konceptů určených prvotně pro urbánní prostředí, ale uplatnitelné pro komunitní studie obecně. Jedná se např. o koncept „*community question*“, která se zaměřuje na problematiku prostorové odtrženosti komunity od lokálního prostředí a vyzdvihuje význam sousedství pro různé typy komunit. Dalším konceptem, který poukazuje na osvobození vazeb ve společnosti od prostoru, je „*community liberated*“. Tento koncept se zaměřuje na stále nižší spjatost společenských vztahů (komunity) s konkrétní lokalitou (Ouředníček, Špačková, Feřtrová 2011).

Regionální identita neboli spjatost obyvatel s územím, je blízkým pojmem sociálnímu kapitálu. Vencálek (1998) se ve své knize zabývá výzkumem regionální identity na různých úrovních. Rozlišuje dvě složky, které tvoří identitu, a právě prvkem jedné ze složek je sociální kapitál. První složkou jsou racionální (objektivní) charakteristiky krajiny, které lze měřit pomocí „tvrdých“ statisticky podchycených dat, jedná se např. o vybavenost regionů službami, kvalitou infrastruktury apod. Druhou složku tvoří iracionální (subjektivní) charakteristiky, které jsou vnímány především smysly jedince a lze je jen těžko statisticky vyjádřit. Mezi tyto složky se řadí již zmiňovaný sociální kapitál, dále sem řadíme hodnoty jako je kultura či tradice. Navzájem se tyto obě složky území ovlivňují a společně vytváří identitu lidí, území či regionu (Vencálek 1998).

Problematika regionální identity má v geografii poměrně dlouhou tradici. Finský geograf Paasi (1986) rozlišuje čtyři rámce formování regionální identity. Prvním z nich je rámec regionální identity chápaný jako sounáležitosti s územím, který je základem pro vytvoření regionálního vědomí mezi obyvateli. Druhý je vyjádřen určitými specifickými symboly

charakterizující daný region, jedná se např. o vlajku, zvyky či lidovou architekturu. Dalším prvkem, který má vliv na regionální identitu je institucionální rámec, pod kterým si lze představit školy, firmy či nevládní organizace. Posledním prvkem je postavení regionu v regionálním systému a vznik sociálně-prostorového vědomí obyvatel.

Při vzniku regionu získává region regionální identitu, přičemž Paasi (1986) zdůrazňuje, že tato identita nemůže být redukována na pouhé regionální vědomí obyvatel, ale i samotný region získává určitou identitu – tzv. identita regionů nebo image regionu. Jinými slovy by se dalo říci, že je třeba rozlišovat regionální identitu ve smyslu regionálního vědomí obyvatel a regionální identitu ve smyslu identita regionu (Heřmanová, Chromý a kol. 2009). Za regionální identitu jednotlivce se dají považovat subjektivní pocity jedince a jeho vztah k regionu a sociálnímu prostředí regionu. Regionální identitu ve smyslu identita regionů nelze brát pouze jako regionální vědomí obyvatel, kteří zde trvale žijí. V úvahu je třeba brát i obraz regionu utvářejícího se u lidí žijících mimo daný region, jedná se např. o uživatele území (chataři, chalupáři), turisté, dále však i lidé, kteří konkrétní region nikdy nenavštívili a mají díky školnímu vzdělání či médií určitou představu o regionu (Heřmanová, Chromý a kol. 2009).

Regionální identita rekreatantů hraje z hlediska problematiky diplomové práce významnou roli. Obecně lze říci, že přítomnost chatařů a chalupářů může mít pro region dopady jak pozitivní tak i negativní. V lepším případě je dle Chromého (2003) u uživatelů ODB silné regionální vědomí zakotvené v aktivním a zodpovědném přístupu k dané lokalitě a často pak mohou vystupovat v roli iniciátorů identifikace s územím. V českém prostředí má druhé bydlení již několikgenerační tradici. Mnozí uživatelé mají k místu své rekreace větší vztah a větší míru ztotožnění, než s místem svého trvalého bydliště (Fialová, Chromý a kol. 2010). Vyskytují se však i případy, kdy identifikace s místní komunitou je pro rekreatanty značně obtížná a dochází k uměle vytvořené dichotomii „my“ versus „oni“ (Vágner 2003).

Fialová, Chromý a kol. (2010) se zaměřují na proces formování regionální identity v oblastech s významnou koncentrací sídel a obcí v nichž je důležitá rekreační funkce. Regiony se v čase mění, stejně jako se vyvíjí společnost, která ji vytváří. Z vývojového hlediska autoři rozlišují několik typů regionální identity, resp. regionů. Prvními jsou regiony, které nejdříve dosáhly suverenity, teprve pak u nich následovalo formování identity. V českých podmínkách je takovým příkladem kraj Vysočina. Dalším typem jsou regiony s tradičním regionálním vědomím, které nedosáhly plné suverenity a institucionalizace u nich

nebyla završena (např. Chodsko, Valašsko aj.). Třetím typem jsou regiony se „ztracenou“ identitou. Takovéto regiony lze dále dělit na oblasti, jež ztratily svou dominantní ideovou funkci (např. Podřipsko) a oblasti, které ztratily nositele identity (oblasti pohraničí vysídleného po 2. světové válce). Posledním typem jsou regiony částečně/účelově institucionalizované, především mikroregionální účelová sdružení obcí, užívající tradiční povědomí, dnes v jiném významu, než jaký měli v minulosti (např. Horácko). Do posledního z výše popsaných typů lze řadit i oblasti s významnou rekreační funkcí a vysokou koncentrací druhého bydlení, tedy i zkoumanou oblast diplomové práce.

V rámci teoretického zarámování diplomové práce je třeba zmínit i teorii týkající se **cestovního ruchu**, neboť druhé bydlení bývá považováno za jeden z jeho typů. V geografii se otázky cestovního ruchu dostaly do popředí až ve 30. letech 20. století, jedná se tak o jednu z nejmladších geografických disciplín. Rekreační a volný čas se začaly v masovějším měřítku rozvíjet až v tomto období, neboť ve většině vyspělých zemí docházelo ke zkracování a uzákonění pracovní doby a prodloužení dovolené. Do popředí zájmu vědců se dostaly otázky související s regenerací duševních a fyzických sil člověka. Velkého rozmachu zaznamenal cestovní ruch po druhé světové válce, dá se říci, že od té doby se stává významnou složkou ekonomik vybraných států. Spolu se stále větším vlivem pro národní hospodářství, roste i význam geografie cestovního ruchu (Toušek, Kunc, Vystoupil 2008).

Základní dělení cestovního ruchu je možné na druhy a formy cestovního ruchu. Formy se rozlišují vždy v závislosti na motivu turistů navštívit danou destinaci (např. poznávací, léčebný, kongresový apod.). Jinak je tomu u druhů cestovního ruchu, roli zde hraje více faktorů, např. délka trvání (krátkodobý x dlouhodobý), pohyb účastníka cestovního ruchu přes státní hranice (příjezdový x výjezdový x domácí), organizovanost návštěvníků a další (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001). Ve zkoumaném území je motivace a potažmo i forma cestovního ruchu rekreačního především rekreačního (odpočinkového) a venkovského charakteru, kdy hlavní prim hraje rekreace fyzických i duševních sil návštěvníků spojená s případným aktivním odpočinkem v přírodě. Z hlediska druhů cestovního ruchu se v zázemí Prahy jedná především o domácí a výrazně sezónní (letní) cestovní ruch, dále volný, neorganizovaný, individuální a převážně krátkodobý (do tří dnů). V letních měsících lze však mluvit pochopitelně i dlouhodobém cestovním ruchu.

Podrobněji si o jednotlivých formách a druzích lze dočíst v nedávno vydané knize Geografie cestovního ruchu České republiky od J. Vystoupila, M. Šauera a kol. (2011). Dále se autoři

v díle zaměřují na profily cestovního ruchu jednotlivých krajů Česka, tedy i o krajích které souvisejí s diplomovou prací - Praze a Středočeském kraji. Dle samotných autorů je nejvýznamnějším přínosem tohoto díla jeho bohatá tabulková a kartografická interpretace prostorových (geografických) charakteristik.

Za podstatné dílo v oblasti cestovního ruchu považuji Výkladový slovník cestovního ruchu od M. Páskové a J. Zelenky (2002). Je v něm možno nalézt celou řadu definic souvisejících s výzkumem cestovního ruchu, které mohou být při výzkumu velmi nápomocné. Pod pojmem cestovní ruch definují „komplexní společenský jev jako souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu“ (Pásková, Zelenka 2002). Podobně užitečným dílem je Atlas cestovního ruchu ČR J. Vystoupila a kol. z roku 2006. Přehledně jsou zde kartograficky znázorněné oblasti s různými vlastnostmi a potenciály z hlediska cestovního ruchu jak pro celé území Česka, tak i za jednotlivé kraje.

Definice Páskové a Zelenky je dle mého názoru poměrně obecná. Důležitou, především z důvodu mezinárodního srovnání, je definice Světové organizace cestovního ruchu (UNWTO – United Nation World Tourism Organisation), která definuje cestovní ruch zhruba takto: „souhrn aktivit osob cestujících mimo jejich trvalé bydliště na určitou dobu a za účelem cestování a trávení volného času“ (World Tourism Organisation).

Množství literatury zabývající se cestovním ruchem je poměrně značné množství. Z hlediska diplomové práce jsou však důležité publikace a knižní tituly, ve kterých je komentována především problematika **druhého bydlení** a jevů s nimi spojených. Druhé bydlení je většinou autorů chápáno jako součást cestovního ruchu, avšak ve velké části děl je tématu chataření a chalupaření věnována nepříliš podstatná část. Některými autory je druhé bydlení zcela opomíjeno. J. Zbírál (2008) tvrdí, že takovým příkladem je X. S. Montejano (1997), který význam druhého bydlení nebere v potaz, neboť není významnou složkou „turistického trhu“.

Mezi první významná díla v československé literatuře je považována publikace P. Mariota Geografia cestovního ruchu z roku 1983. Autor ve svém díle rozebírá řadu definic a teorií, které jsou v dalším období dále zkoumány. Asi největším přínosem je Mariotovo dělení předpokladů rozvoje cestovního ruchu na lokalizační, selektivní a realizační, které je v hojně míře užíváno dodnes. Z hlediska výzkumu druhého bydlení je podstatné, že mezi rekreační aktivity řadí mj. chataření a zahrádkaření a příměstskou rekreaci považuje za jednu z forem cestovního ruchu.

Ze zahraničních důležitých děl bych chtěl jmenovat rozsáhlou publikaci Sustainable tourism editovanou S. Pagem a J. Connell v roce 2007. Jedná se o rozsáhlé dílo, ve kterém autoři přispívají k tématu trvale udržitelného rozvoje v oblasti cestovního ruchu. V jednom ze článků je možno vidět spojitost udržitelného rozvoje a cestovního ruchu prostřednictvím regenerace a pobytu ve venkovském prostředí.

Oblast, kde byl prováděn výzkum, je turisticky atraktivní především z hlediska druhého bydlení. Chataření zde má svou velkou a zakořeněnou tradici a je pro zdejší lokalitu typickým znakem. Blízké okolí patří mezi oblasti počátečního výskytu českého trampingu, který v podstatě postupem let znamenal zrod českého chataření a chalupaření (Joura 1944, cit. v Fialová 2000). Druhé bydlení se ve vývoji v čase stalo významným fenoménem české společnosti. V některých zemích (např. Skandinávie) je také hojně rozšířeno, u nás je ale důležité především z pohledu postavení v hodnotovém žebříčku společnosti (Bičík a kol. 2001).

Zajímavý článek srovnávající vývoj, trendy, specifika a procesy spjaté s druhým bydlením v českém a švédském prostředí prezentují Vágner, Müller a Fialová (2011). Základní předpoklad studie je autory dán tím, že i navzdory odlišnému politickému, společenskému a ekonomickému vývoji jsou některé rysy druhého bydlení společné. V současnosti jsou nové formy druhého bydlení pro obě země spjaty především s procesy internacionalizace a komercializace. Ve Švédsku však vzrůstá podíl zahraničních vlastníků ODB, v Česku se jedná zejména výstavbu rekreačních apartmánů pro bohatou tuzemskou i zahraniční klientelu. Transformace ODB na bydlení trvalé či sezónní je opět společným rysem obou zemí.

Problematika druhého bydlení se v české literatuře objevuje až v druhé polovině 20. století. Prvním významným počinem je disertační práce V. Gardavského (1968), který svůj výzkum zaměřil na rekreační zázemí Prahy a je mnohými považován za průkopníka výzkumu druhého bydlení v Česku. Stejnou oblast výzkumu si zvolila ve své práci i Z. Kuchařová (1984). Zázemí hl. m. je oblast s vysokou intenzitou výzkumu, která je dána vlastnostmi a pozicí této oblasti v rámci výzkumu druhého bydlení v Česku, např. Vystoupil (1981) či Bičík (1988). Zázemí Prahy se věnuje ve svých pracích i D. Fialová (1992, 2000). V diplomové práci autorka vytvořila rozsáhlý dotazník pro majitele a uživatele objektů individuální rekreace. Tentýž dotazník je využíván i v dalších terénních šetřeních a je díky tomu možné provádět srovnání různých lokalit.

Prvním zásadním knižním dílem je Druhé bydlení v Česku od I. Bičíka a kol. z roku 2001. Je to první dílo svého druhu u nás a shrnuje dosavadní znalosti a metody užívané při výzkumu druhého bydlení. Je výsledkem dlouholetého výzkumu a souhrnem několika diplomových a disertačních prací. V jednotlivých kapitolách se můžeme dočíst např. o vývoji druhého bydlení v Česku, typologii rekreačních lokalit apod. Zajímavá je též kapitola věnující se srovnávání dvou hlavních zdrojů dat o druhém bydlení – data Českého statistického úřadu (ČSÚ) a Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK).

Na první dílo navazuje druhá významná knižní publikace - Regionální diference druhého bydlení v Česku od autorů J. Vágnera, D. Fialové a kolektivu (2004). Analyzuje vývoj a stav druhého bydlení v jednotlivých regionech, kde probíhalo terénní šetření v rámci meziuniverzitní spolupráce na grantovém projektu „regionální diference druhého bydlení v Česku a jeho vztah k jiným formám cestovního ruchu“. Kniha se zaměřuje na vývoji druhého bydlení v jednotlivých lokalitách, porovnává jednotlivé regiony mezi sebou a snaží se nalézt určitá regionální specifika. Značná část je také věnována metodickým postupům a jejich aplikacím při výzkumu druhého bydlení.

Na KSGRR Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze je problematice druhého bydlení věnována velká pozornost. Dalším zdrojem informací o druhém bydlení jsou kvalifikační práce, které zde vznikají. Většina autorů analyzuje vždy vybraný region, je tedy možné provádět určitá srovnání a zamýšlet se nad jednotlivými specifiky daných lokalit. Mezi nejvýznamnější lze bezesporu řadit práce J. Vágnera (1994, 1999). Autor se nejdříve v diplomové práci zaměřuje na region Berounska. V disertační práci se na druhé bydlení dívá z obecnější roviny, uvádí mnoho definic a teoretických přístupů, komentuje také vývoj druhého bydlení v Česku i ve světě. Velkým kladem těchto prací je určitě informační základna a literatura, kterou mohli využít další autoři píšící o druhém bydlení.

Dalšími regiony, které byly studenty na KSGRR zpracovány jsou např. Plzeňsko, kde P. Domalewski (2003) klade důraz i na zahrádkové osady, které se na území města Plzně nacházejí. Strakonicko si za oblast svého výzkumu zvolila Bělohlová (2002), Drahošová (2002) Jesenicko a konstatovala, že druhé bydlení je jednou z hlavních forem cestovního ruchu na Jesenicku, Jablonecko zkoumala Šulcová (2004), Svitavsko Šafránková (2008), Český kras Kinclová (2009). Pixová (2007) analyzovala oblast Písecka a zjistila, že velké množství tamních objektů bylo pořízeno až po roce 2000, což přisuzovala prostorové difúzi. Všechny kvalifikační práce jsou cenné mj. i proto, že lze nahlédnout do seznamu literatury a

nalézt tak co nejvíce zdrojů a informací, užitečné jsou i jako inspirace z hlediska obsahu a struktury práce.

Na KSGRR vzniká i řada odborných článků v geografických periodících. Zmínil bych např. studii Dany Fialové a Jiřího Vágnera „Sociogeografické aspekty druhého bydlení a jejich regionální diferenciací (na příkladu Česka)“ (2009). Autoři se snaží doložit význam druhého bydlení v životním stylu, pokouší se definovat pozici druhého bydlení v rámci sídelní struktury i jeho roli v rámci venkovského prostoru. Metodiku zvolili standartní pro výzkum druhého bydlení – studium literatury, vlastní pozorování, terénní a dotazníkové šetření.

Veronika Kadlecová (2010) se zaměřuje na nové trendy v druhém bydlení. Ve svém článku se věnuje problematice apartmánových rekreačních domů a bytů v horských lokalitách. Popisuje možné negativní dopady výstavby spojenou s touto výstavbou a nastiňuje určité prognózy a řešení.

Mezi významné zahraniční autory se řadí A. Kowalczyk. Ve svém díle *Geograficzno-społeczne problemy „drugich domów“* z roku 1994 uvádí různé definice (nejen evropských zemích, ale např. i australské), zkoumá rozdílnosti v pojetí jednotlivých států, dále rozebírá příčiny výskytu druhého bydlení. Dalším dílem v zahraniční literatuře je „*Rural Second Homes in Europe*“, M. Gallent (2000) popisuje různá pojetí druhého bydlení v Evropě. Poukazuje na skutečnost, že právě rozdílnou definici druhého bydlení je třeba při porovnávání jednotlivých států brát v potaz. Další zahraniční publikací je *Tourism, Mobility and Second Homes* od C. M. Halla a D. K. Müllera z roku 2004. Autoři se věnují různému pojetí významu „second home“, publikují řadu článků o vývoji druhého bydlení ve světě, což je zajímavé při srovnáním se specifickým vývojem Česka. Komentují např. i odlišné chování vlastníků rekreačních objektů a rezidentů, rekreantům jde především o zachování čistého životního prostředí a krajinného rázu, kdežto residenty se více zajímají o rozvoj obce.

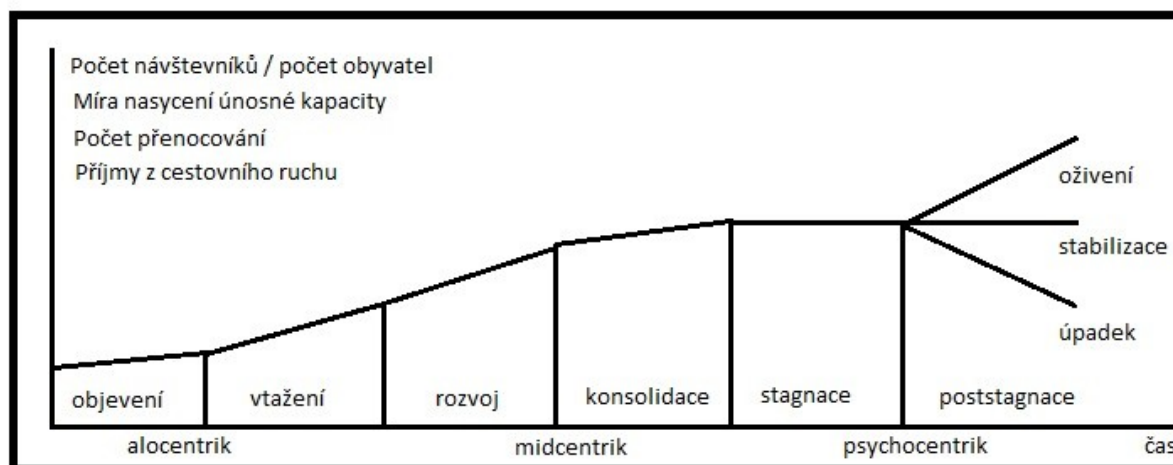
Podobné výsledky zjistili i Vágner a Fialová (2011b) v českém prostředí. Zkoumali zátěž území z hlediska rekreace a také vztahy mezi trvale bydlícími a přechodnými uživateli území a jejich participací na veřejném životě. Cílem šetření bylo ukázat rozdílné názory rezidentů a rekreantů na dění v lokalitě. Významným zjištěním byla skutečnost, že řada rezidentů se nebrání přítomnosti dlouhodobých uživatelů ODB v obecním zastupitelstvu.

Destinace s dominantní rekreační funkcí (destinace cestovního ruchu) hrají velmi důležitou roli v identitě regionů. Významnou roli v tomto jevu představuje čas, resp. stádium životního

cyklu, ve kterém se destinace nachází – tzv. Butlerův životní cyklus destinace (Fialová, Chromý a kol. 2010). Destinace cestovního ruchu prochází několika stádii svého vývoje, na začátku je objevení, následuje vtažení, dále rozvoj, konsolidace, stagnace a postagnace s možností oživení, stabilizace či úpadku (obrázek č. 1) (Butler 1980, cit. v Fialová, Chromý a kol. 2010). Z postavení destinace v rámci Butlerova cyklu lze určit tzv. Doxeyho iritační index, který vypovídá o jednom z vnitřních existujících vztahů mezi uživateli území (Doxey 1975, cit. v Fialová, Chromý a kol. 2010). Jde o postoj rezidentů k návštěvníkům (včetně majitelů ODB), v závislosti na typu jejich vzájemné interakce – euforie, apatie, znechucení, antagonismus. Postoj se v průběhu času mění a výrazně se podílí jak na intenzitě regionální identity, tak především na identitě regionu (Fialová, Chromý a kol. 2010). Destinace, ve kterých z hlediska rekreační funkce hraje velký význam druhé bydlení, se většinou nacházejí ve fázi stagnace a mezi rezidenty a rekreanty převládá apatie, případně znechucení (Vágner, Fialová 2011b).

Obrázek č. 1: Butlerův životní cyklus turistické destinace

Zdroj: Fialová 2009

Z hlediska řešené práce má velký význam pro zkoumanou lokalitu **transformace druhého bydlení**. Tomuto tématu se někteří studenti na KSGRR již věnovali. Na Jihlavsku jím byl L. Urban (2007), který zjistil, že rekreační objekty jsou zde relativně staré s porovnáním s jinými oblastmi Česka. Přeměna objektů druhého bydlení na trvalé je opožděná, předpokládá, že bude pozvolná a dotkne se velké části objektů. Poměrně zajímavým zjištěním bylo, že jedna třetina chat není napojena elektrickou sítí a i přes to jsou vyhledávaným rekreačním místem. L. Petrmichlová (2009) zaměřila svůj výzkum na oblast Plzně, přilehlých obcí a nedaleké

rekreační oblasti Hracholusky. Vymezila tři oblasti největšího výskytu objektů druhého bydlení v Plzni. Dále konstatovala, že počet zahrádkových osad od 90. let neustále klesá, dochází v nich k přeměně funkce a můžeme v nich najít novostavby i přesto, že územní plán obce vymezuje funkční plochy pro jiné užití. Změna územního plánu někdy přichází až jako následek vývoje v dané lokalitě namísto toho, aby mu předcházel. Nejnovější diplomovou práci má na svědomí T. Jedličková (2010), která zkoumala oblast rekreačního zázemí Hradce Králové a Pardubic. Zjistila, že transformace funkčního využití rekreačních objektů je v porovnání s Prahou v této oblasti ve zpoždění. Celkově bych hodnotil práci T. Jedličkové za velmi přínosnou.

J. Zbiral napsal v roce 2008 bakalářskou práci na téma transformace druhého bydlení v povodí Kocáby, zázemí Prahy jsem si jako oblast svého výzkumu zvolil já (Tesař 2009). Poslední bakalářskou prací na toto téma je práce M. Steyerové (2012), která zkoumala změny druhého bydlení v zázemí Ústí nad Labem.

Za nejpodstatnější považuji práce D. Fialové (1992, 2000), oblast svého výzkumu zaměřila na zázemí Prahy. D. Fialová ve své diplomové práci, vytvořila dotazník, který je při výzkumu druhého bydlení používán dodnes. Vytýčila modelové území obcí Ohrobec a Dolní Břežany a kvantifikovala zde počet objektů k trvalému bydlení či rekreační funkce. Stav jsem aktualizoval ve své bakalářské práci v roce 2008. V disertační práci se D. Fialová věnuje již širšímu okolí Prahy (okres Praha – západ a Praha – východ) a snaží se popsat, jak se mění funkční využití chat. Na základě svých poznatků vytvořila novou typologii rekreačních lokalit a určila nejvhodnější metody a ukazatele výzkumu.

Téma diplomové práce není jednoduše a teoretických konceptů, které je třeba brát v potaz je poměrně velké množství. Jedná se především o teorii osídlení, suburbanizace, komunitních studií, sociálního kapitálu, regionální identity, cestovního ruchu a druhého bydlení. Teprve po přečtení literatury zasahující řešenou problematiku, pochopení všech konceptů a procesů, které mohou probíhat a ovlivňovat řešené území, je možné stanovit určité hypotézy. V průběhu práce se pokusím nalézt odpovědi na otázky související s hypotézami a potvrdit či vyvrátit vyslovená tvrzení.

- Vztah obyvatel zázemí Prahy k prostoru, kde žijí, je méně intenzivní než v jiných oblastech Česka.

- V modelovém území se již ve větší míře nevyskytuje společenský život, který byl dříve pro tuto oblast typický.
- Suburbanité jsou nejmladší věkovou skupinou v modelovém území.
- Suburbanité se zajímají o kulturní dění v obci a angažují se v různých sdruženích.
- U rekreantů, kteří se v modelovém území rekreují již delší dobu, je regionální identita silnější než u suburbanitů.
- Uživatelé území koexistují jako uzavřené skupiny, je možné sledovat změny ve vztazích typu konflikt, konkurence, koexistence a kooperace.

3. METODIKA

Na začátku celé práce bylo zapotřebí teoretické uchopení řešené problematiky a prostudování literatury související s řešeným problémem. Téma využití prostoru a identifikace se s územím u různých skupin obyvatel je poměrně specifické a vyžaduje provést diskuzi literatury se širokou škálou teorií. Po prostudování literatury bylo možno vyslovit určité hypotézy, na které v průběhu výzkumu budu moci nalézt odpověď a zhodnotit, zda je tvrzení pravdivé či nikoli.

Vzhledem ke zvolenému tématu práce nebylo možno využít prakticky žádných dat kvantitativní povahy (např. data Českého statistického úřadu apod.), jedinými dostupnými kvantitativními daty pro zkoumanou lokalitu jsou data o využití objektů z katastru nemovitostí Českého úřadu zeměměřického a katastrálního – ČÚZK. Na výsledek práce však nemají větší vliv, a proto nebyla použita. Z tohoto důvodu tedy bylo vybráno několik metod z řad kvalitativního výzkumu, především se jednalo o dotazníkové šetření, řízené rozhovory, terénní šetření, dále také vyhledávání různých informací z internetových zdrojů, analýza diskusních fór a pořízení fotodokumentace. Vzhledem k dlouholetému výzkumu dané oblasti jsem mohl porovnávat dříve pořízené fotografie (především z diplomové práce D. Fialové (1992)) s aktuálními, mohl jsem tedy zachytit a názorně ukázat hlavní změny v lokalitě.

Charakter práce je především komparativní povahy, a proto hlavním zdrojem dat bylo dotazníkové šetření, které jsem ve zkoumané lokalitě prováděl v létě 2011. Dotazníkové šetření představuje efektivní techniku, díky které je možné zahrnout vysoký počet respondentů při relativně nízkých i časových nákladech (Puldová 2006). V některých případech se však jednalo spíše o řízené rozhovory, kdy jsem dotazník s respondenty společně vyplnil a mohl se zeptat i na další otázky. Osobním rozhovorem bylo možné dozvědět se více o dění v lokalitě a získat další užitečné informace, které mi byly nápomocny.

Samotný dotazník byl sestaven tak, aby mi pomohl vyřešit dané cíle diplomové práce. Dotazník obsahuje celkem 25 otázek (příloha č. 1), přičemž první otázky se týkaly lokalizace respondenta a určení do jaké skupiny uživatelé území dotazovaný respondent patří (starousedlík x rekreant x suburbanita x nový rezident), dále už následovaly otázky týkající se využití prostoru, identifikace se s územím, vztahů mezi obyvateli a problémů vyskytujících se v dané lokalitě.

Při sestavování dotazníků jsem dbal na dodržování metodologického postupu při tvorbě dotazníků, např. Hendl (2008). Dle odborné literatury by se měl dotazník skládat z několika částí. V úvodu by měla být respondentovi zaručena anonymita, zaručení, že výsledky budou využity pouze pro účely diplomové práce a také poskytnutí kontaktu na tazatele. V úvodní části by měly být použity pouze jednoduché uzavřené otázky. V prostřední části by se měly nacházet otázky nejsložitější. Závěr dotazníku by měl být věnován sociodemografickým údajům respondenta.

Zpracování dat jsem prováděl za pomoci programu Microsoft Excel. Pro zobrazování výsledků jsem nejčastěji volil pruhový či sloupcový graf. Obrazová část diplomové práce byla vytvořena v programu Arc GIS.

V případě dotazníkového šetření jsem se každému respondentovi představil a vysvětlil téma mé diplomové práce. Pokud jsem viděl ochotu spolupracovat, tak jsem předal dopis se známkou a doručovací adresou. Součástí dopisu byl onen dotazník a ještě jednou stručné představení tématu spolu s kontaktními údaji (e-mail a telefonní číslo). Zároveň jsem měl u sebe i připravené oficiální potvrzení o mé práci schválené KSGRR, které jsem byl připraven na požádání předložit. Vyplnění dotazníku trvalo respondentovi, dle mého názoru, zhruba 15 minut. Řízený rozhovor zabral zhruba dvakrát delší dobu, neboť jsem se od tázaných mohl dozvědět doplňující informace a v některých případech jsem viděl zájem o informace i z druhé strany.

Celkem se mi podařilo získat 144 dotazníků, z nichž 47 bylo od suburbanitů, 23 od starousedlíků, 42 od rekreatantů a 32 ze stran nových rezidentů. Poměr dotazníků by měl odpovídat skutečnému poměru různých skupin obyvatel/rekreatantů v zájmovém území. K 1. 1. 2011 měla obec Ohrobec 1051 trvale hlášených osob (včetně dětí do 15 let). Do zkoumané lokality však spadá i část obce Dolní Břežany (k. ú. Lhota – lokalita Jarov a Zálepy), kde se nacházejí především rekreatanti a v případě Zálep i část nových rezidentů. Dle údajů z obecního úřadu v Dolních Břežanech zde trvale žilo 164 obyvatel v roce 2011. Je třeba říci, že v některých případech, např. kdy respondent vzal dotazník k vyplnění domů, vyjadřuje jeden dotazník mínění celé domácnosti, proto by možná bylo vhodné sledovat spíše počet trvale obydlených domů a rekreačních nemovitostí. Celkově lze však tvrdit, že získaný počet dotazníků je dostačující, zachycuje názory více jak 10 % uživatelů území a výsledky lze tudíž brát jako správné a směrodatné.

V další části diplomové práce bylo možné porovnat výsledky dotazníkového šetření s jinými oblastmi Česka, neboť určité otázky byly záměrně shodné s dotazníkem tvořeným v rámci projektu „Metody výzkumu regionální identity a identity regionů ve vztahu k cestovnímu ruchu a druhému bydlení“, který byl realizován na KSGRR Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Další formou výzkumu a důležitým zdrojem informací byly rozhovory s představiteli místní samosprávy dotčených obcí (Ohrobec a Dolní Břežany). Cílem těchto rozhovorů bylo zjištění postoje k rozvoji obce, zda dochází k určitým problémům mezi obyvateli, jak či vůbec funguje spolupráce mezi obcí a rekreanty, jestli obce pořádá určité konkrétní společenské akce. Rozhovory měly podobu uvedenou níže.

- Vnímáte příchod nových občanů jako pozitivum, máte zájem o další rozvoj obce?
- Vyskytují se nějaké problémy ve Vaší obci v souvislosti s druhým bydlením? Vnímáte rekreanty spíše jako zátěž nebo jako pozitivum?
- K jak velkým změnám dochází ve využití objektů k trvalému či rekreačnímu užití?
- Jaký je podle Vás vztah mezi obyvateli, především starousedlíky, rekreanty a suburbanity?
- Existují nějaké problémy mezi těmito skupinami?
- Dochází u původních rekreantů k přihlašování k trvalému bydlení?
- Mají noví obyvatelé zájem o dění v obci, angažují se nějak?
- Fungují ve Vaší obci nějaké spolky? Jak se podílí na životě v obci?

4. CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉ LOKALITY

4.1 Lokalizace zkoumané lokality

Zájmové území se nachází na pravém břehu Vltavy, je jižní příměstskou oblastí hl. m. Prahy a správně náleží do okresu Praha-západ. Lokalita je tvořena dvěma obcemi, z velké části obcí Ohrobec a částečně také obcí Dolní Břežany (sídelní části Zálepy a Jarov), skládá se ze dvou katastrálních území (k. ú.), konkrétně Ohrobce a části k. ú. Lhoty u Dolních Břežan. Správní členění je znázorněno v tab. č. 1, poloha na obrázku č. 2 a 3.

Tab. č. 1: Správní členění zkoumané lokality k 1. 1. 2012

okres	obec	k. ú.	lokalita
Praha - západ	Dolní Břežany	Lhota	Jarov
			Zálepy
	Ohrobec	Ohrobec	Ohrobec
			Károv
			Jarovské údolí

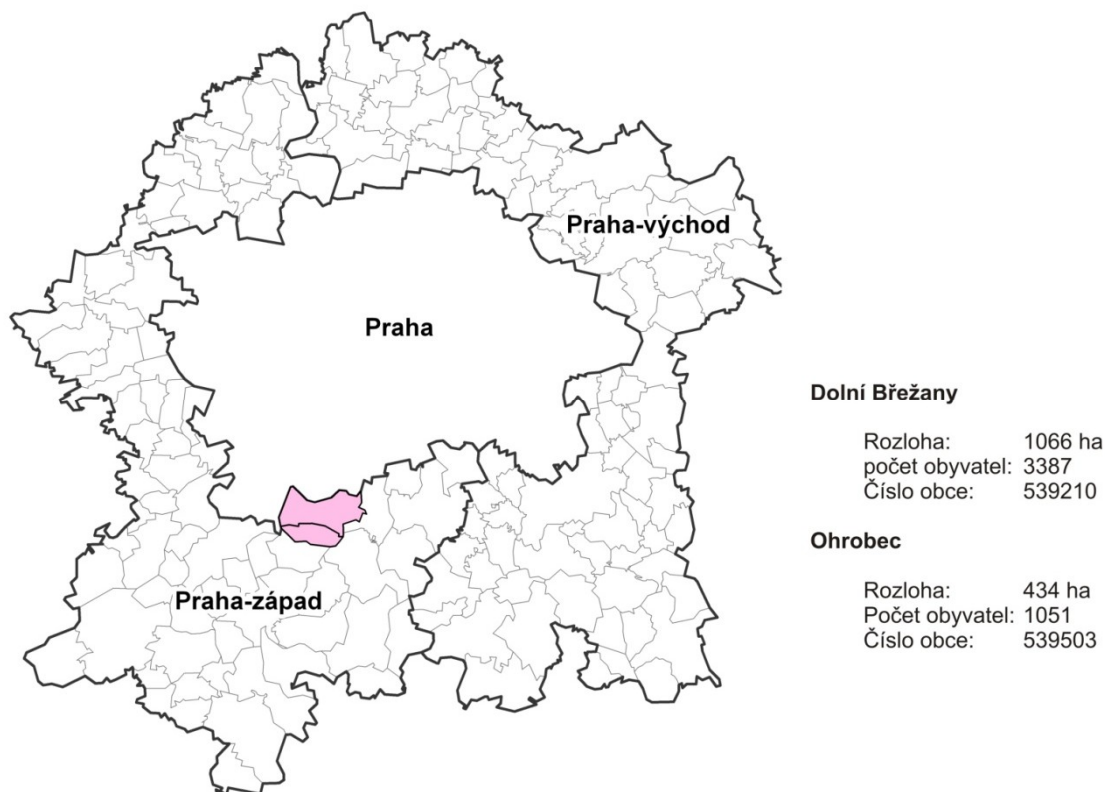
Zdroj: www.czso.cz

Obě obce patří do mikroregionu Dolnobřežansko, do kterého jsou také řazeny další okolní obce Březová – Oleško, Libeň – Libeň, Okrouhlo, Vrané nad Vltavou, Zlatníky – Hodkovice a Zvole. Dolnobřežansko je dobrovolným svazkem obcí, jenž byl založen obcemi v roce 2003 a jeho hlavní činností je ochrana a prosazování společných zájmů členů. Vzhledem k měnící se tváři suburbánních prostorů v zázemí Prahy, jako např. vyšší hustota obyvatel a s tím i spojených větších nároků na území, je to především podpora v oblasti technické a dopravní infrastruktury, dále také podpora školství, zdravotnictví, místních spolků, cestovního ruchu apod. (Mikroregion Dolnobřežansko).

Územím procházejí dvě hlavní silniční komunikace. Hlavní dopravní význam má silnice III. třídy vedoucí ze Zvole, přes Ohrobec směrem do Dolních Břežan, dále pak směrem na Prahu. V Ohrobcí z této komunikace vede slepá odbočka do Károva. Po zmíněné trase jezdí autobusy pražské integrované dopravy číslo 331 a 333 a jsou hlavním dopravním spojením s Prahou pro většinu obyvatel lokality, kteří nevládní automobil. Druhá silniční komunikace III. třídy vede podél Vltavy a spojuje Vrané nad Vltavou a Zbraslav. Z hlediska dopravního vytížení se

však prvně zmiňované nemůže rovnat, většího vytížení dosahuje především v letních měsících a o víkendech.

Obrázek č. 2: Poloha zkoumaného území (obce Dolní Břežany a Ohrobec)

Zdroj: www.czso.cz

Pozn.: hodnoty jsou platné pro rok 2011

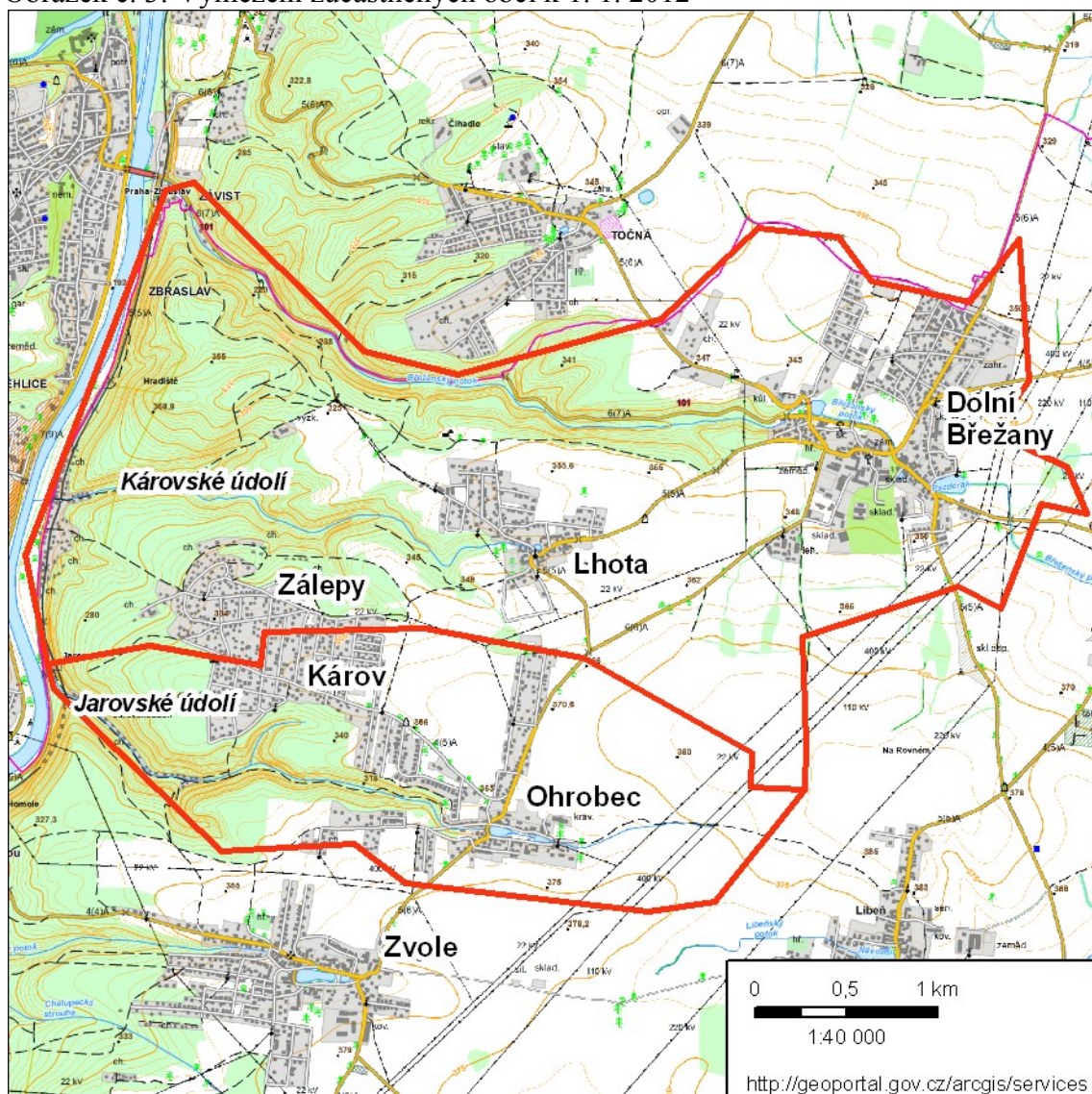
Podél Vltavy vede také železniční trať se zastávkou Jarov. Jedná se o trať rekreační, neboť největšího vytížení dosahuje o víkendech a v letních měsících. Jednokolejná trať vede malebnou krajinou a má dlouhou historii. Již ve 20. letech 20. století tuto krajinou navštěvovali trampové, mezi kterými se vžil populární název „Posázavský pacifik“, který se užívá dodnes. Konkrétně se jedná o tratě číslo 210 – Praha – Vrané – Čerčany (s odbočkou na Dobříš) a trať číslo 212 – Čerčany – Kácov – Světlá nad Sázavou. Úsek z Modřan do Dobříše byl zprovozněn již v roce 1897. Samotná zastávka Jarov byla vybudována především pro výletní charakter této oblasti, který si dodržela dodnes (Posázavský Pacifik).

Z hlediska širších dopravních vztahů má velký význam pro danou lokalitu dokončení jižní části Pražského okruhu mezi dálnicí D1 u Modletic a již provozovaným úsekem okruhu u Slivence, který byl uveden do provozu 20. září 2010 (České dálnice). V současné době však není zprovozněn sjezd na Pražský okruh, který se bude nacházet přibližně necelý kilometr severně od zastavěného území obce Dolní Břežany (nejblíže). Po dokončení zajistí napojení celé oblasti na celostátní dálniční síť.

Zkoumanou lokalitou vedou dvě turistické stezky. Červená trasa prochází východní částí území a vede kolem proudu řeky Vltavy, dále následuje směr Jarovského potoka a zvedá se směrem ke Zvolské Homoli. Modrá stezka vede napříč chatovou osadou Zálepy – Károv směrem k řece Vltavě, kde pokračuje kolem jejího toku.

Obrázek č. 3: Vymezení zúčastněných obcí k 1. 1. 2012

4.2 Geografická charakteristika lokality

Velká část zkoumané lokality leží na plošině Vltavského údolí situované na pravém břehu Vltavy v průměrné nadmořské výšce 350 m. Většina území má tedy charakter především rovinný a převládají zde pole a louky. Západní část je tvořena údolím řeky Vltavy a svým charakterem se liší od zbylé části území. Terén je zde svažité, hojně porostlý dřevinami a celkově ho lze z estetického hlediska vnímat jako výrazně cennější. Do Vltavského údolí též ústí dvě menší údolí, severněji Károvské a jižněji Jarovské údolí (Tesař 2009).

Z geologického hlediska patří oblast do oblasti Česká vysočina, soustava Poberounská, podsoustava Brdská. Ve stavbě na většině území převažuje paleozoikum, v západní části zasahuje jílovské pásmo stlačených vyvřelin proterozoického stáří pokryté spraší, sprašovými hlínami, svahovinami a hrubé suti. Jedná se o vegetační stupeň dobovo – jehličnatý a klima je teplé suché s mírně teplou zimou (Chlupáč 2002).

Nad Jarovským údolím se nachází chráněný přírodní útvar Zvolská homole o rozloze 47 ha, jako zákonem chráněné byl vyhlášen roku 1987. Dominantou je jedinečná skála s výhledem na údolí Vltavy a Vrané nad Vltavou, většinu plochy však tvoří zalesněná plošina na východ od vrcholu. Na různorodých horninách se vytvářejí skalní společenstva vzácných rostlin doprovázená jedinečným souborem hub a bezobratlých živočichů (BOTANY.cz). Severně od zkoumaného území se nachází botanická a lesní rezervace Hradiště.

Ve sledovaném území se nachází řada vodotečí a potoků, které tvoří přímé i nepřímé pravobřežní přítoky Vltavy. Samotný tok Vltavy vytváří západní hranici lokality a je v těchto místech dle ČSN (Česká státní norma) hodnocen jako „I. a II. neznečištěná a mírně znečištěná voda“ (Cenia – Česká informační agentura životního prostředí). V blízkosti obecního úřadu v Ohrobcí se také nalézají dva menší rybníky.

Na ploše zkoumaného území se nenachází žádný průmysl, je jím však nepřímo negativně ovlivněn. Naproti lokalitě Jarov na levém břehu Vltavy se nachází kamenný lom Zbraslav, který jednak v porovnání s okolní krajinou vypadá velmi neesteticky, ale také v pracovní dny vytváří nadměrný hluk a prach ve svém okolí.

Služby pro místní obyvatele jsou dnes již prakticky pouze na území obce Ohrobce. Největším zaměstnavatelem v obci je pekárna Beruška (viz. foto č. 2), vznikla v roce 2002 a v současnosti čítá 18 zaměstnanců (Pekárna Beruška). Dále se v historickém centru Ohrobce

nachází hospoda, cukrárna, knihovna v obecním úřadu a menší obchod se smíšeným zbožím poblíž silnice vedoucí na Zvoli. V obci také nalezneme autoservis, pneuservis a truhlářství. V osadě Károv se nachází také nově zrekonstruovaná restaurace Aristokrat (viz. foto č. 4), která je otevřena především v letních měsících. V zimním období je v provozu pouze o víkendech a o svátcích. Celkově lze říci, že nabídka služeb pro tuto lokalitu není moc pestrá a příliš nepřeje sblížení místních obyvatel. Při stále se zvětšujícím počtu obyvatel ji považují za nedostačující.

Pozitivním krokem je však např. nově založené kulturní centrum Čtyřlístek pro děti a jejich rodiče z Ohrobce (viz. foto č. 13), jenž má za cíl poskytnout dětem všech věkových kategorií prostor k setkávání, vzdělávání a zábavě (Čtyřlístek Kulturní centrum). Dalším pozitivem je také rekonstrukce dětských hřišť v historickém centru Ohrobce i v osadě Károv.

4.3 Obecná charakteristika lokality

Sledované území se dá rozdělit do několika odlišných částí (viz. obrázek č. 4), která mají svá určitá specifika (Tesař 2009, Fialová 2012). Prvním je historická část Ohrobce s jeho severní částí (oblast 1). Zdejší zástavba je staršího typu, jsou zde steré zemědělské usedlosti (viz foto č. 7 a 8) i řadové domky z 80. let. Nacházejí se zde i výše zmíněné dva menší rybníky a celkově tento prostor vytváří přirozené centrum území. Nachází se zde i většina budov občanské vybavenosti (obecní úřad, hospoda, cukrárna, kulturní centrum Čtyřlístek, dětské hřiště, autoservis). Z hlediska typu staveb jsou zde především stavby určené pro trvalé bydlení, severněji však přibývá rekreačních objektů či staveb, které byly původně rekreační, ale dnes jsou již určené k trvalému bydlení. Celkově lze říci, že se zde vyskytují všechny skupiny obyvatel, tedy starousedlíci, rekreanti, suburbanité i noví rezidenti.

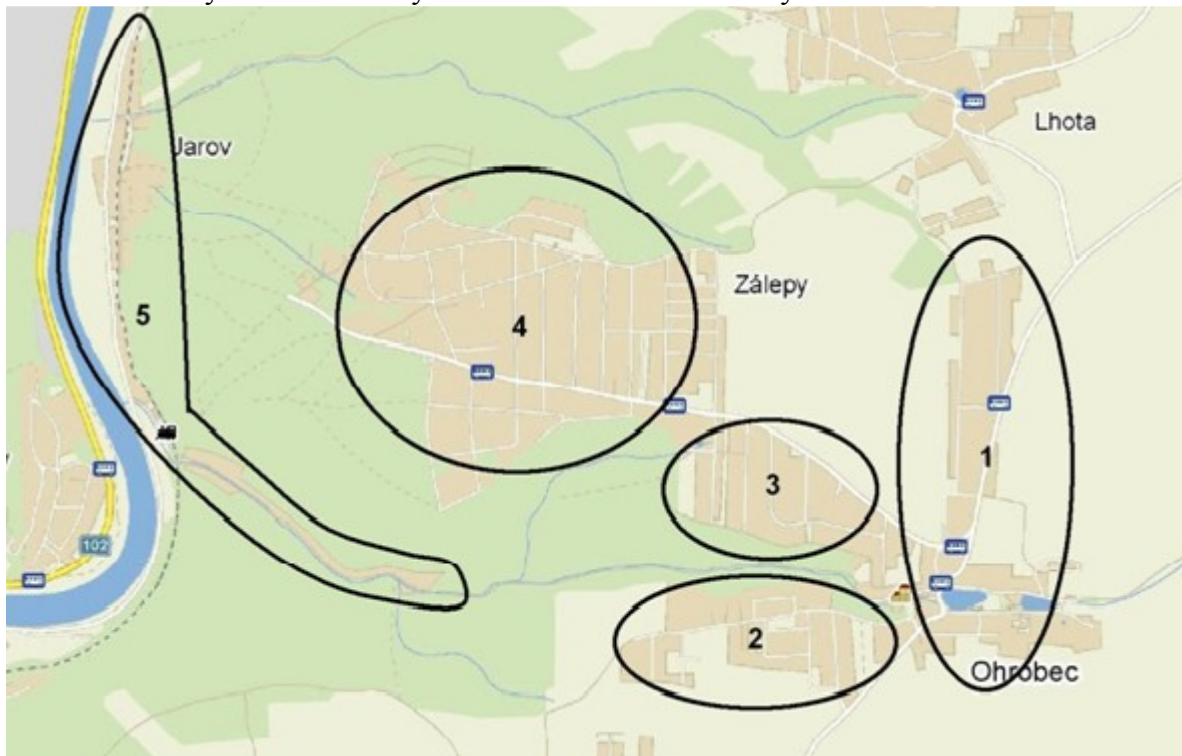
Další části jsou v důsledku suburbanizačního efektu nově parcelovaná území, která slouží pro výstavbu nových rodinných domů. Tuto část lze dále podrobněji rozdělit na jižní (oblast 2) a severní (oblast 3). V jižní části se dodnes zachovaly chatové osady, které byly dříve od sebe odděleny loukami, poli a ovocnými sady. Dnes jsou již obklopeny suburbánní výstavbou a vytváří výrazný kontrast v porovnání s mnohdy velmi honosnými novostavbami (viz. foto č. 17 a 18). Severní část se dá označit za prostor výstavby nových rodinných luxusních domků, kde se nacházejí objekty pro trvalé bydlení (viz. foto č. 15 a 16). Jedná se o nově zastavěné

území. Domnívám se, že právě zde by mohla být nejvíce vidět separace nových obyvatel od spoluobčanů a obecného dění v celé oblasti.

Osady Károv a Zálepy (oblast 4) jsou tradiční chatovou oblastí, kde převládají ODB. Dříve se zde nacházela trampská osada a zárodky prvorepublikového zahradního města, dnes se však tato oblast mění v důsledku přestavby ODB či výstavbou objektů trvalého bydlení. Z hlediska různých skupin obyvatel je právě osada Károv a Zálepy nejzajímavější, neboť právě zde se nacházejí všechny typy obyvatel definovaných v úvodu. Zajímavostí je fakt, že ačkoliv osada vytváří jeden celek, administrativně spadá pod dvě k. ú., resp. je spravována dvěma obcemi (viz. příloha č. 4).

Poslední částí, která se svým charakterem výrazně liší od ostatních, je Jarov a Jarovské údolí (oblast 5). Zde se nacházejí téměř výhradně objekty k rekreaci, což má své vysvětlení (viz. foto č. 5 a 6). Tato lokalita je z celého území nejatraktivnější a právě zde zakládali trampové své první osady. Rekreace a odpočinek zde má již dlouhou tradici. Dalším důvodem jsou i přírodní podmínky (především výškové převýšení a svahovitý terén) a „odlehlost“ neumožňují výstavbu technické infrastruktury potřebné pro většinu obyvatel u objektů k trvalému bydlení (i když zde můžeme nalézt i výjimky).

Obrázek č. 4: Vymezení rozdílných oblastí zkoumané lokality

Zdroj: www.mapy.cz + vlastní úpravy

4.4 Vývoj zkoumané lokality

Příměstské oblasti velkých měst Česka doznávají v posledních letech velkých změn. Mění se jak fyzická tvář krajiny, tak i sociální prostředí postižených oblastí. Na zkoumané území obcí Ohrobec a Dolní Břežany se tyto změny podepisují velkou měrou a tvář této lokality se za posledních 20 let změnila velmi výrazně.

Z historického hlediska se však zkoumaná lokalita výrazněji vyvíjela již od počátku meziválečného období, kdy se jednalo o klasickou venkovskou oblast se zemědělskou funkcí. Díky tehdejším společenským změnám, dobré dopravní dostupnosti a životnímu prostředí se tato oblast stala vhodná pro nový typ osídlení, nesoucí v sobě první prvky suburbanizace (Fialová 2009). Na plošině v rovinnaté části území vznikl počátek jakéhosi zahradního města využívaného především k trvalému bydlení, vyskytovaly se zde však i objekty rekreační funkce. Opačnou tvář měla údolí podél vodních toků, kde vznikala sídla rekreační funkce budovaná dělnickou mládeží a levicově orientovanými intelektuály, která se v poválečném období rozšířila i na plošinu v návaznosti na zahradní město a dochází tak ke střetu různého funkčního využití území (Joura 1944, Fialová 2009).

Jak je již výše zmíněno, výrazné změny nastávají s nástupem devadesátých let spojených se změnami majetkových poměrů. Dochází k výstavbě suburbánního typu v pravém slova smyslu a jsou zde realizovány jak developerské projekty, tak i individuální výstavba soukromými staviteli (Ouředníček 2006). Tato nová výstavba navazuje na původní venkovské osídlení, zárodky zahradního města i zástavbu rekreačních objektů. Dochází také k zastavování proluk, které dříve sloužily jako rekreační prostor. Dále také dochází k přeměně ODB na objekty trvale obydlené. V současné době se tak zde vyskytují tři hlavní formy osídlení – původně zemědělské, rekreační a luxusní suburbánní bydlení (Fialová 2009). V území dosud převažuje spíše rekreační, v některých částech (K Vranému, V Sedlištích) však bude brzy dostižena obytnou suburbánní funkcí (Fialová 2012).

Při výzkumu regionů s významnou rekreační funkcí si je třeba uvědomit, že regiony jsou v čase proměnlivé, což lze vyjádřit např. různým podílem rezidentů a rekreantů, kteří daný region obývají a utvářejí během kalendářního roku. Samotné hodnocení regionu má dvě základní roviny a to je hodnocení (image) z „vnitřku“ – jak je region chápán aktéry působící uvnitř regionu a image z „vnějšku“ tedy chápání aktéry vně regionu (Passi 1986 in Fialová 2009). Takovýto přístup je třeba brát na vědomí např. při formování turistického/rekreačního

regionu. Pohled rezidentů a turistů, kteří území využívají pouze ke specifickým účelům je výrazně odlišný (Fialová 2009).

Zkoumaná lokalita je detailně podrobena výzkumu od počátku devadesátých let. Jedná se především o podrobná terénní šetření zaměřená především na stav a využívání objektů. V literatuře se o tomto území píše již ve 40. letech 20. století (Joura 1944). Joura ve svém „Příspěvku k studiu sídelních poměrů v středním Povltaví a přilehlých oblastech“ studuje danou oblast z hlediska jejího rekreačního využití. Dále se snaží dokázat, že nově vzniklé sídelní jednotky změnilы svou funkcí dřívější ráz krajiny a poukazuje na pozitivní hospodářský vliv nově vzniklých víkendových chat (Joura 1944, cit. v Tesař 2009)

Způsobů, jak vyjádřit rozdílné krajiny utvářející procesy je hned několik, jedním z nejnázornějších a nejzákladnějších je pravděpodobně prostý počet obyvatel. Vývoj počtu obyvatel znázorňuje tab. č. 2. Analogií k počtu obyvatel a významově podobným ukazatelem je vývoj počtu trvale obydlených domů znázorněný v tabulce č. 3.

Tabulka č. 2: Vývoj počtu obyvatel ve zkoumané lokalitě v letech 1950 až 2011

obec	část obce	1950	1980	1991	2001	2007	2011
Ohrobec	Ohrobec	320	277	259	597	850	1 051
Dolní Břežany	Jarov	0	0	0	6	33	30
	Zálepy	0	0	0	37	105	134

Zdroj: www.czso.cz, obecní úřad Dolní Břežany

Tabulka č. 3: Vývoj počtu trvale obydlených domů ve zkoumané lokalitě v letech 1950 až 2011

obec	část obce	1950	1980	1991	2001	2011
Ohrobec	Ohrobec	73	90	93	193	339
Dolní Břežany	Jarov	0	0	0	1	11
	Zálepy	0	0	0	11	42

Zdroj: www.czso.cz, obecní úřad Dolní Břežany

Znázorněné tabulky jasně dokládají zvyšující se počet obyvatel v dané lokalitě. V druhé polovině 20. století však obyvatel z tohoto území spíše ubývalo, což si lze vysvětlit nedostatkem práce v této lokalitě a odchodem obyvatel do města (Prahy). Jedná se však o důsledek obecných trendů, které byly typické pro celé území Česka, zejména urbanizace a socialistická industrializace (Hampel 2001). Společenské změny a vhodné klima pro počátky suburbanizace v pravém slova smyslu v českých podmínkách znamenalo výrazné navýšení počtu obyvatel nástupem devadesátých let. Postupné navyšování obyvatel zájmového území

se ještě umocnilo po roce 2000. Z tabulky č. 2 lze říci, že počet obyvatel od roku 1991 v desetiletém časovém úseku roste geometrickou řadou, což nutně musí znamenat přeměnu celého rázu lokality jak z pohledu fyzického, tak i z hlediska sociálního (skladba obyvatelstva apod.).

Podobný trend jako tabulka č. 2 vystihuje i tabulka č. 3 – vývoj počtu trvale obydlených domů. Na stránkách Českého statistického úřadu jsou pro rok 2011 zatím dostupná data pouze za celé obce. Údaje pro lokality Jarov a Zálepy byly zjištěny díky spolupráci obecního úřadu v Dolních Břežanech. Dle terénního šetření, které jsem však zde v rámci bakalářské práce prováděl, byl v roce 2008 počet domů k trvalému bydlení v celém území 479 (Tesař 2009). Ne vždy je správné porovnávat různé druhy dat, obě hodnoty se poměrně výrazně liší. Dle mého názoru je údaj obecního úřadu o něco menší, neboť ne všichni lidé se hlásí k trvalému pobytu. Podstatné je, že obě hodnoty potvrzují daný trend v území.

Ve zkoumaném území se nachází několik rekreačních objektů. Jejich počet však od roku 1992 neustále klesá spolu i s významem rekreace pro celou oblast. Pokles je především způsoben transformací ODB na bydlení trvalé. V roce 1992 se v území nacházelo 950 ODB, v roce 2008 počet klesl zhruba o třetinu, na 633 rekreačních objektů (Fialová 1992, Tesař 2009).

Změna charakteru krajiny si vyžaduje větší nároky na infrastruktury. V důsledku navýšení počtu obyvatel muselo dojít také k navýšení dopravní dostupnosti dané lokality. Jak bylo již řečeno výše, dopravní spojení zajišťují především autobusy Pražské integrované dopravy (PID) 331 a 333 a železniční spojení ze zastávky Jarov.

Při změnách dopravních řádů je třeba uvažovat nejen o navýšení celkového počtu uživatelů území, ale i o jeho skladbě – úbytek rekreatantů, tudíž je nutné vyčleňovat různé denní jízdní řády jak v rámci týdne, tak i během kalendářního roku. Začátkem devadesátých let autobusová doprava spadala ještě pod ČSAD (Československá státní automobilová doprava) a v pracovních dnech zajišťovala 23 spojů z Prahy do Ohrobce, o víkendech to bylo spojů 18, zpátečním směrem bylo vždy o dva spoje méně. Vzhledem k tehdejší významné rekreační funkci území, byly v letním období spoje posilovány, přesněji o 3 směrem do Ohrobce a o 5 směrem do Prahy (Jízdní řády ČSAD 1990).

Po roce 2000 (jízdní řád platný pro roky 2000/2001) dopravu v modelovém území již zajišťovala PID a zmíněné autobusy 331 a 333. V roce 2000 bylo možno cestovat z Prahy do Ohrobce dvaceti různými spoji, o víkendu jich bylo pouze 7 (opačný směr Ohrobec Praha –

v obojích případech o jeden méně). V porovnání s minulým obdobím výrazně ubylo především víkendových spojů, denní zůstaly prakticky stejné, v době letní sezóny spoje nebyly posilovány vůbec (Jízdní řády – Střední Čechy 2000).

Změna jízdních řádů dle mého názoru svědčí o několika trendech. Jednak ustupovala rekreační funkce území (zrušení letních spojů + omezení víkendových spojů) a také bylo zapotřebí zefektivnit veřejnou dopravu, neboť dříve byla výrazně dotovaná státem. Zachování frekvence spojů během týdne svědčí o nárůstu počtu obyvatel v zázemí Prahy. Dalším a možná i hlavním faktorem byl počáteční nárůst míry automobilizace začátkem devadesátých let. Největší míru automobilizace vykazují právě obce v blízkosti hranic Prahy (dále také obce s větší vzdáleností od Prahy, které nejsou lokalizovány na hlavním silničním tahu). Je třeba však říci, že i přes vysokou míru automobilizace převládá v těsném zázemí Prahy vyjíždka autobusem. Další faktor, který se potvrdí především v dalším období je zvyšující se velikost dojížděkového regionu Prahy a tím i potřeba změny jízdních řádů. Velikost z hlediska počtu obcí v roce 2001 vzrostla na 155 % hodnoty roku 1991, tedy na 350 obcí (Marada a kol. 2010).

V současnosti autobusovou dopravu mezi Prahou a Ohrobcí zajišťuje 46 spojů během pracovních dnů a 20 během víkendu (v opačném směru je počet spojů stejný). V letní době nejsou tyto spoje mezi vybranými posílenými spoji PID. Nový jízdní řád potvrzuje trend z přelomu tisíciletí. Více než dvakrát jsou posíleny spoje v pracovních dnech, posíleny jsou i spoje během víkendů, což lze však přičíst celkově většímu počtu uživatelů území. Rozložení spojů během dne odpovídá většině jízdních řádů, hlavních frekvence spojů je v době cesty do/ze škol a zaměstnání (elektronický jízdní řád IDOS).

Časová dostupnost zůstává autobusy 331 a 333 stejná a doba potřebná k cestě z Ohrobcí na konečnou stanici autobusů zastávku Budějovická činí 37 minut. Porovnání s autobusy ČSAD je obtížné, neboť cílovou stanicí měli tehdejší linky odlišnou. Většina ze čtyř pravidelných linek zajišťující dopravu mezi Prahou a Ohrobcí v roce 1990 měla počáteční stanicí v Praze – Braníku a cesta trvala 30 minut. Poslední spoj měl počáteční autobusovou zastávku Primátora Vacka, dnešní stanice metra Roztyly. Cesta trvala stejně jako u předchozích linek, tedy půl hodiny. Počet autobusových spojů je znázorněn v tabulce č. 4.

Územím sledované lokality vede také železniční trať se zastávkou Jarov ve vltavském údolí. V průběhu posledních let však nejsou změny tak markantní, jak je to mu u autobusové

dopravy. V lokalitě Jarov se nachází v porovnání se zbytkem území téměř výhradně ODB a drží si svůj původní rekreační charakter.

Počet spojů mezi Prahou a Jarovem se za posledních dvacet let výrazněji neměnil. V období let 1990/1991 bylo spojů v pracovní dny 17, o víkendech 14 a v letním období bylo přidáno 8 spojů během týdne. O deset let později ubylo dvou spojů během pracovního týdne, naopak přibýlo jednoho víkendového, v létě pak byla doprava posílena pouze pěti spoji. V současnosti jezdí na trati mezi Prahou a Jarovem 21 spojů během pracovních dnů po celý rok a o víkendech 18 (v letním období 19) spojů. Doba, která je potřebná na cestu z Jarova na Hlavní nádraží v Praze, zůstává téměř neměnná a činí zhruba 30 minut. Stálou frekvenci Posázavského pacifiku dokládá i počet spojů na přelomu let 1969/1970, který je velmi podobný dnešnímu (18 spojů během pracovního týdne a 14 o víkendech + 4 v letním období) (Posázavský Pacifik).

Tabulka č. 4: Autobusové spoje mezi Prahou a Ohrobcí v letech 1990 až 2012

	1990	2000	2012
pracovní týden	23	20	46
víkend	18	7	20
letní období	3	0	0
celkem	44	27	66

Zdroj: Jízdní řády ČSAD 1990, Jízdní řády – Střední Čechy 2000, www.idos.cz

Z hlediska měnicího se území a zvýšených nároků je třeba sledovat i stav změny technické infrastruktury, které v území probíhají. Zkoumaná lokalita se skládá z několika rozdílných částí, dokonce některé části patří i pod jiný správní obvod, proto se vybavenost těchto částí značně liší. Budeme-li hledat společný znak pro celou lokalitu, pak je to elektrifikace, neboť po celém území vede rozvod elektrické energie. V zápětí je však třeba dodat, že v relativně „nedávné“ době tomu tak nebylo. Rozvod elektrické energie pro lokalitu Jarov byl zaveden až koncem 90. let minulého století. Obec Ohrobec (+ lokality Jarov a Zálepy) jsou tedy plně elektrifikované, navíc v případě dalšího rozvoje je obec Ohrobec připravena větší potřebu elektrické energie pokrýt navýšením výkonné rezervy stávajících trafostanic či výstavbou nových.

Ve zkoumané lokalitě nebyl doposud zaveden plynovod. Z obecního úřadu v Ohrobcí bylo zjištěno, že v minulosti nebyl přiveden pro malý počet zájemců. V posledních letech se zástavba značně rozrostla. Zhruba před čtyřmi lety přišla nabídka plynáren na vybudování plynovodu znovu. Většina majitelů rodinných domů však již měla vytápění vyřešeno, a proto výstavba nebyla opět realizována.

Ohrobec má vlastní zdroj pitné vody, rovněž dvě ČOV (čistička odpadních vod). Budování vodovodní a kanalizační sítě na území Ohrobce je značně rozfázované. Prvně byly pochopitelně zavedeny v historickém centru Ohrobce. V „nových částech“ – oblast 2 a 3 (obrázek č. 4) byly sítě budovány současně s novou zástavbou.

Nejkomplikovanější je výstavba těchto sítí v osadě Károv. První část vodovodu a kanalizace byla zkolaudována v roce 2001, poté se stavěly úseky podle toho, kde se nashromáždil dostatečný počet zájemců. Je třeba říci, že výstavba byla realizována za výrazné spoluúčasti občanů, neboť stavbu vodovodu si hradili občané sami a obec platila pouze kanalizační trubky. V roce 2007 byla postavena nová ČOV, díky tomu mohly být zprovozněny suchovody v zadní části Károva. Dodnes není vodovod a kanalizace v celé části Károva, jedná se především o části, kde převažují rekreační chaty. Dále také není v Jarovském údolí, které také spadá pod k. ú. Ohrobec.

Lokalita Jarov a Zálepy spadají pod správu obce Dolní Břežany. Zálepy jsou částečně zásobeny vodou z Posázavského skupinového vodovodu. Převážně však v této oblasti zůstává zachován systém zásobování vodou z vlastních studní. Z připravovaných projektů, které jsou uvedeny na stránkách obce, je počítáno s vybudováním vodovodu a kanalizace v roce 2015 za celkové náklady 50 mil. Kč. Uvažováno je však pouze pro část Zálep, která je vhodná k transformaci objektů individuální rekreace na trvalé bydlení (Dolní Břežany).

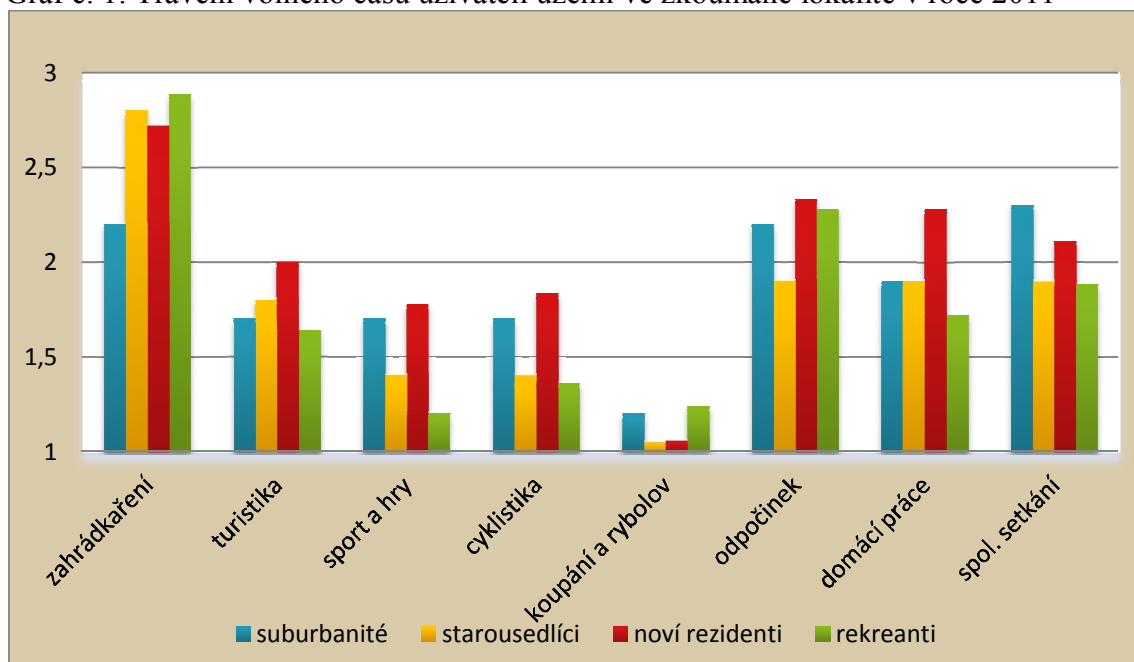
5. ANALÝZA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

5.1 Výsledky dotazníkového šetření

Hlavním zdrojem dat pro diplomovou práci představují výsledky dotazníkového šetření, které jsem ve zkoumané lokalitě prováděl. Díky vstřícnému postoji obce Ohrobce mohl být dotazník i částečně porovnán s výzkumem, který obec prováděla na jaře letošního roku (Výzkum názorů občanů Ohrobce na jednotlivé oblasti života obce a možnosti jejího dalšího rozvoje – závěrečná zpráva, dále jen VNOO). Shodným tématem obou šetření byly např. otázky týkající se spokojenosti obyvatel se životem v obci, čistoty životního prostředí a trávení volného času. Je třeba však zdůraznit, že výsledky můžeme brát pouze jako orientační, neboť šetření nebyla realizována pro stejné území (zkoumaná lokalita = Ohrobec + Jarov a Zálepy, viz tab. č. 1).

Problematiku trávení volného času a využívání prostoru nejvíce zodpovídají dotazníkové otázky č. 12 a 13 zobrazeny na grafech č. 1 a 2. Hodnoty v grafech jsou uvedeny v relativních číslech v rozmezí jedné až tří, přičemž platí čím vyšší hodnota, tím více respondentů tráví čas uvedenou aktivitou.

Graf č. 1: Trávení volného času uživateli území ve zkoumané lokalitě v roce 2011

Zdroj: vlastní šetření

Na grafu č. 1 jsou znázorněny různé možnosti trávení volného času v prostoru rozdílnými uživateli území vytyčených v úvodu práce. Na první pohled je patrné, že nejvíce času tráví lidé svůj čas zahrádkařením. Nejvyšší zastoupení má u rekreantů, poté starousedlíků a nových rezidentů, nejméně u suburbanitů. Domnívám se, že tento výsledek je očekávaný. Ve zkoumaném území se nacházejí ODB, které mají pohledné a upravené zahrádky, navíc zahrádkaření je jedním z hlavních činností chatařů v Česku obecně. Naopak na zahradách nově vystavěných objektů se většinou nachází pouze okrasné stromy, které nepotřebují příliš mnoho péče. Suburbanité se z pravidla nevěnují pěstování zeleniny, ovocných stromů apod.

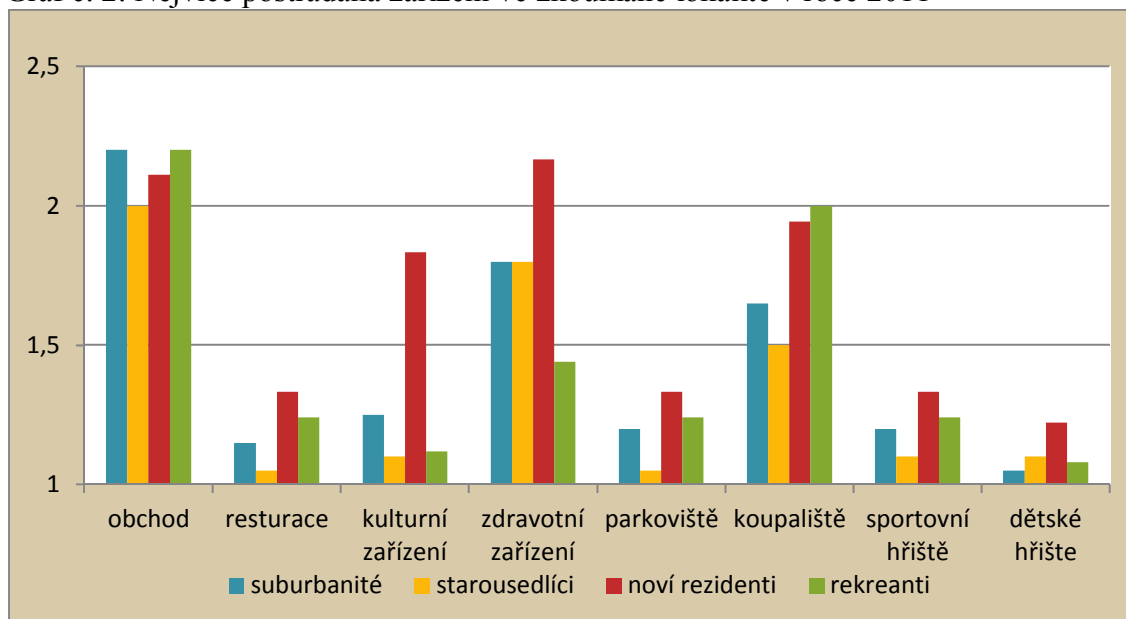
Poměrně překvapivě malé zastoupení má u dotazovaných turistika a procházky v přírodě. Většina respondentů se věnuje turistice buď málo, nebo pouze příležitostně, přitom mnoho uživatelů území vyzdvihovalo krásné a čisté prostředí vhodné k turistice.

Prakticky totožné výsledky jsou pro aktivity „sport a hry“ a „cyklistika“. Obě činnosti jsou zastoupeny velmi málo (druhé a třetí nejmenší zastoupení). Nejméně se aktivnímu trávení volného času věnují starousedlíci a rekreanti, což je dáno faktem, že se dle dotazníkového šetření jedná o nejstarší skupiny obyvatel území. Dané varianty trávení volného času jsou vhodné spíše pro mladší skupiny obyvatel, u starších lidí lze předpokládat menší zastoupení. V oblasti volného času a sportu z hlediska budoucnosti občané Ohrobce nejvíce preferují vybudování cyklostezky v katastru obce a její napojení na stávající cyklistické trasy, např. Dolní Břežany – Zvole (VNOO).

Nejmenší zastoupení ze všech aktivit má „pobyt u vody a koupání, rybolov“. V celém území se nenachází plocha vhodná ke koupání, rybníky v centru Ohrobce nejsou vhodné ke koupání a u Vltavy se místním trávit čas u vody moc nechce. Dříve to bylo jiné, mnoho lidí, především rekreantů z Jarova a Jarovského údolí, se zde koupali. Dnes je Vltava ve zdejších místech prý příliš studená díky Vranovské přehradě. V úvahu musíme i brát rozdílné možnosti k vodní rekreaci dnes a v minulosti a také využívání vlastních soukromých bazénů.

Relativně značná část respondentů tráví čas v lokalitě odpočinkem. Překvapivě není největší zastoupení u rekreantů. Rekreace by měla sloužit k regeneraci fyzických i duševních sil, a proto jsem očekával větší procentu zastoupení. Domácím pracím se nejvíce věnují noví rezidenti, stejným poměrem suburbanité a starousedlíci, nejméně rekreanti. Setkání s rodinou a přáteli je nejvíce zastoupeno u suburbanitů a nových rezidentů, pouze v omezené míře pak u starousedlíků a rekreantů.

Graf č. 2: Nejvíce postrádaná zařízení ve zkoumané lokalitě v roce 2011

Zdroj: vlastní šetření

Všechny skupiny obyvatel území nejvíce v lokalitě postrádají obchod, kde by bylo možné koupit věci denní potřeby. V celé lokalitě se nacházejí pouze dvě prodejny poblíž centra Ohrobce (Pekárna Beruška a prodejna nacházející se v jižní části u silnice směrem ke Zvoli). Domnívám se, že stávající počet je nedostačující a vhodná by byla výstavba menších potravin v oblasti Károva, které by zajistily prodej základních potravin. Větší prodejna s rozšířeným sortimentem zboží není dle mého názoru zapotřebí, neboť většina obyvatel je zvyklá nakupovat cestou z práce, tzn. ve většině případů cestou z Prahy.

Poměrně málo uživatelům území schází v lokalitě restaurace, stávající dvě provozovny (hospoda v historickém centru Ohrobce a restaurace Aristokrat na Kárově) jsou pravděpodobně dostačující. Nejvíce schází restaurační zařízení novým rezidentům a rekreantům, prakticky vůbec naopak neschází starousedlíkům, neboť starší lidé nenavštěvují restaurační zařízení příliš často obecně. Na Jarově dříve fungovalo občerstvení otevřené vždy v letním období. Letos však pravděpodobně ukončilo svou činnost, což je určitě škoda. Jednalo se spíše o občerstvení „rodinného typu“ a příčiny ukončení provozu mohou být různé. Nejpravděpodobnější jsou však malé zisky provozovatele z důvodu malého počtu zákazníků, ale svou roli u tak malé provozovny mohlo hrát více faktorů.

Zajímavostí jsou názory skupin obyvatel na kulturní zařízení. Zatímco většina dotazovaných ho v území nikterak nepostrádá, jinak je tomu u nových rezidentů. Jedná se buď o náhodný

jev, nebo zkrátka lidé, kteří se zde dříve pouze rekreovali a dnes zde žijí již trvale, mají větší nároky a očekávání od území než je tomu např. u rekreatů.

Zdravotní zařízení opět nejvíce postrádají noví rezidenti. Ovšem schází i suburbanitům a starousedlíkům, nejméně rekreatům kteří využívají lékařských služeb v místě svého trvalého bydliště. Vzhledem ke staršímu věkovému složení starousedlíků je překvapivě poměrně malá část těch, kterým v oblasti chybí lékařské zařízení. Suburbanité jsou z pravidla mladí lidé s rodinami a zdravotní zařízení by pravděpodobně uvítali především pro své malé děti. Výrazný věkový rozdíl mezi nově příchozími a starousedlíky platí nejenom pro zkoumanou lokalitu, ale pro suburbia v Česku obecně (Ouředníček 2002).

Parkoviště většině obyvatel nikterak neschází, neboť většina uživatelů území má svůj vůz přistavený na vlastním oploceném pozemku. Nejvíce znovu novým rezidentům naopak starousedlíkům vůbec. Jinak je tomu u koupaliště, které ve zkoumané lokalitě schází a v dotazníkovém šetření se to také projevilo. Po obchodu a zdravotním zařízením je to další věc, kterou by obyvatelé a rekreatanti uvítali. Nejvíce logicky schází rekreatům, kteří navštěvují oblast především v letních měsících.

Sportovní hřiště obyvatelům příliš neschází. V osadě Károv se kdysi nacházelo fotbalové hřiště, dnes je však již zaniklé. Na jeho místě stojí nové domy k trvalému bydlení. V současnosti je ve zkoumané lokalitě možné hrát např. tenis, antukové hřiště se nachází v historickém centru mezi rybníky. Malé hřiště se také nachází v severozápadní část Zález (také stůl na stolní tenis). Nejvíce postrádají sportovní hřiště opět noví rezidenti. Prakticky nejméně obyvatelům chybí dětské hřiště. Na území se jich nachází dostatek, v současnosti tři a jsou buď nové postavená, nebo zrekonstruovaná. Dvě se nacházejí poblíž obecního úřadu v Ohrobcí, třetí v osadě Károv vedle restaurace Aristokrat.

Suburbanitům a novým rezidentům v lokalitě chybí mateřská i základní škola, dále si často stěžují na dopravní spojení. Rekreatanti naopak v některých případech žehrají nad nedostačující technickou infrastrukturou. Obecně lze říci, že největší nároky na území mají jednoznačně noví rezidenti, ve většině případů postrádají danou věc či aktivitu právě oni. Další skupinou s největšími nároky jsou suburbanité a rekreatanti, naopak nejmenší nároky mají poměrně jednoznačně starousedlíci.

Zajímavé je zamýšlení nad důvodem rozhodnutí nových rezidentů nad změnou rekreace v trvalý pobyt. U nových rezidentů, kteří zde žijí trvale již dlouho dobu, dříve než se začala

zkoumaná lokalita měnit vlivem suburbanizace, mohla hrát atraktivita a silný vztah k dané oblasti. U starší části této skupiny obyvatel, kteří jsou dnes již v důchodovém věku, mohly svou roli hrát bytové důvody. Původní bydliště mohli přenechat svým potomkům a na stáří se přestěhovat do „klidné a čisté“ oblasti.

Další oblastí zájmu výzkumu bylo zaměření se na identifikaci uživatelů s územím, jaký mají k němu vztah, zda je pro ně v něčem jedinečné. Každá ze 4 skupin obyvatel se v těchto otázkách liší a dají se vysledovat určité rozdílnosti. Tabulka č. 5 znázorňuje, jak silný (citový) vztah mají uživatelé území k prostoru, ve kterém žijí (rekreují se). Hodnoty v tabulce představují průměrné hodnoty, přičemž platí čím je průměrná hodnota menší, tím je vztah k území silnější (respondenti měli na výběr ze 4 možností: 1 – silný vztah, 2 – spíše silný, 3 – spíše slabý, 4 – slabý, viz. příloha č. 1, otázka č. 8).

Tabulka č. 5: Citový vztah uživatelů k prostoru, které obývají či využívají k rekreaci

	území	obec	místo - lokalita
suburbanité	2,3	2,2	1,9
starousedlíci	1,6	1,7	1,4
noví rezidenti	2,0	2,0	1,7
rekreanti	2,1	2,0	1,6

Zdroj: vlastní šetření

Pozn: území – myslí se tím (širší) okolí místa, kde žijete/kde se rekreujete

obec – myslí se tím obec, kde žijete/kde se rekreujete (celá vesnice)

místo/lokalita – myslí se tím bezprostřední okolí, kde žijete/kde se rekreujete

(Převzato z projektu „Metody výzkumu regionální identity a identity regionů ve vztahu k cestovnímu ruchu a druhému bydlení“)

Prakticky pro všechny skupiny obyvatel se citový vztah stává silnějším spolu se zmenšujícím se prostorem (výjimka jsou starousedlíci: území < obec). Lze usuzovat, že každý je hrdý především na nejbližší okolí svého objektu, spolu se zvětšujícím se území existují negace, které vztah respondentů k okolí degradují.

Dle zjištěných odpovědí mají „nejchladnější“ vztah k prostoru suburbanité. Jedná se o logický jev, neboť právě tato skupina se nachází ve zkoumané lokalitě nejkratší dobu a nemohla si k dané oblasti stačit vytvořit tak silné vazby, jako ostatní skupiny. Paralelně si lze vysvětlit i silný vztah starousedlíků, v území žijí většinou od narození a tudíž jejich vztah lokalitě bude větší. U rekreantů je silný vztah pouze k nejbližšímu okolí.

Překvapivě poměrně nízké hodnoty vykazují rekreatanti, u kterých bych předpokládal silné citové pouto, neboť v českém prostředí má druhé bydlení několikagenerační tradici a řada vlastníků ODB má k místu své rekreace větší vztah a míru ztotožnění, než s místem svého bydliště (Fialová, Chromý a kol. 2010). Dle mého názoru u mnohých chatařů došlo díky mohutné suburbánní výstavbě ke znechucení si oblasti. Dříve se jednalo o klidnou a vyhledávanou rekreační oblast, charakter zkoumané lokality se však výrazně změnil, s čímž se řada rekreatantů jen těžko srovnává.

V otázce, zda se území, ve kterém se respondenti nachází, nějak liší od okolních obcí a čím, byly všechny skupiny poměrně jednotné. V největší míře si lidé pochvalují čistou přírodu a životní prostředí, výskyt živočichů, např. mloků, žab a ježků. Dále blízkost lesa a čisté ovzduší, zároveň jsou rádi za blízkost Prahy. Trvale bydlící v Kárově oceňují odlišnost bydlení v osadě od okolních vznikajících „satelitů“, také jsou rádi, že se jedná o neprůjezdnou oblast (silnice končí v lese). Část nových rezidentů vyzdvihuje dobré sousedské vztahy, jsou rádi za skutečnost, že se lidé v rámci dané lokality ještě pořád zdraví, což dnes už zůstává typické pouze pro vesnice a malá města.

Pro srovnání je možné uvést největší klady pro občany Ohrobce zjištěné z VNOO: „Za největší přednost Ohrobce tedy jeho občané považují klid, klidné prostředí či klidné bydlení, skutečnost, že leží v blízkosti přírody, lesa, že je z něj dobře dostupná Praha a že je v něm zdravé životní prostředí.“ Výsledky obou šetření jsou v otázce největších kladů území velmi podobná a výsledky můžeme považovat za pravdivé.

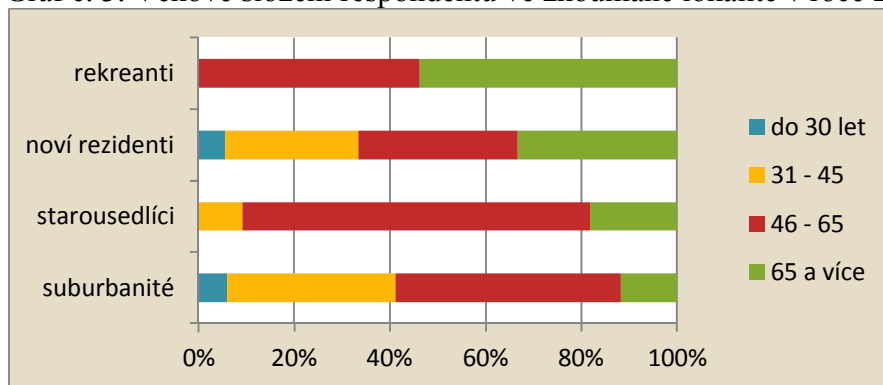
Podobným typem otázky byly odpovědi, zjišťující zda jsou obyvatelé/rekreatanti v území na něco hrdí. V naprosté většině respondenti volili možnost „příroda“ a „krajina“. Další položkou, kterou alespoň jednou uvedly všechny skupiny, je „historie území“. Na ploše k. ú. Lhota u Dolních Břežan se nacházelo dříve známé keltské Hradiště. Výjimečně byla volena možnost „společenský život, zvyky a tradice“. Alespoň jeden respondent z každé skupin uvedl, že na území, ve kterém žije/rekreuje není hrdý.

Vztah obyvatel/rekreatantů k území do jisté míry může souviset i s věkem. Obecně se dá předpokládat, že starší lidé mají silnější vztah k území, neboť vztah je závislý na čase a době strávenou v dané lokalitě. Daný typ otázky nezjišťoval přesný věk respondenta, tudíž nelze určit přesný průměrný věk (viz. graf č. 3). Pro určité srovnání však můžeme nahradit intervaly zvolenými hodnotami (28, 38, 56, 68) a vypočítat tak číslo, které se bude blížit průměrnému věku dané skupiny. Je třeba zdůraznit, že hodnoty nepředstavují průměrný věk jednotlivých

skupin, spíše udávají představu o „pořadí“ stáří uživatelů území. Nejstarší skupinou jsou dle výsledků dotazníkového šetření rekreanti (průměrná hodnota 62), následují starousedlíci (58,4), noví rezidenti (53,4) a suburbanité (50,8).

Graf č. 3. Věkové složení respondentů ve zkoumané lokalitě v roce 2011

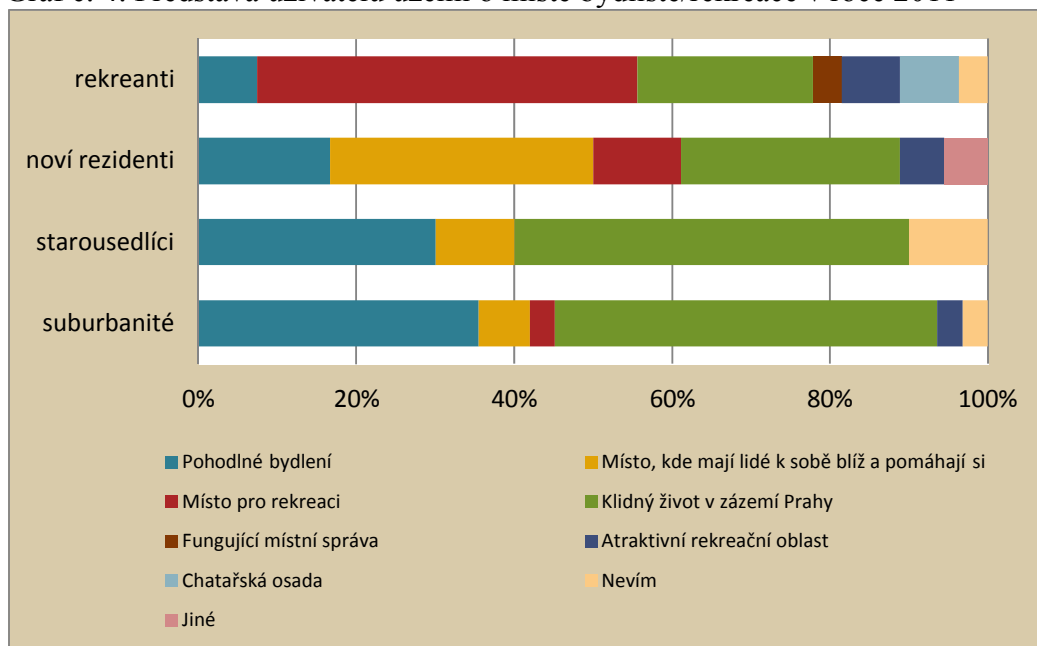
Zdroj: vlastní šetření

Dalším tématem dotazníkového šetření bylo zjištění představy skupin obyvatel o místě jejich bydliště/rekreace (viz graf č. 4). Vzhledem charakteru otázky a různým skupinám uživatelů území není překvapením různorodost zjištěných odpovědí.

Představu pohodlného bydlení uváděli v největší míře suburbanité, dále starousedlíci, noví rezidenti a rekreanti. Suburbanité přišli do lokality primárně za bydlením, hledají zde a pohodlné a klidné bydlení odlišné od života ve velkoměstu, proto nepřekvapí jejich častá volba. Následují starousedlíci, kteří zde z pravidla tráví celý svůj život a uvedenou položku zvolili také často. Možnost „pohodlné bydlení“ je do značné míry podobná variantě „klidný život v zázemí Prahy“, kterou respondenti zaškrtovali vůbec nejvíce. Největší měrou tuto možnost volili opět suburbanité a starousedlíci.

Zajímavé je, že volbu „místo, kde mají k sobě lidé blíž a pomáhají si“ zvolili výrazně nejčastěji noví rezidenti, což svědčí o jejich kladnému vztahu k ostatním obyvatelům a rekreantům území. Překvapivé je, že zmíněnou možnost nezvolil nikdo ze skupiny rekreantů, kteří zde mívali vždy mezi sebou dobré vztahy. Pravděpodobně se jedná o jeden z dalších důkazů degradace jejich vztahu a hodnot k měnícímu se území. Rekreanti volili pochopitelně nejvíce možnost „místo pro rekreaci“, ve svých odpovědích vykazují také největší variabilitu, což je podle mě způsobeno tím, že jako jediná skupina zde trvale nežije a vhodných odpovědí se pro ně nabízí více.

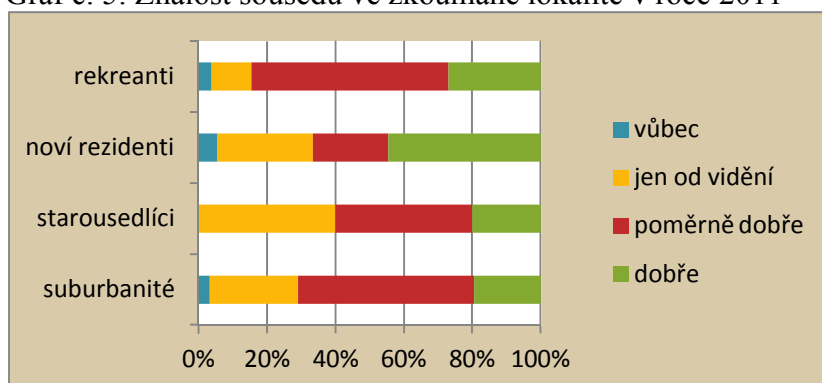
Graf č. 4: Představa uživatelů území o místě bydliště/rekreace v roce 2011

Zdroj: vlastní šetření

Další část dotazníku byla zaměřena na vzájemné vnímání mezi obyvateli zkoumané lokality. Jednou z otázek bylo zjišťováno, jak se dané skupiny obyvatel znají, resp. jak znají své sousedy (graf č. 5). Výsledky nelze moc dobře interpretovat pro celé území současně, neboť v tomto případě asi hodně záleží, o jakou konkrétní oblast se jednalo. Spojíme-li varianty „dobře“ a „poměrně dobře“, nejlépe vychází skupina rekreatů, následována suburbanity a novými rezidenty. Starousedlíci by v takovémto případě dopadli nejhůře, na druhou stranu právě oni jako jediná skupina neuvedla, že by své sousedy neznala vůbec.

Graf č. 5: Znalost sousedů ve zkoumané lokalitě v roce 2011

Zdroj: vlastní šetření

Dále bylo v dotazníkovém šetření zkoumáno, jak vnímají lidé přítomnost suburbanitů a rekreatů z hlediska zátěže pro obec (služby, infrastruktura apod.). Vzhledem k předpokladu, že by respondenti nedokázali mezi sebou rozlišit nové rezidenty, byla zkoumána zátěž jenom

ze strany rekreatantů a suburbanitů. Zátěž ze strany starousedlíků byla také vynechána, neboť nejsou vhodnou skupinou pro tento typ otázky. Dle očekávání, nejlepší hodnocení udělovali rekreatanti a suburbanité sami sobě. Jinými slovy si o sobě nemyslí, že by představovali zátěž pro obec. V rámci celého území lidé považují větší zátěž pro obec ze strany suburbanitů než rekreatantů, zjištěný rozdíl však není nikterak veliký. Osobně si myslím, že je tomu naopak. Rekreatanti nepřispívají velkou částkou do rozpočtu obce a přitom mají často nároky stejné či vyšší než je tomu u suburbanitů. Pro nové rezidenty nepředstavuje velkou zátěž ani jedna skupina, což může být způsobeno tím, že se cítí být oběma skupinami. Dříve se zde rekreovali a dnes už zde trvale žijí.

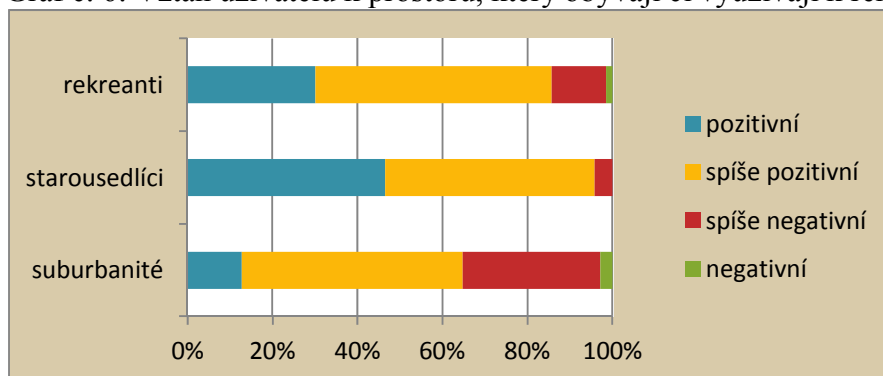
Objektivně je třeba říci, že největší zátěží pro obec jsou rekreatanti, kteří zde již žijí nastálo, ale trvale hlášený pobyt zde neuvádějí. Stejný případ představují nově příchozí obyvatelé, kteří si zanechávají dřívější adresu bydliště. Mohou využívat služeb a infrastruktury, ale obec od nich neinkasuje odpovídající finanční prostředky do rozpočtu obce.

Tabulka č. 6: Představa uživatelů území o zátěži pro obec ze strany chatařů a suburbanitů [%]

dotazovaní	chataři		suburbanité	
	ano	ne	ano	ne
suburbanité	26,5	73,5	19,3	80,7
starousedlíci	60,9	39,1	52,2	47,8
noví rezidenti	33,3	66,7	27,8	72,2
rekreatanti	3,9	96,1	42,3	57,7
celkem	25,8	74,2	33,1	66,9

zdroj: vlastní šetření

Graf č. 6: Vztah uživatelů k prostoru, který obývají či využívají k rekreaci v roce 2011

Zdroj: vlastní šetření

V následujících otázkách musela být bohužel vynechána možnost skupina „nových rezidentů“, neboť obyvatelé/rekreatanti by je mohli asi jen těžko identifikovat a interpretovat

svoje mínění o nich. Na grafu č. 6 je znázorněn vztah uživatelů k území (např. zda se angažují, jednají zodpovědně apod.).

Nejkladnější aktivní vztah k území mají dle dotazníkového šetření starousedlíci, další skupinou jsou rekreatanti, nejhůře dopadla skupina nově příchozích. Zjištěné výsledky korespondují s otázkou citového vztahu k území (viz. tab. č. 5). Dalo by se tedy říci, že pokud mají lidé k lokalitě, kterou obývají/rekreují, silný citový vztah, budou se i jednat zodpovědně k území, angažovat se v dění v obci apod.

V další otázce se snažili respondenti hodnotit vztahy mezi jednotlivými skupinami. Je třeba říci, že s touto otázkou měla značná část obyvatel problémy. Např. chataři na Jarově a v Jarovském údolí nemohli hodnotit vztahy mezi suburbanty či starousedlíky, neboť dolní část zkoumaného území je oblastí sama pro sebe, uzavřená od horní části, kde se území vyvíjí a dochází k jeho přeměně. Někteří suburbanité také nechtěli hodnotit dané vztahy, neboť v území nežijí dlouho dobu a odpověď na otázku zkrátka neznají. Celkově na otázku hodnotící vztahy jednotlivých uživatelů neodpověděla zhruba jedna čtvrtina ze všech účastníků dotazníkového šetření.

V tabulce č. 7 hodnotí jednotliví obyvatelé/rekreatanti vztahy mezi sebou a ostatními skupinami. Respondenti měli na výběr ze šesti možností (0 – neexistující vztahy, 1 – velmi dobré, 2 – dobré, 3 – průměrné, 4 – spíše negativní, 5 – velmi špatné; hodnoty „0“ a „5“ neuvedl nikdo). Platí pravidlo čím je výsledné číslo menší, tím je vzájemný vztah lepší. Ve sloupcích je uvedeno hodnocení vztahů od jednotlivých skupin uživatelů území, sloupec „celkem“ představuje průměrnou hodnotu od všech respondentů.

Tabulka č. 7: Vztahy mezi jednotlivými uživateli ve zkoumané lokalitě

vztahy mezi	suburbanité	starousedlíci	noví rezidenti	rekreatanti	celkem
starousedlíky	2,21	2	1,93	2,06	2,05
starousedlíky a rekreatanty	2,57	2,6	2,29	2,29	2,44
rekreatanty	2,29	2,4	2,31	1,89	2,22
suburbanity	2,17	2,4	2,15	2,64	2,34
suburbanity a starousedlíky	2,59	2,8	2,25	3	2,66
suburbanity a rekreatanty	2,73	2,2	2,38	2,92	2,56

Zdroj: vlastní šetření

Nejlépe spolu dle zjištěných výsledků vychází příslušníci stejné komunity (skupiny). Nejlepší vzájemné vztahy mezi členy stejné skupiny mají mezi sebou starousedlíci (hodnota 2,05),

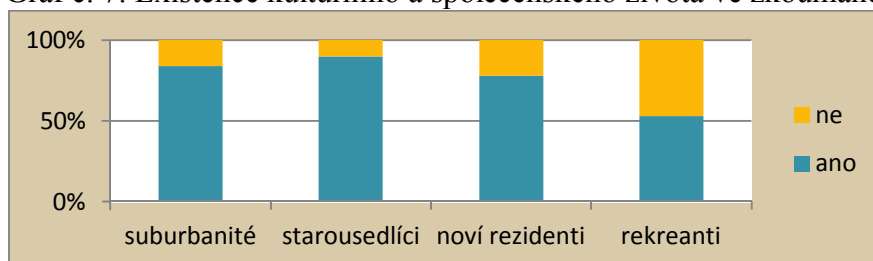
následují rekreanti (hodnota 2,22) a suburbanité (hodnota 2,34). Starousedlíci dle mého názoru „drží při sobě“, často se velmi dlouho a dobře znají. Mezi rekreanty nedochází z pravidla k žádným konfliktům, přátelské vztahy mají především v oblasti vltavského údolí. Obecně se dá říci, že bych čekal hodnocení vztahů mezi rekreanty o něco lepší. Je třeba však upozornit, že sami rekreanti hodnotí svoje vzájemné vztahy vůbec nejlépe (hodnota 1,89). Jedná se o starší uživatele území, často se znají podstatné části jejich rodin a vztahy mezi nimi by měli být tudíž dobré.

Nejhorších vztahů mezi skupinami dosahují suburbanité se starousedlíky a rekreanty. Výsledky dotazníkového šetření jsou shodné i s jinými studii, např. Ouředníček (2003). Obecně lze říci, že ostatní, především rekreanti, nejsou moc šťastní z jejich přítomnosti. Novou výstavbou mění tvář dané lokality a pro mnohé chataře znamenají „konec klidného místa k rekreaci“. Celkově nejvíce kladně hodnotí existující vztahy noví rezidenti, neboť se mohou z části cítit jako bývalí rekreanti a starousedlíci zároveň.

Další otázka dotazníků byla zaměřena na vývoj těchto vzájemných vztahů v lokalitě. Bohužel míra získaných odpovědí byla ještě nižší než u předešlé otázky, celkově se podařilo získat informace od necelých padesáti procent respondentů. Výsledky nelze ani moc dobře interpretovat, neboť naprostá většina uvedla, že vztahy zůstávají mezi jednotlivými skupinami stejné. Zlepšující/zhoršující se vývoj vztahů uvedla jen opravdu malá část dotazovaných.

Dalším tématem v rámci dotazníkové šetření bylo existující kulturní dění v lokalitě, výsledky znázorňují grafy č. 7 a 8. Z velké části se dotazovaní shodují na existenci kulturního či společenského života/dění ve zkoumané lokalitě. Překvapivá je však velká část rekreantů, která uvedla, že společenský život v lokalitě neexistuje. Důvodem může být to, že chataři se moc do dění v obci moc nezačleňují a v oblasti Jarova a Jarovského údolí společenské akce již téměř vymizely, konkrétně lze jmenovat např. pravidelné filmové promítání v hospodě U Janderů.

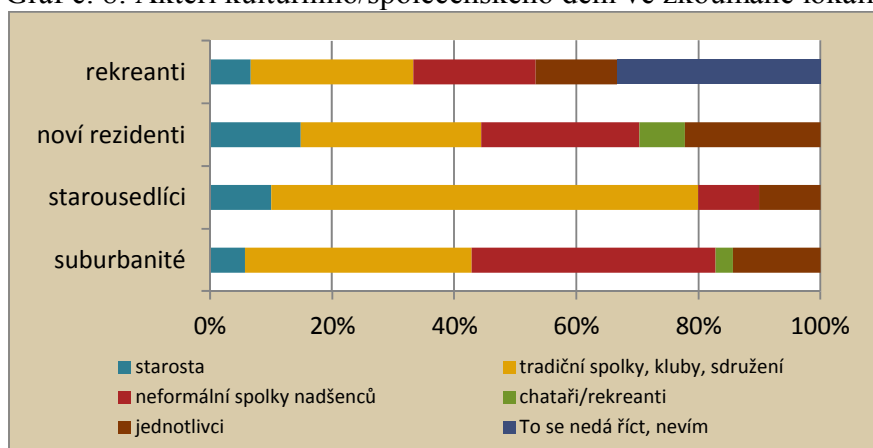
Graf č. 7: Existence kulturního a společenského života ve zkoumané lokalitě v roce 2011

Zdroj: vlastní šetření

Z hlediska jednotlivých aktérů byla nejčastější volba „tradiční spolky, kluby a sdružení“. Ve zkoumané lokalitě jsou aktivní např. divadelníci, hasiči, zahrádkáři či různé dětské organizace. Na kulturním dění mají svůj podíl dle respondentů i neformální spolky nadšenců, jednotlivci i starostové. Možnost participace chatařů/rekreatů uvedla jen malá část dotazovaných.

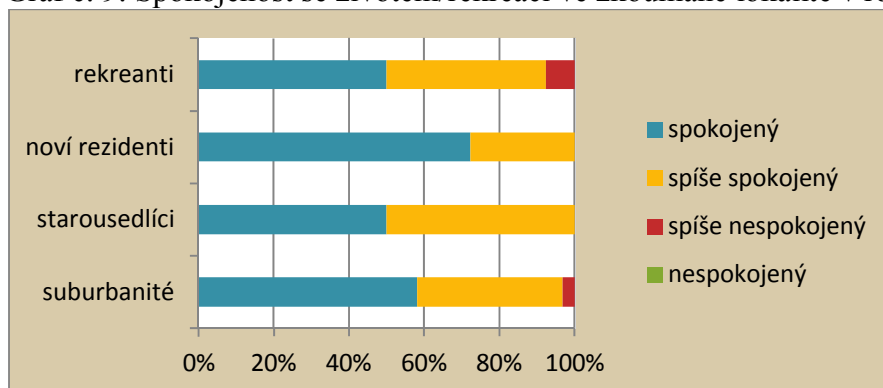
Graf č. 8: Aktéři kulturního/společenského dění ve zkoumané lokalitě v roce 2011

Zdroj: vlastní šetření

V poslední části dotazníků bylo zjišťováno, jak jsou obyvatelé/rekreati spokojeni se životem/rekreatí v lokalitě (graf č. 9). Nejvíce spokojeni se životem svého bydliště jsou noví rezidenti. Dříve se zde rekreovali a rozhodli se zde dobrovolně (pravděpodobně) žít trvale, tudíž musí mít k území kladný vztah a jejich vysoká míra spokojenosti tomu odpovídá. Další skupinou jsou starousedlíci, kteří vykazují také velkou spokojenost se životem v zájmovém území. Nejméně spokojeni jsou nově přistěhovalí a rekreati. Suburbanité zde dlouho nežijí, mají jiné hodnoty a jiný životní styl (Gondová 2004) než zbylé skupiny, a proto se zde nemusejí cítit zcela spokojeně. Chatařům určitě vadí měnící se tvář krajiny, jejich odpovědi by před dvaceti lety vypadaly docela určitě jinak.

Graf č. 9: Spokojenost se životem/rekreatí ve zkoumané lokalitě v roce 2011

Zdroj: vlastní šetření

Z hlediska problémů či nedostatků, které uživatelům území vadí či je omezují, jsou nejčastěji uváděné problémy s kvalitou a údržbou komunikací, absence mateřské školky a obchodu s potravinami, nedostačující spoje autobusové dopravy. Dále si respondenti stěžují na špatnou bezpečnostní situaci a krádeže v objektech, také jim vadí drahé vodné a stočné. Z hlediska životního prostředí si stěžují na znečištěný les, občas zapáchající ČOV či psí exkrementy na chodnicích a komunikacích. Rekreatům navíc vadí zvyšující se hustota nové zástavby na úkor zeleně a také nedodržování klidu ani v neděli (lidé sekají trávu apod.). Stejně nedostatky popisují i respondenti ve VNOO.

5. 2 Srovnání výsledků dotazníkového šetření s jinými oblastmi Česka

V letech 2009 až 2011 byl na KSGRR řešen projekt zabývající se výzkumem regionální identity a identity regionů ve vztahu k cestovnímu ruchu a druhému bydlení. Snahou bylo ukázat, že při studiu regionální identity a identity regionů je třeba věnovat pozornosti vedle rezidentů, také rekreatům. Hlavní metodou výzkumu bylo rozsáhlé dotazníkové šetření s představiteli obcí, rezidenty a rekreaty v pečlivě předem vybraných lokalitách Česka. V dotazníkovém šetření v rámci diplomové práce byla část otázek účelově stejná, aby bylo možné některé údaje porovnat.

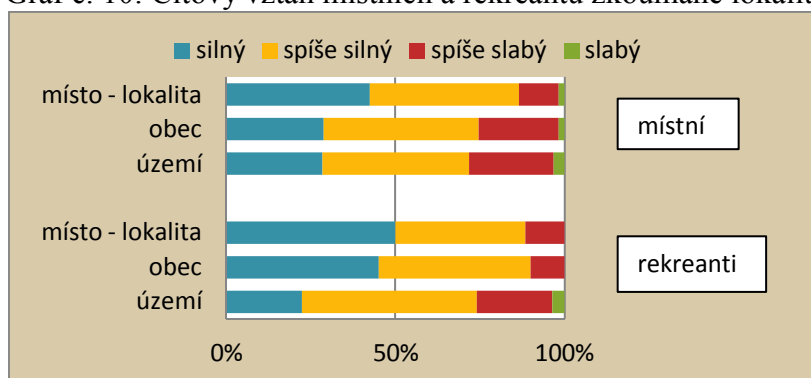
Výběr modelových oblastí pro výzkum byl prováděn systematicky, aby pokryl celé území Česka. Z každého kraje byly vybrány okresy s nejvyššími podíly jednak objektů individuální rekreace na úhrnu obytných staveb, ale také podíly neobydlených domů sloužící k rekreaci (z pravidla rekreační chalupy či domky). Z vybraných okresů pak byly zjištěny obce s nejvyšším podílem neobydlených domů sloužící rekreaci, doplněním o sousední obce, které splňovaly kritérium vysokého podílu neobydlených domů sloužící rekreaci, byla vytvořena konečná modelová území, skládající se většinou ze tří či čtyř obcí (modelová území nesou název podle největší obce). Tímto způsobem bylo vybráno 9 modelových oblastí: Neveklov (okres Benešov), Kaplice (okres Český Krumlov), Vacov (okres Prachatice), Borsko (okres Tachov), Cvikov (okres Česká Lípa), Tanvald (okres Jablonec n. N.), Benecko (okres Semily), Seč (okres Chrudim) Teplice n. M. (okres Náchod).

V rámci výzkumného projektu byly zkoumány vztahy pouze pro rezidenty a rekreaty. V diplomové práci jsou rozlišovány čtyři skupiny obyvatel, aby bylo srovnání možné, bylo

třeba stanovit skupinu rezidentů pro řešené území diplomové práce. Jako rezidenty jsem označil „místní“ (suburbanité + noví rezidenti + starousedlíci).

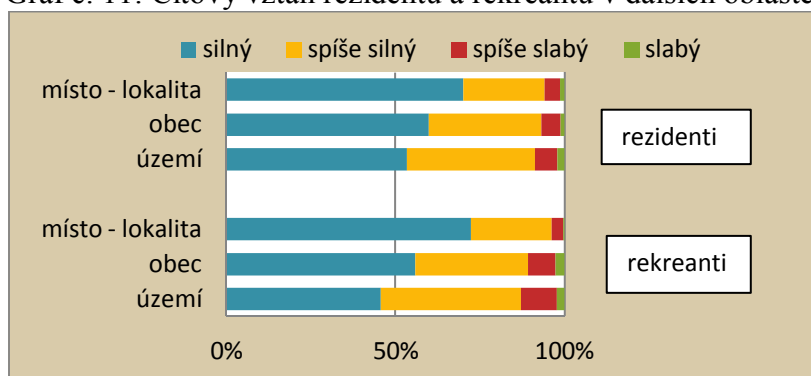
Jednou z hypotéz práce bylo, že lidé v zázemí Prahy nemají tak silný vztah k území, než je tomu v jiných rekreačně atraktivních oblastech Česka. Při pohledu na graf č. 10 a 11 se tato hypotéze potvrzuje. Citový vztah trvale žijících obyvatel a rekreatů v zázemí Prahy ve zkoumané lokalitě je nižší než v jiných, rekreačně atraktivních oblastech Česka.

Graf č. 10: Citový vztah místních a rekreatů zkoumané lokality v roce 2011

Zdroj: vlastní šetření, Metody výzkumu regionální identity

Graf č. 11: Citový vztah rezidentů a rekreatů v dalších oblastech Česka

Zdroj: vlastní šetření, Metody výzkumu regionální identity

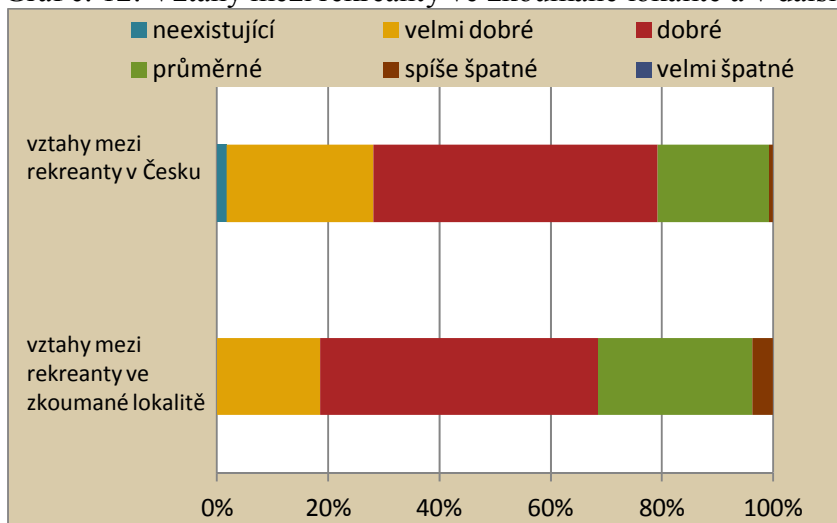
V zájmovém území je nejvyšší vztah k území u starousedlíků a rekreatů, tedy u těch, kteří jsou v území již nejdéle dobu. Ve skupině „místních“ jsou zahrnuti i suburbanité, kteří výslednou sílu vztahu k území snižují. V ostatních oblastech je vztah rezidentů i rekreatů velmi podobný. Ve všech případech platí, že síla vazby se zvyšuje spolu se zmenšováním (konkretizací) prostoru.

U rekreatů jsou zajímavé i jejich vzájemné vztahy. V zázemí Prahy jsou dle dotazníkového šetření horší než na jiných místech Česka. Zkoumaná lokalita je tradiční rekreační oblastí a

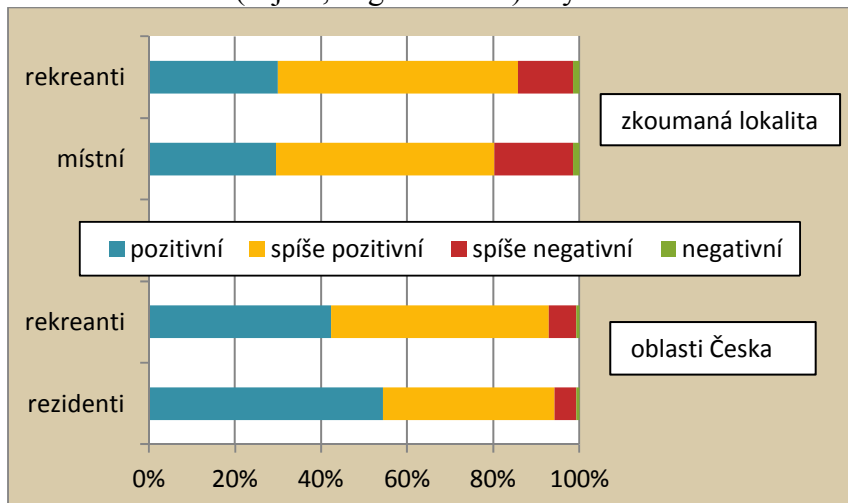
horší vztahy mezi rekreanty jsou poměrně překvapivé. Svoji roli pravděpodobně hraje měnící se charakter oblasti díky nové výstavbě. Je třeba také brát v potaz, že zkoumaná lokalita je chatařskou oblastí a v jiných částech Česka jsou i chalupáři, což může mít také vliv na výsledný poměr. Vzájemné vztahy rekreantů v oblasti Jarova a Jarovského údolí zůstávají nadále velmi dobré.

Graf č. 12: Vztahy mezi rekreanty ve zkoumané lokalitě a v dalších oblastech v Česku

Zdroj: vlastní šetření, Metody výzkumu regionální identity

Graf č. 13: Vztah (zájem, angažovanost) obyvatel a rekreantů k území

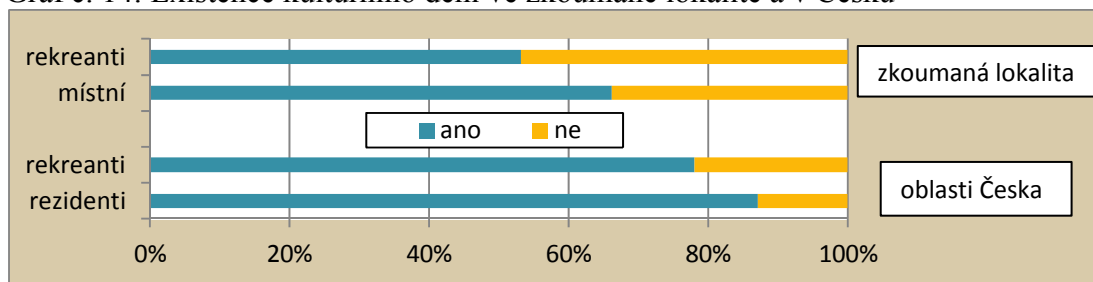
Zdroj: vlastní šetření, Metody výzkumu regionální identity

V oblasti Ohrobce a Dolních Břežan mají místní obyvatelé i rekreanti horší vztah k území ve smyslu angažovanosti, zodpovědného jednání apod. (graf č. 13). Zjištěný rozdíl mezi zájmovým územím a ostatními oblastmi Česka je poměrně vysoký. Jinými slovy by se dalo

řící, že lidé v zázemí Prahy nejeví takový zájem o dění v obci, řeší spíše své vlastní problémy a nezáleží jim tolik na kvalitních stránkách a vlastnostech oblasti. Svou roli bude hrát pravděpodobně blízkost Prahy, neboť je na ni vázána celé řada aktivit. Primárně se jedná o zaměstnání, ale význam má i celá řada volnočasových aktivit.

Zajímavé je také srovnání spojené s kulturním děním. Respondenti odpovídali, jestli v dané lokalitě existuje nějaký společenský život a zda o něm obyvatelé/rekreatanti vědí? Zájmové území je v porovnání s ostatními oblastmi v tomto pohledu hodnoceno poměrně negativně. Výrazně menší část trvale žijících obyvatel i rekreatantů neví o existenci kulturního a společenského života. Velký rozdíl je především u rekreatantů, což se může zdát překvapivé, neboť zájmové území bylo dříve známo pro svoje četné kulturní aktivity. Modelové území se však vyvíjí, společenských akcí ubývá a mění se tak i vztah chatařů k oblasti. Celkové hodnoty jsou znázorněny na grafu č. 14.

Graf č. 14: Existence kulturního dění ve zkoumané lokalitě a v Česku

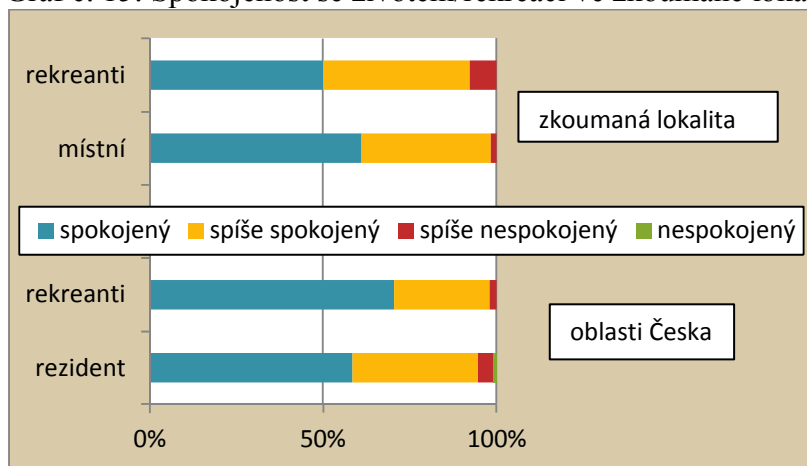
Zdroj: vlastní šetření, Metody výzkumu regionální identity

Celkovou spokojenost se životem/rekreací znázorňuje graf č. 15. Jediným ukazatelem, který vyznívá „kladně“ pro zkoumanou lokalitu, je spokojenost místních se životem v dané oblasti. Rekreatanti jsou však spokojeni výrazně méně než v jiných krajích. Pro chataře v současnosti už není zkoumaná lokalita „tím co bývala“. Dnes zde už nenaleznou klid a odpočinek, jako v minulosti. Mnohým z nich se nelíbí přeměna krajiny, což se podepisuje na spokojenosti s rekreací v jižním zázemí Prahy.

Závěrem této kapitoly lze konstatovat, že hodnoty daných ukazatelů pro zájmové území jsou skoro ve všech případech „horší“, resp. nedosahují tak velké intenzity, než je tomu v jiných rekreačně atraktivních oblastech Česka. Nepříliš velká intenzita vztahu, angažovanosti a sounáležitosti s územím je ve zkoumané lokalitě nižší jak u rekreatantů, tak i u trvale žijících obyvatel.

Výsledné rozdíly jsou pravděpodobně způsobeny odlišným charakterem porovnávaných lokalit. Dříve chatarská oblast v zázemí Prahy se mění, stává se více „městskou oblastí“ a ztrácí svoji původní atraktivitu. Oblasti Česka, s kterými byla porovnávána, jsou více stabilní a nedochází v nich k takovým změnám jako ve zkoumané lokalitě. Z hlediska životního prostředí a přírodních atraktivit jsou z pravidla výrazně cennější.

Graf č. 15: Spokojenost se životem/rekreací ve zkoumané lokalitě a v Česku

Zdroj: vlastní šetření, Metody výzkumu regionální identity

5. 3 Postoj zúčastněných obcí

Názory samosprávy na řešené téma diplomové práce byly zjištěny z rozhovorů se starosty obcí (PhDr. Pavel Makovský – starosta Ohrobce, Ing. Věslav Michalík CSc.). Především rozhovor s panem Michalíkem byl velice přínosný a ukázal podrobně postoj obce k daným tématům. O něco chladnější byl přístup ze strany pana Makovského, na druhou stranu však poskytl výsledky dotazníkového šetření, které obec vypracovávala a v diplomové práci jsem je také využil.

Obě obce mají zájem na dalším rozvoji. Příchod nových občanů vidí jako pozitivum, ovšem pouze v případě, že se nahlásí k trvalému pobytu. Příchod musí být také regulován, nekontrolovaný příliv obyvatel může znamenat totiž mnoho negativních důsledků. Obce musí být připraveny na jejich příchod z hlediska infrastruktury, kultury, školních kapacit apod. Pozitivem je, že většinou přicházejí mladí, vzdělaní a aktivní lidé, kteří chtějí něco dělat a mají obci co dát.

Druhé bydlení je pro představitele obce vnímáno spíše jako zátěž, především z pohledu rozpočtu a přínosu pro obec. Rekreatanti čerpají služby obce (odvoz komunálního odpadu, vodné a stočné atd.) za které sice platí, ale díky tomu, že nejsou trvale přihlášení, obec za ně nedostává nic od státu do svého rozpočtu. Příkladem, kdy jsou stálí obyvatelé omezováni přítomností rekreatantů, je např. nakládání s odpady v komunálních popelnících. Často je možné najít „odpad ze zahrádky“ chatařů (větve apod.), v mnohých případech pak kapacity nestačí pro běžný odpad trvale bydlící obyvatele.

Ve větší míře obce nevidují přihlašování rekreatantů k trvalému pobytu. Nicméně Ohrobec se snaží ty, kteří využívají svou nemovitost celoročně, přesvědčit k přihlášení k trvalému pobytu a získat tak za ně peníze do rozpočtu obce. V územním plánu Zálep spadající pod Dolní Břežany je území rozděleno na části, kde se dá rekreační objekt přestavit na bydlení trvalé a část, kde musí být rekreační funkce objektu zachována (většinou se jedná o lesní pozemky).

Starostové nevnímají nějaké zásadní problémy či rozdíly mezi starousedlíky, rekreanty a suburbanity. Dle V. Michalíka je v dnešní době už těžké rozlišit starousedlíky a nově příchozí. Dnes už mezi nimi není tolik odlišností, jako v minulosti. Dříve lidé chovali domácí zvířata, dnešní starousedlík však taková zvířata většinou nemá a svým stylem života se podobá nově příchozím, např. jezdí do práce do Prahy, jako většina suburbanitů.

Nově příchozí lidé se aktivně zapojují do dění v obou obcích. Nelze to však generalizovat a vždy se jedná o případ od případu. Ohrobec i Dolní Břežany se za posledních 20 let několikanásobně zvětšily, proto záleží na procentuálním vyjádření zúčastněných obyvatel.

V obou obcích existují určité spolky, které se aktivně podílí na dění v oblasti jejich zaměření. V Ohrobcu existují např. hasiči, zahrádkáři, divadelníci či dětské organizace. V Dolních Břežanech je výborně hodnocené mateřské centrum, nebo nedávno vzniklá Základní umělecká škola s počtem 260 žáků. Dále se v obci nachází sportovní klub, dvě hasičská sdružení, klub seniorů, včelaři, myslivci, rybářský oddíl pro mládež a Spolek indiánů od Hadí řeky pořádající pro děti letní tábory.

6. ZÁVĚR

Diplomová práce se věnuje transformaci rekreačního zázemí jižní části Prahy v oblasti, která je dlouhodobě sledována a je známa svou významnou rekreační funkcí. V modelovém území obcí Ohrobec a Dolní Břežany dochází k velkým změnám, území je postiženo suburbánní výstavbou, která mění dosavadní tvář a charakter krajiny z fyzického i sociálního hlediska. V území dochází k zástavbě nově parcelovaných proluk, díky silnému efektu transformace druhého bydlení vznikají nové rodinné domy i v již zastavěném území. Mění se tak sociální skladba uživatelů území, která nutně vyvolává nové vztahy a vazby mezi jednotlivými obyvateli/rekreanty (Ouředníček 2003, Puldová 2006).

Hlavním cílem práce bylo zjištění, jak tito uživatelé využívají prostor, jaký mají silný vztah k území a jak velkou měrou se s ním identifikují. Dále jsem se také zajímal o vzájemné vztahy mezi uživateli území, zjišťovány byly také nedostatky a klady, které různé skupiny uživatelů pocítují. Zásadní pro celou práci bylo vymezení čtyř odlišných skupin, které se od sebe odlišují v mnohých směrech, jako např. styl života, demografické vlastnosti apod. Jsou jimi: starousedlíci, rekreanti, suburbanité a noví rezidenti.

Zodpovězení hlavních cílů práce napomůže charakteristika jednotlivých skupin:

Starousedlíci:

- Jsou druhou nejstarší věkovou skupinou, což se také odrazuje na jejich aktivitách a trávení volna. Nejvíce času věnují práci na svém domě či zahrádce. Aktivnímu způsobu odpočinku se věnují minimálně (sport a hry + cyklistika).
- Mají nejmenší nároky na území, prakticky veškeré služby či infrastruktury postrádají ze všech skupin nejméně.
- Chovají k prostoru velmi silný citový vztah, způsobený pravděpodobně dlouho dobou strávenou v dané lokalitě, mají mezi sebou nejlepší vzájemné vztahy. Ostatní skupiny potvrzují jejich kladný vztah k území.
- Se životem v obci jsou velmi spokojeni, o kulturním dění se zajímají a o jeho existenci vědí nejvíce.

Rekreanti:

- Jsou nejstarší věkovou skupinou, čemuž odpovídá jejich podobný způsob trávení volného času jako u starousedlíků. Nejvíce se věnují pracím na zahradě, překvapivě málo turistice, sportovním aktivitám prakticky vůbec.
- V lokalitě se vyskytují pouze sezóně, i přesto mají poměrně vysoké nároky na území (např. na infrastrukturu). Nejvíce postrádají koupaliště a obchod, naopak neschází jim zdravotní zařízení i přes jejich vysoký průměrný věk.
- Jejich vztah k území je v posledních letech silně degradován suburbánní výstavbou a měnící se krajinou, výjimku tvoří lokalita Jarov a Jarovské údolí, kde nedochází k takovým výrazným změnám.
- Dobře se znají se svými sousedy. Nejlepší vztahy mají mezi sebou, naopak nejhorší se suburbanity. Ze všech skupin vědí o kulturním dění nejméně. Celkově jsou s rekreací v lokalitě spíše spokojeni (v rámci skupin však druzí nejméně).

Suburbanité:

- Ze všech skupin se jednoznačně nejméně věnují pracím na zahradě, naopak nejvíce na svém pozemku uskutečňují různá společenská či rodinná setkání. Jsou nejmladší věkovou skupinou, a proto nepřekvapí značná část volného času věnovaná sportovním aktivitám.
- V území nepostrádají mnoho zařízení, nejvíce však obchod (stejně jako všechny skupiny). Celkově jsou jejich nároky menší, značnou část služeb a potřeb jsou pravděpodobně zvyklí využívat ve městě.
- V lokalitě se vyskytují nejkratší dobu, a proto nepřekvapí jejich slabý citový vztah k území, což potvrzuje i mínění všech zbylých obyvatel/rekreantů lokality. Špatné vztahy mají dle dotazníkového šetření i s ostatními uživateli území.
- V porovnání s ostatními skupinami poměrně dobře znají své sousedy, o kulturním dění v lokalitě vědí a zapojují se. Celkově jsou se životem v obci spokojeni.

Noví rezidenti:

- V porovnání s ostatními skupinami jsou relativně aktivní ve všech činnostech, nejvíce je rozdíl patrný asi v pohybových aktivitách.
- Mají velké nároky na území, postrádají především zdravotní a kulturní zařízení, obchod, sportovní a dětské hřiště.

- K lokalitě mají kladný citový vztah, velmi dobře se znají se svými sousedy. Zajímavé je, že pro značnou část z nich představuje bydliště možnost „Místo, kde mají lidé k sobě lidé blíž a pomáhají si“ (graf č. 4).
- V zájmovém území tráví už značnou část svého života, dříve se rekreovali a dnes zde už žijí. Celkově jsou skupinou, která je nejvíce spokojená se životem ve zkoumané lokalitě.

Vyžívání prostoru závisí na možnostech, které území uživatelům nabízí, dále na demografických ukazatelích a životním stylu jednotlivých skupin obyvatel. Není proto překvapením, že ve sledovaném území se náročným aktivitám věnují staří lidé nejméně. Jednotlivé činnosti jsou mezi uživateli území relativně v rovnováze, nejvíce se liší suburbanité s minimální prací na zahradě, neaktivněji se chovají noví rezidenti.

Skupina nových rezidentů zároveň nejvíce postrádá některá zařízení a služby v lokalitě. Mezi hlavní nedostatky shledávají obyvatelé a rekreatanti absenci obchodu s potravinami, zdravotního zařízení a koupaliště. Ostatní možnosti, jako jsou restaurace či dětské hřiště, již nebyly voleny v takové míře. V doplňující otázce respondenti často uváděli absenci mateřské školy, kterou by přivítali především mladé rodiny s dětmi.

Citový vztah uživatelů území je do značné míry spojen s časem, jakým zde daný obyvatel či rekreatant již strávil. Nejmenší vztah k území vykazují suburbanité, kteří jsou novou skupinou v lokalitě a nestihli si vytvořit ještě silné vazby. Další skupinou jsou rekreatanti, u kterých dochází v posledních letech vlivem změn v území k výraznému úpadku vztahů a vazeb k území. Nejkladnější pocity si k území zachovávají starousedlíci a noví rezidenti, tedy skupiny, které se zde vyskytují již delší dobu a žijí zde trvale.

Popsat vztahy mezi jednotlivými skupinami obyvatel je poměrně složité. Pro respondenty bylo obtížné zodpovídat otázky týkající vzájemných vztahů, přesto však určité závěry lze konstatovat. Nejlépe spolu vycházejí příslušníci stejné skupiny obyvatel. Nejvíce pozitivní vztah k území mají starousedlíci, nejhůře na tom jsou dle dotazníkového šetření suburbanité. Suburbanité jsou také nejméně oblíbenou skupinou obyvatel, mají nejhorší vztahy se starousedlíky i rekreatanty.

Do budoucna bude zajímavé sledovat postupné začleňování a zlepšování vztahů nově přichozích s příslušníky ostatních skupin, zda k němu bude docházet, v jaké míře a v jakém

časovém horizontu. Na rychlost začlenění bude mít dle mého názoru vliv i lokalizace. Suburbanité v osadě Károv zlepšit své vzájemné vztahy pravděpodobně snadněji. S ostatními uživateli území jsou v denním styku, obyvatelé „nových čtvrtí“ (oblast 2 a 3 – viz. obrázek č. 4) to díky své „odlehlosti“ mohou mít těžší. Zároveň se domnívám, že bude růst jejich kladný vztah k území a míra jejich regionální identity. Na druhé straně lze očekávat pokračující úpadek citového vztahu k území u rekreatantů, výjimkou je oblast Jarova a Jarovského údolí, kde se v dohledné době nedají čekat velké změny.

Závěrem bych chtěl zpochybnit hypotézu, kterou jsem uvedl v závěru bakalářské práce (Tesař 2009). Na základě výsledků práce jsem se domníval, že nebude docházet k pronájmu, prodeji či přestavbě ODB. Po zpracování diplomové práce si svým tvrzením však nejsem tolik jist. Dle mého názoru si druhé bydlení zachová svou tvář i nadále v oblasti Jarova a Jarovského údolí, kde nejsou vhodné podmínky k transformaci ODB či suburbánní výstavbě. V ostatních částech zkoumané lokality dochází ke změnám, které se rekreatantům nelíbí a degradují jejich vztah k území. Je třeba také brát v potaz, že jsou nejstarší věkovou skupinou a je otázkou jestli další generace bude chtít tento prosto využívat pouze pro účely rekreaci a ne k trvalému bydlení.

V závěrečné kapitole je třeba také zhodnotit hypotézy, které byly vyřčeny v rámci teoretického zarámování diplomové práce:

1) Vztah obyvatel zázemí Prahy k prostoru, kde žijí, je méně intenzivní než v jiných oblastech Česka.

- Tuto hypotézu dle výsledků dotazníkových šetření můžeme potvrdit. Je třeba však říci, že zájmové území diplomové práce a oblasti, s kterými byla porovnána, jsou v mnohých směrech odlišná. Zázemí Prahy prochází značnými změnami, kde velkou roli hraje suburbanizace. Nacházejí se zde pouze chaty, což je velký rozdíl oproti některým lokalitám (např. Tanvald, Kaplice či Benecko), kde byl prováděn projekt KSGRR. Hypotézu i přesto potvrzují, neboť výsledky obou šetření jsou natolik odlišné, že je lze brát za správné (graf č. 10 a 11).

2) *V modelovém území se již ve větší míře nevyskytuje společenský život, který byl dříve pro tuto oblast typický.*

- Na hypotézu týkající se kulturního a společenského života v zájmovém území nelze jednoznačně odpovědět, neboť platí pouze částečně. Kulturní dění vymizelo hlavně z dominantně rekreační oblasti Jarovského údolí a Jarova, z oblasti pro kterou bylo dříve typické. Naopak ve zbylé části zájmového území existují různé spolky, které se podílejí na kulturním děním, např. divadelníci, zahrádkáři a hasiči. Možný je zde vliv nově příchozích mladých obyvatel s dětmi.

3) *Suburbanité jsou nejmladší věkovou skupinou v modelovém území.*

- Tuto hypotézu lze bezpochyby potvrdit. V dotazníkovém šetření sice nebyl zjišťován přesný věk respondentů (pouze věkové skupiny), i tak je však nejnižší věk nově příchozích nezpochybnitelný (graf č. 3).

4) *Suburbanité se zajímají o kulturní dění v obci a angažují se v různých sdruženích.*

- Suburbanité vědí o kulturním dění (viz. graf č. 7), zajímají se o něj a dokonce se i do něj aktivně zapojují prostřednictvím různých spolků. Vzhledem k několika násobnému nárůstu obyvatel za posledních 15 let ve sledovaném území by bylo i nepravděpodobné, kdyby tomu tak nebylo. Zajímavé by bylo zjištění procentuelní účast nově příchozích na kulturním dění. Angažovanost a přínos pro obec potvrzuje např. vznik a činnost Kulturního centra Čtyřlístek v Ohrobcí.

5) *U rekreantů, kteří se v modelovém území rekreují již delší dobu, je regionální identita silnější než u suburbanitů.*

- Tuto hypotézu lze dle zjištěných odpovědí potvrdit. Je však otázkou, jak se bude regionální identita u těchto dvou skupin uživatelů území nadále vyvíjet nadále. Díky procesům, které mění charakter dané oblasti, regionální identita mezi rekreanty klesá. U nově příchozích je dle mého názoru naopak předpoklad, že jejich vztah a identita k území bude časem vyšší.

6) *Uživatelé území koexistují jako uzavřené skupiny, je možné sledovat změny ve vztazích typu konflikt, konkurence, koexistence a kooperace.*

- Poslední hypotézu nelze bohužel zhodnotit. Otázky v dotazníku, které by zodpověděly potřebné informace, nebyly respondenty dostatečně dobře zodpovězeny. Příslušníci jedné skupiny ve všech hodnocení vždy hodnotili sami sebe nejlépe, což by mohlo nahrávat existenci uzavřených skupin, jako důkaz je to však nedostačující. Nejhorší vztahy s ostatními uživateli mají suburbanité. Hodnocení vývoje vztahů nebylo příliš úspěšné, neboť značná část respondentů uvedla, že nezná odpověď, buď z důvodu příliš krátkého žití zde, či izolovanosti od ostatních obyvatel/rekreantů.

SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ

BARTOLOMOVÁ, P. (2009): Projevy turistické urbanizace: případová studie obce Čeledná. Diplomová práce. KSGRR PřF UK v Praze, 103 s.

BARTOŠ, M., KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J., NOVOTNÁ, M., KOPP, J., MACHÁČEK, J., MOSS, L.A.G., GLORIOSO, R.S. (2011): Amenitní migrace do venkovských oblastí České republiky. Lesnická práce, s.r.o., 196 s.

BĚLOHLAVOVÁ, J. (2002): Rozvoj cestovního ruchu na Strakonicku se zaměřením na druhé bydlení. Magisterská práce, KSGRR PřF UK v Praze, 106 s.

BERNARD, J. (2012): Prostorové vzorce rozvinutosti venkovských obcí Česka. Geografie, 117, č. 1, s. 72 – 94.

BIČÍK, I. (1988): Hodnocení stavu, vývoje a výhledu struktury ploch v zázemí Prahy. Výzkumná zpráva, KERG PřF UK, Praha, 84 s.

BIČÍK, I. a kol. (2001): Druhé bydlení v Česku. KSGRR PřF UK Praha, 167 s.

BLAŽEK, J., MACEŠKOVÁ, M., CSANK, P. (2006): Model čtyř kapitálů – nová metoda přípravy rozvojových strategií? Obec a finance 5, s. 52 – 55.

BRABEC, T. (2009): Gated communities: residenční separace a privatizace veřejného prostoru v Česku. Diplomová práce, KSGRR PřF UK v Praze, 86 s.

DOMALEWSKI, P. (2003): Druhé bydlení v zázemí města Plzně. Magisterská práce, KSGRR PřF UK v Praze, 97 s.

DRAHOŠOVÁ, A. (2002): Rozvoj cestovního ruchu v oblasti Jeseníku a Javornického výběžku. Magisterská práce, KSGRR PřF UK v Praze, 156 s.

FIALOVÁ, D. (1992): Současný stav a perspektivy rekreačních lokalit v těsném zázemí Prahy. Diplomová práce. KERG PřF UK Praha, 70 s.

FIALOVÁ, D. (2000): Transformace druhého bydlení (v zázemí Prahy). Dizertační práce, KSGRR PřF UK Praha, 130 s.

FIALOVÁ, D. (2009): Hledisko času při výzkumu rekreačního prostoru. Acta Geographica Universitatis Comenianae, 53, s. 105 – 112.

FIALOVÁ, D. (2012): Druhé bydlení v zázemí Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds.): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha. (v tisku)

FIALOVÁ, D., CHROMÝ, P., KUČERA, Z., SPILKOVÁ, J., ŠTYCH, P., VÁGNER, J. (2010): The importance of settlement recreational function in the process of forming regional identity and identity of regions in Czechia. *Acta Universitatis Carolinae – Geographica*, 45, č. 1–2, s. 79 – 60.

FIALOVÁ, D., KADLECOVÁ, V. (2007): Nové trendy a dopady druhého bydlení. In: Kraft, S., Mičková, K., Rypl, J., Švec, P., Vančura, M. eds.: *Česká geografie v Evropském prostoru. Sborník XXI. Sjezdu České geografické společnosti, JČU PedF České Budějovice*, s. 36 – 41.

FIALOVÁ, D., VÁGNER, J. (2009): Sociogeografické aspekty druhého bydlení a jejich regionální diferenciacie (na příkladu Česka). *Geografický časopis*, 61, 2, s. 89 – 110.

FISHMAN, R. (1987): *Bourgeois utopias: the rise and fall of suburbia*. Basic Books, 241 s.

GARDAVSKÝ, V. (1968): *Rekreační zázemí Prahy*. Kandidátská disertační práce. KERG PřF UK Praha, 91 s.

GALLENT, M. (2000): *Rural second homes in Europe: examining housing supply and planing control*. Aldershot: Ashgate, 166 s.

GONDOVÁ, G. (2004): *Životný štýl obyvateľov v suburbánnej zóne Prahy*. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 108 s.

HALL, C.M., MÜLLER, D.K. (2004): *Tourisim, Mobility and sekond Homes. Aspects of Tourism*. 15 Channel View Publications, 304 s.

HAMPL, M. a kol. (2001): *Regionální vývoj: Specifika české transformace a obecná teorie*. KSGRR PřF UK v Praze, 328 s.

HENDL, J. (2008): *Kvalitativní výzkum*. Portál, Praha, 408 s.

HEŘMANOVÁ, E., CHROMÝ, P. a kol. (2009): *Kulturní regiony a geografie kultury*. ASPI, Praha, 348 s.

HNILÍČKA, P. (2005): *Sídelní kaše. Otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Era, Brno, 131 s.

CHLUPÁČ a kol. (2002): *Geologická minulost České republiky*. Academia, Praha, 436 s.

CHROMÝ, P. (2003): Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů. In: Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. eds.: *Geografie na cestách poznání: Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka*. KSGRR PřF UK v Praze, s. 163 – 178.

JEDLIČKOVÁ, T. (2010): *Transformace druhého bydlení v zázemí Hradce Králová a Pardubic*. Diplomová práce, KSGRR PřF UK v Praze, 112 s.

JOURA, L. (1944): Příspěvek k studiu sídelních poměrů v středním Povltaví a přilehlých oblastech. In: Věstník královské české společnosti nauk třída pro filosofii, historii a filologii, č. IV., s. 2 – 32.

KADLECOVÁ, V. (2010): Apartmánové rekreační byty v horských lokalitách – moderní alternativa tradičních chat a chalup, nebo problém pro obce? Geografické rozhledy, 20, č. 2, s. 26 – 27.

KINCLOVÁ, P. (2009): Proměny druhého bydlení v Chráněné krajinné oblasti Český kras. Diplomová práce, KSGRR PřF UK v Praze, 96 s.

KOWALCZYK, A. (1994): Geograficzno-spoleczne problemy „drugich domov“. Uniwersytet Warszawski, Warszawa, 179 s.

KUČERA, M. (2001): Soupis objektů individuální rekreace při Sčítání lidu, domů a bytů 1991 (geneze, průběh, výsledky). In: Bičík, I. a kol.: Druhé bydlení v Česku. Praha, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, 167 s.

KUCHAŘOVÁ, Z. (1984): Rekreační zázemí hl. města Prahy. Diplomová práce. KERG PřF UK Praha, 65 s.

MARADA, M. a kol. (2010): Doprava a geografická organizace v Česku. Edice Geographica, Česká geografická společnost, Praha, 165 s.

MARIOT, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. Veda, Bratislava, 252 s.

MONTEJANO, X.S. (1997): Struktura turističeského rynku. Smolensk-Moskva (přeloženo a redakčně upraveno N.S. Mironěnkem ze španělského originálu z r. 1997), 219 s.

NOŽIČKOVÁ, V. (2007): Výjezdový cestovní ruch a rekreace obyvatel Nizozemska se zaměřením na Česko. Bakalářská práce, KSGRR PřF UK v Praze, 100 s.

OUŘEDNÍČEK, M. (2002): Suburbanizace v kontextu urbanizačního procesu. In: Sýkora, L. ed.: Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky, Ústav pro ekopolitiku, o.p.s., Praha, s. 39 – 54.

OUŘEDNÍČEK, M. (2003): Suburbanizace Prahy. Sociologický časopis, vol. 9, c. 2, s. 235 – 253.

OUŘEDNÍČEK, M. (2006): Sociální geografie pražského městského regionu. KSGRR PřF UK Praha, 159 s.

OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J., MACEŠKOVÁ, M., NOVÁK, J., PULDOVÁ, P., ROMPORTL, D., CHUMAN, T., ZELENDOVÁ, S., KUNCOVÁ, I. (2008): Suburbanizace.cz. KSGRR PrF UK v Praze, 96 s.

OUŘEDNÍČEK, M. (2011): Suburbanizace v České republice: aktéři suburbánního rozvoje. Geografické rozhledy, 20, č. 3, s. 2 – 5.

OUŘEDNÍČEK, M., POSOVÁ, D. (2006): Suburbánní bydlení v Pražském městském regionu: etapy vývoje a prostorového rozmístění. In: Ouředníček, M. a kol.: Sociální geografie Pražského městského regionu. KSGRR PrF UK v Praze, s. 96 – 114.

OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., FEŘTROVÁ, M. (2011): Změny sociálního prostředí a kvality života v depopulačních regionech České republiky. Sociologický časopis, 47, č. 4, s. 777 – 803.

PAGE, S., CONNELL, J. (eds.) (2007): Sustainable Tourism I, II, III, IV. Routledge.

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. MMR, Česká republika, 448 s.

PAASI, A. (1986): The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. Fennia, 164, č. 1, Helsinki, s. 105 – 146.

PERLÍN, R. (2002): Nízkopodlažní výstavba v územních plánech obcí v zázemí Prahy. In: Sýkora, L. ed.: Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Ústav pro ekopolitiku, Praha, s. 141 – 156.

PETRMICHLOVÁ, L. (2009): Transformace druhého bydlení na příkladu Plzně a jejím zázemí. Diplomová práce, KSGRR PrF UK v Praze, 85 s.

PILEČEK, J. (2010): Koncept sociálního kapitálu: pokus o přehled teoretických a metodických východisek a aplikačních přístupů jeho studia. Geografie, 115, č. 1, s. 64 – 77.

PILEČEK, J., JANČÁK, V. (2010): Je možné měřit sociální kapitál? Analýza územní diferenciacie okresů Česka. Geografie, 115, č. 1, s. 78 – 95.

PIXOVÁ, E. (2007): Druhé bydlení na Písecku. Diplomová práce. KSGRR PrF UK Praha, 102 s.

PTÁČEK, P. (1996): Suburbanizační proces v zázemí Prahy. Diplomová práce, KSGRR PrF UK v Praze, 104 s.

PULDOVÁ, P. (2006): Vliv suburbanizace na změnu sociálního prostředí v zázemí Prahy. Diplomová práce. KSGRR PřF UK Praha, 111 s.

PUTNAM, R. (1995): Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*, 6, c. 1, 65 – 78.

ROGERS, R. (2004): Information Politics on the Web. Dostupné na: <http://site.ebrary.com/lib/cuni/docDetail.action?docID=10173539> [citace 28. 1. 2012]

STEYEROVÁ, M. (2012): Druhé bydlení v jižním zázemí Ústí nad Labem. Bakalářská práce, KSGRR PřF UK v Praze, 55 s.

SÝKORA, L. (1996): Transformace fyzického a sociálního prostředí Prahy. In: Hampl, M. a kol.: *Geografická organizace společnosti a transformačních procesů v ČR*. Praha, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, s. 361 – 394.

SÝKORA, L. (2001): Proměny prostorové struktury Prahy v kontextu postkomunistické transformace. In Hampl, M. a kol.: *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Praha, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, s. 127 – 166.

SÝKORA, L. a kol. (2002): Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Ústav pro ekopolitiku. Praha, 191 s.

SÝKORA, L. (2003): Suburbanizace a její společenské důsledky. *Sociologický časopis*, vol. 9, č. 2, s. 217 – 233.

SÝKORA, L., POSOVÁ, D. (2011): Formy urbanizace: kritické zhodnocení modelu stádií vývoje měst a návrh alternativní metody klasifikace forem urbanizace. *Geografie*, 116, č. 1, s. 1 – 22.

SUSOVÁ, K. (2007): Sociální kapitál v suburbánních oblastech: případová studie obce Jesenice u Prahy. Bakalářská práce, KSGRR PřF UK v Praze, 38 s.

ŠAFRÁNKOVÁ, T. (2008): Druhé bydlení na Svitavsku. Diplomová práce, KSGRR PřF UK v Praze, 95 s.

ŠIMON, M. (2011): Únik z měst na venkov. *Geografické rozhledy*, 20, č. 3, s. 6 – 7.

ŠULCOVÁ, K. (2004): Cestovní ruch a druhé bydlení na Jablonecku. Magisterská práce, KSGRR PřF UK v Praze, 115 s.

ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): *Geografie cestovního ruchu*. Karolinum Praha, 228 s.

TEMELOVÁ, J., OUŘEDNÍČEK, M. (2011): Bytová výstavba. In: Ouředníček, M., Temelová, J., Pospíšilová, L. eds.: Atlas sociálně prostorové diferenciacie České republiky, Karolinum, Praha, s. 105 – 106.

TESAŘ, J. (2009): Transformace druhého bydlení v zázemí Prahy. Bakalářská práce, KSGRR PřF UK v Praze, 45 s.

TOUŠEK, V., KUNC, J., VYSTOUPIL, J. a kol. (2008): Ekonomická a sociální geografie, Plzeň, Aleš Čeněk, 411 s.

URBAN, L. (2007): Transformace druhého bydlení na Jihlavsku. Diplomová práce, KSGRR PřF UK v Praze, 111 s.

URBÁNKOVÁ, J. (2005): Vliv suburbanizace na dopravu. Ročníková práce. KSGRR PřF UK Praha, 40 s.

URBÁNKOVÁ, J., OUŘEDNÍČEK (2006): Vliv suburbanizace na dopravu v Pražském městském regionu. In: Ouředníček, M. ed.: Sociální geografie Pražského městského regionu. KSGRR PřF UK Praha, s. 79 – 95.

VÁGNER, J. (1994): Současný stav a perspektivy rekreace na Broumovsku (se zaměřením na individuální krátkodobou rekreaci a region Hostovicko). Magisterská práce. KERG PřF UK Praha, 96 s.

VÁGNER, J. (1999): Geografické aspekty druhého bydlení v České republice. Dizertační práce, KSGRR PřF UK Praha, 201 s.

VÁGNER, J. (2003): První nebo druhé bydlení? Druhé bydlení jako významná složka životního stylu. In: Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. eds.: Geografie na cestách poznání: Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka. KSGRR PřF UK v Praze, s. 99 – 106.

VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. a kol. (2004): Regionální diferenciacie druhého bydlení v Česku. KSGRR PřF UK Praha, 286 s.

VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. (2011a): Druhé bydlení – nejen české specifikum. Geografické rozhledy, 21, 1, s. 8 – 9.

VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. (2011b): Impacts of Second Home Tourism on Shaping Regional Identity in Regions with Significant Recreational Function. *Encontros Científicos – Tourism & Management Studies*. ESGHT University of Algarve, Faro, Portugal, s. 285 – 294. Dostupné na: <http://tmstudies.net/index.php/ectms/article/view/195> [citace 20. 5. 2012]

VÁGNER, J., MÜLLER, D., FIALOVÁ, D. (2011): Second Home Tourism in the Central-European and in the Nordic Countries: A Comparison of Czechia and Sweden. *Geografie*, 116, č. 2, s. 191 – 210.

VAN DEN BERG a kol. (1982): A Study of Growth and Decline. Urban Europe, 1. Pergamon Press. Oxford

VENCÁLEK, J. (1998): Protisměry územní identity. Vydavatelství OLZA, Český Těšín, 207 s.

VYSTOUPIL, J. (1981): Geografické problémy (krátkodobé) rekreace v ČSR. Kandidátská disertační práce. Brno, Geografický ústav ČSAV, 146 s.

VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu ČR. MMR ČR, Praha, 157 s.

VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. a kol. (2011): Geografie cestovního ruchu České republiky, Plzeň, Aleš Čeněk, 315 s.

ZBÍRAL, J. (2008): Transformace druhého bydlení v povodí Kocáby. Bakalářská práce. KSGRR PřF UK Praha, 49 s.

Internetové zdroje:

BOTANY.cz [online]. Dostupné z: <<http://botany.cz/cs/zvolska-homole/>> [citace 22. 4. 2012]

Cenia – Česká informační agentura životního prostředí [online]. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/cenia-akt-tema.nsf/\\$pid/MZPMSFT33PSN/\\$FILE/mapy.jpg](http://www.cenia.cz/web/www/cenia-akt-tema.nsf/$pid/MZPMSFT33PSN/$FILE/mapy.jpg)> [citace 26. 4. 2012]

České dálnice [online]. Dostupné z: <<http://www.ceskedalnice.cz/rychlostni-silnice/r1/novinky>> [citace 25. 4. 2012]

Čtyřlístek Kulturní centrum [online]. Dostupné z: <<http://www.centrumctyrlistek.com/>> [citace 27. 4. 2012]

Dolní Břežany [online]. Dostupné z: <<http://dolnibrezany.cz/projekty/>> [citace 6. 5. 2012]

Elektronický jízdní řád IDOS [online]. Dostupné z: <<http://jizdnirady.idnes.cz/praha/spojeni/>> [citace 5. 5. 2012]

Mapový server mapy.cz [online]. Dostupné z: <<http://www.mapy.cz/#x=14.420000&y=49.947511&z=13>> [citace 27. 4. 2012]

Mikroregion Dolnobřežansko [online]. Dostupné z: <<http://www.dolnobrezansko.org/o/>> [citace 20. 4. 2012]

Pekárna Beruška [online]. Dostupné z: <<http://www.beruska.cz>> [citace 23. 4. 2012]

Posázavský Pacifik [online]. Dostupné z: <<http://www.pacifikem.cz>> [citace 25. 4. 2012]

World Tourism Organisation UNWTO [online]. Dostupné z:
<<http://media.unwto.org/en/content/understanding-tourism-basic-glossary>>
[citace 30 . 7. 2012]

Další zdroje:

Český statistický úřad [online]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz>> [citace 8. 5. 2012]

ČSAD Jízdní řád autobusových linek – Středočeský kraj 1990/1991. KNV Praha, Praha 1990, 1088 s.

Jízdní řády – Střední Čechy (včetně PID) 2001/2001. Most 2000, 946 s.

Metody výzkumu regionální identity a identity regionů ve vztahu k cestovnímu ruchu a druhému bydlení (2010) - souhrnná data

Národní geoportál INSPIRE

Obecní úřad Dolní Břežany	- starosta Ing. Věslav Míchalík CSc. - vedoucí matriky a evidence obyvatel Helena Hertlová
Obecní úřad Ohrobec	- starosta PhDr. Pavel Makovský - samostatná referentka Marie Slavičková

Výzkum názorů občanů Ohrobec na jednotlivé oblasti života obce a možnosti jejího dalšího rozvoje – závěrečná zpráva. Ohrobec 2012, 47 s.

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník pro uživatele území zkoumaní lokality

DOTAZNÍK

1. Lokalita:

2. Obec:

3. Katastrální území:

4. Číslo popisné:

5. Objekt slouží pro:

- a) trvalé bydlení
- b) rekreační účely
- c) změna funkce (dnes trvalé, dříve rekreační)

6. Uveďte přibližné stáří objektu:

- a) Méně než 10 let
- b) 10 až 20 let
- c) 20 až 30 let
- d) 40 a více

7. Jak dlouho v tomto území žijete/ rekreujete se?

- a) Stále (od narození)
- b) Od narození, ale žil jsem i jinde
- c) Přistěhoval jsem se v roce .....

8. Jak silný (citový) vztah (1 – silný, 2 – spíše silný, 3 – spíše slabý, 4 – slabý) máte k tomuto

- 1. Území:
- 2. Obci:
- 3. Místu – lokalitě:

9. Je podle Vás území, v kterém žijete něčím jedinečné (odlišné, atraktivní), liší se v něčem od sousedních území (obcí)? Pokud ano, v čem?

.....
.....

10. Co se Vám především vybaví v mysli, když se řekne „místo“ Vašeho bydliště/rekreace? Z uvedených možností vyberte 1 tvrzení, které nejlépe vystihuje Vaši představu.

- a) Pohodlné bydlení.
- b) Místo, kde lidé mají k sobě mnohem blíže a navzájem si pomáhají.
- c) Místo pro rekreaci a oddech.
- d) Klidný život v zázemí hl. m. Prahy
- e) Fungující místní správa.
- f) Atraktivní rekreační oblast
- g) Chatařská osada
- h) Nevím.
- i) Jiné.

11. V území, ve kterém žijete/rekreujete se, jste hrdý především na (možné dvě odpovědi):

- a) Přírodu
- b) Krajinu
- c) Památky
- d) Společenský život
- e) Zvyky a tradice, které se dodržují
- f) Historii území
- g) Nejsem/jiné

12. Trávíte v lokalitě volný čas uvedenou aktivitou? (1 – ano, 2 – příležitostně, 3 – ne)

- 1. Zahrádkaření
- 2. Turistika
- 3. Sport a hry
- 4. Cyklistika
- 5. Pobyt u vody a koupání, rybolov
- 6. Odpočinek
- 7. Domácí práce
- 8. Setkání s rodinou a přáteli

13. Jaké zařízení v okolí nejvíce postrádáte? (1 – ano, 2 – částečně, 3 – ne)

- 1. Obchod
- 2. Restaurace
- 3. Kulturní zařízení
- 4. Zdravotní zařízení
- 5. Parkoviště
- 6. Koupaliště
- 7. Sportovní hřiště
- 8. Dětské hřiště
- 9. Jiné.....

14. Jak se Vám líbí okolí objektu: (a – velmi, b – jsem s ním spokojen, c – částečně spokojen, d – špatné, e – velmi špatné, f – na okolí mi nezáleží)

- 1. Území:
- 2. Obec:
- 3. Místo – lokalita:

15. Jak se znáte s Vašimi sousedy:

- a) Vůbec
- b) Jen od vidění
- c) Poměrně dobře
- d) Dobře

16. Přítomnost chatařů v obci představuje pro obec zátěž (např. z hlediska služeb, infrastruktury)

- a) Ano
- b) Ne

17. Přítomnost suburbantů (nově přistěhovalých) v obci představuje pro obec zátěž (např. z hlediska služeb, infrastruktury)

- a) Ano
- b) Ne

18. Jaký vztah k tomuto území mají podle Vás: (angažují se, jednají zodpovědně apod.)

(1 – pozitivní, 2 – spíše pozitivní, 3 – spíše negativní, 4 – negativní)

- 1. Trvale žijící obyvatelé (starousedlíci):
- 2. Suburbanti (nově přistěhovalý):
- 3. Rekreatanti (chataři):

19. Jak hodnotíte: (0 – neexistující, 1 – velmi dobré, 2 – dobré, 3 – průměrné, 4 – spíše špatné, 5 – velmi špatné)

- 41. Vztahy mezi starousedlíky:
- 42. Vztahy mezi starousedlíky a rekreaty:
- 43. Vztahy mezi rekreaty:
- 44. Vztahy mezi suburbanty:
- 45. Vztahy mezi suburbanty a starousedlíky:
- 46. Vztahy mezi suburbanty a rekreaty:

A v posledních cca 10 letech: (1 – se zlepšují, 2 – jsou stejné, 3 – se zhoršují)

- 47. Vztahy mezi starousedlíky:
- 48. Vztahy mezi starousedlíky a rekreaty:
- 49. Vztahy mezi rekreaty:
- 50. Vztahy mezi suburbanty:
- 51. Vztahy mezi suburbanty a starousedlíky:
- 52. Vztahy mezi suburbanty a rekreaty:

20. Existuje v obci (lokálně) kulturní a společenský život?

- a) Ano
- b) Ne

21. Pokud ano, kdo se na něm nejvíce podílí?

- a) Starosta
- b) Tradiční spolky, kluby, sdružení (hasiči, fotbalisté apod.)
- c) Neformální party nadšenců
- d) Chataři/rekreatanti
- e) Církev – farář
- f) Jednotlivci
- g) To se nedá říct, nevím

22. S životem/rekreací zde jste

- a) Spokojený
- b) Spíše spokojený
- c) Spíše nespokojený
- d) Nespokojený

23. Vyskytují se v oblasti problémy, které se Vás přímo dotýkají a považujete je za závažné?

.....
.....

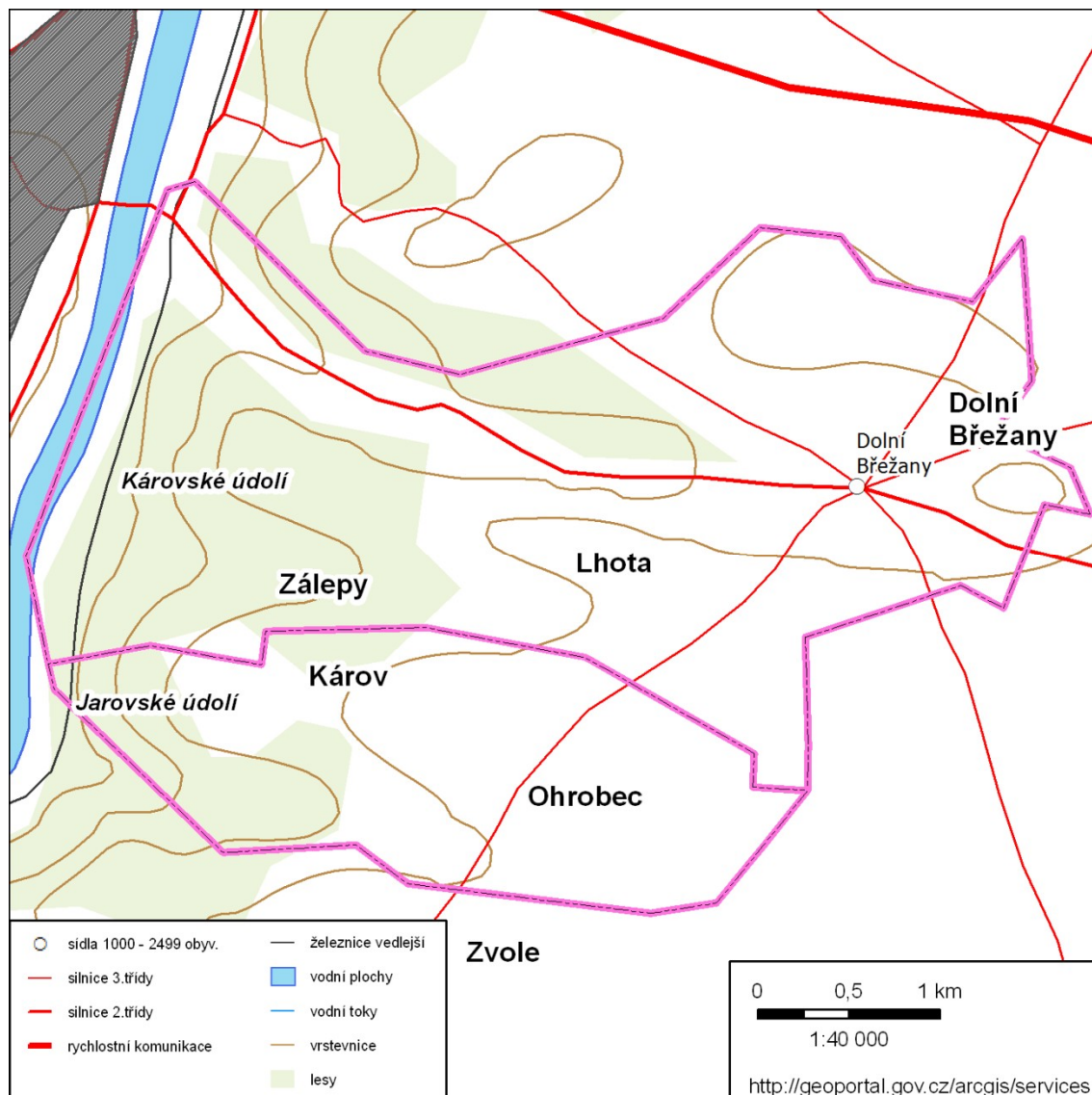
24. Pohlaví

- a) Muž
- b) Žena

25. Věk

- a) Do 30 let
- b) 31 – 45
- c) 45 – 65
- d) 66 a více

Příloha č. 2: Vymezení obcí Dolní Břežany a Ohrobec

Příloha č. 3: Fotodokumentace zkoumané lokality v letech 1992 až 2012

Fotografie č. 1 a 2: Pekárna Beruška

Zdroj: Fialová 1992, foto autora

Pozn.: V blízkosti centra Ohrobce je umístěna pekárna Beruška (dříve prodejna smíšeného zboží). Součástí je i zahrádka s dětským koutkem. Objekt slouží široké veřejnosti, především zákazníkům z Ohrobce a osady Károv.

Fotografie č. 3 a 4: Restaurace Aristokrat

Zdroj: Fialová 1992, foto autora

Pozn.: Restarace Aristokrat se nachází v osadě Károv. Je to jediné restaurační zařízení pro celou osadu, nachází se zde již přes dvacet let. V současnosti je nově zrekonstrované, součástí je i nově vystavěné dětské hřiště. Restaurace je otevřena hlavně v letní sezóně, v zimě otvírá pouze od pátku do neděle.

Fotografie č. 5 a 6: Chaty v Jarovském údolí

Zdroj: Fialová 1992, foto autora

Pozn.: Oblast Jarovského údolí si zachovává svou neměnou tvář již několik let. V údolí se náchází zhruba 40 rekreačních chat. Pouze v jednom případě dochází k přestavbě na trvalé bydlení (viz. fotografie č. 9).

Fotografie č. 7 a 8: Historické centrum Ohrobce

Zdroj: Fialová 1992, foto autora

Pozn.: Na fotografii jsou zobrazeny staré usedlosti v historickém centru Ohrobce. Dříve využívalo hospodářské budovy zemědělské družstvo, často byly budovy dezolátním stavu. Dnes jsou v rukou původních majitelů, nově přestavěné či zrekonstruované.

Fotografie č. 9: Přestavba ODB v Jarovském údolí

Zdroj: foto autora

Pozn.: Objekt se nachází v Jarovském údolí, kde se vyskytují téměř výhradně objekty sloužící k rekreaci, pouze na konci údolí se nachází několik objektů k trvalému bydlení. Proces přestavby rekreační chaty k trvalému bydlení není pro tuto lokalitu typický. Objekt svým charakterem nezapadá do charakteru oblasti a mnohým místním je „trnem v oku“.

Fotografie č. 10: Původní rekreační chaty

Zdroj: foto autora

Pozn.: Na snímku jsou zobrazeny původní „skromné“ objekty k rekreaci v Zálepech umístěné na počátku Jarovského údolí. Postavěny byly již v meziválečném období, v prostoru před chatami se nachází antukové hřiště.

Fotografie č. 11: Obecní úřad v Ohrobci

Zdroj: foto autora

Pozn.: Obecní úřad se nachází v historickém centru Ohrobce. Před vchodem je nově vybudované dětské hřiště. Na střeše jsou umístěny solární panely na výrobu elektrické energie, jež obecní úřad využívá.

Fotografie č. 12: Klubovna na Jarově

Zdroj: foto autora

Pozn.: Na snímku je zachycena osadní klubovna na Jarově, která zde funguje a zajišťuje kulturní dění v lokalitě. Obnovena byla po ničivých povodních z roku 2002, kterou tuto oblast postihla.

Fotografie č. 13: Kulturní centrm Čtyřlístek

Zdroj: foto autora

Pozn.: Kulturní centrum Čtyřlístek je nestátní neziskovou organizací, občanským sdružením, jehož hlavním cílem je poskytnout dětem všech věkových kategorií prostor o setkávání. Přispívá ke společenskému životu v Ohrobci. Vzniknul na základě přílivu nových obyvatel Ohrobce. Objekt je umístěn v historickém centru Ohrobce a dříve byl zemědělskou usedlostí.

Fotografie č. 14: Zchátralý ODB

Zdroj: foto autora

Pozn.: Na snímku je zachycena parcela z osady Károv, kde se dříve nacházel ODB. Dnes je místo opuštěné a znehodnocuje dojem svého okolí. Nevyužití této parcely je pravděpodobně způsobené složitými majetkoprávními vztahy.

Fotografie č. 15 a 16: Suburbánní výstavba

Zdroj: foto autora

Pozn.: Snímek zobrazuje novou výstavbu v oblasti mezi historickým centrem o Károvem. Dochází zde k výstavbě jak developerské, tak i individuální. Výsledkem je rozmanitost a pestrost nově postavených objektů.

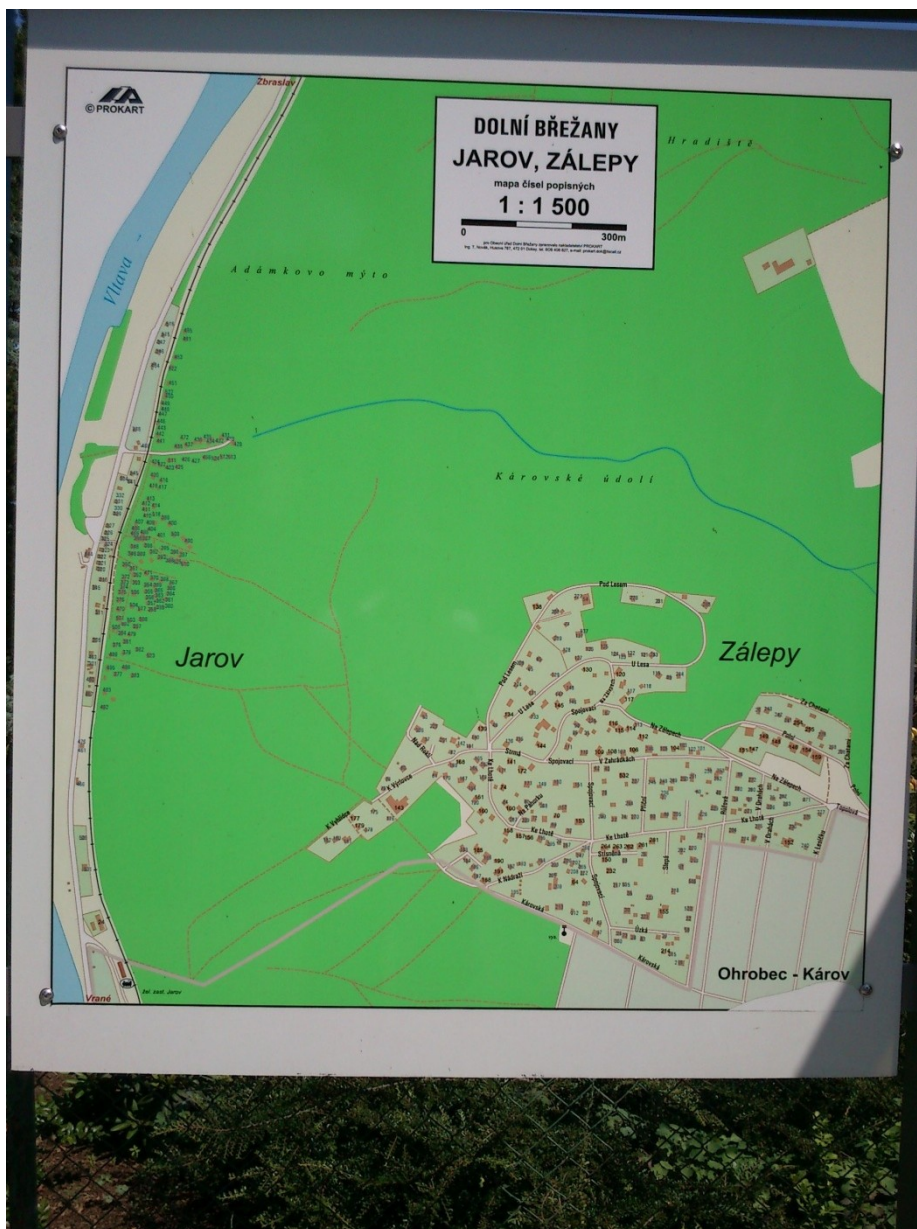
Fotografie č. 17 a 18: Suburbánní výstavba v západní části Ohrobce

Zdroj: Fialová 1992, foto autora

Pozn.: Foto je pořízeno z oblasti 2 (viz. obrázek č. 4). Na snímku jsou vyobrazeny původní objekty k rekreačním účelům i objekty k trvalému bydlení. Dříve byly obklopeny poli, dnes je území nově rozpalcelované a zastavěné.

Příloha č. 4: Části obce Dolní Břežany (Zálepy a Jarov)

Zdroj: foto autora